

Hållbar utveckling

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas regeringens skrivelse 2001/02:50 Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling jämte tre följdmotioner med 16 motionsyrkanden. I skrivelsen lämnas en redovisning av hur arbetet med strategier och åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling fortskrider i Sverige, inom EU och internationellt.

I betänkandet behandlas vidare regeringens skrivelse 2001/02:172 Nationell strategi för hållbar utveckling och 3 följdmotioner med 25 yrkanden. I skrivelsen anföras att hållbar utveckling är det övergripande målet för regeringens politik. Regeringen redovisar en nationell strategi för hållbar utveckling: ekologiska, sociala – inklusive kulturella – och ekonomiska. Ett antal strategiska kärnområden redovisas och dessa lyfter regeringen fram som viktiga i det fortsatta arbetet med hållbar utveckling. För att uppnå de uppställda målen behövs effektiva styrmedel för genomförande, indikatorer för uppföljning och, inte minst, ett brett deltagande från hela samhället. Skrivelsen har två syften: att uppfylla det internationella åtagandet till världstoppmötet i Johannesburg och att ge en avstämning och samtidigt en framåtblick avseende hållbar samhällsutveckling i Sverige.

I betänkandet, som följer dispositionen i den senare skrivelsen, behandlas även 95 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2001. Motionerna avser främst frågor rörande miljö kvalitetsmålen Ingen övergödning, Frisk luft och Bebyggd miljö. Samtliga motionsyrkanden avstyrks.

I betänkandet finns 60 reservationer och 10 särskilda yttranden.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	5
Redogörelse för ärendet.....	14
Ärendet och dess beredning.....	14
Bakgrund.....	15
Skrivelsernas huvudsakliga innehåll.....	16
Utskottets överväganden.....	18
Strategi.....	18
Inledning och sammanfattning.....	18
Skrivelserna.....	18
Visionen om ett hållbart samhälle – idégrund och långsiktig viljeinriktning.....	20
Framtidens miljö.....	23
Ekologisk hållbarhet – svenska miljömål.....	23
Naturvärden och biologisk mångfald.....	45
Havet.....	46
Befolkning och folkhälsa.....	51
Social sammanhållning, välfärd och trygghet.....	53
Sysselsättning och lärande i ett kunskapssamhälle.....	55
Hållbar ekonomisk tillväxt och konkurrenskraft.....	57
Regional tillväxt och sammanhållning.....	66
Utveckling av ett hållbart samhällsbyggande.....	69
Lokalt arbete med hållbar utveckling.....	75
Ett globalt ansvar.....	77
Genomförande och styrmedel.....	87
Reservationer.....	91
1. Frågor från Riokonferensen 1992 (punkt 1).....	91
2. Begreppet hållbar utveckling (punkt 2).....	91
3. Samhällsekonomiska och sociala aspekter i miljöarbetet (punkt 3).....	92
4. Det civila samhället (punkt 4).....	92
5. Gynnade verksamheter (punkt 5).....	93
6. Framtidstro på miljöområdet (punkt 7).....	93
7. Utfasning av MTBE (punkt 8).....	94
8. Förenklad miljöprövning (punkt 13).....	95
9. Övergödning m.m. (punkt 16).....	95
10. Djurtäthet i läckagebenägna områden (punkt 18).....	96
11. Skyddszoner utmed vattendrag (punkt 19).....	96
12. Slam i kretsloppet m.m. (punkt 21).....	97
13. Slam i kretsloppet m.m. (punkt 21).....	97
14. Slam i kretsloppet m.m. (punkt 21).....	98

15. Fosforkonvention (punkt 22).....	99
16. Grönbok om fosforhushållning (punkt 23).....	99
17. Biobränslens kvalitet (punkt 24)	100
18. Producentansvar och källsortering m.m. (punkt 25).....	100
19. Producentansvar och källsortering m.m. (punkt 25).....	101
20. Producentansvar och källsortering m.m. (punkt 25).....	102
21. Strategi för kretsloppsanpassning (punkt 28)	103
22. Deponiförbudet (punkt 31).....	103
23. Transport av miljöfarligt avfall (punkt 33).....	104
24. Flyttning av fordon (punkt 35)	105
25. Skrotningspremien (punkt 36).....	105
26. Skrotningspremien (punkt 36).....	106
27. Skrotningspremie för tvåtaktsmotorer (punkt 37)	106
28. Miljösituationen i och kring Östersjön (punkt 39)	107
29. Miljölots på fartyg i Östersjön (punkt 40)	107
30. Fredning av Skagerrak och Kattegatt (punkt 43).....	108
31. Avgift på utsläpp av förorenat vatten (punkt 45).....	108
32. Åtgärder för att förbättra folkhälsan (punkt 46)	109
33. En rättvis global livsmedelsförsörjning (punkt 47)	109
34. Barnperspektiv i miljöarbetet (punkt 48).....	110
35. Hållbar sysselsättning (punkt 49)	111
36. Ekologisk skuld (punkt 51)	111
37. Funktionstänkande (punkt 54).....	112
38. Rättvist miljöutrymme m.m. (punkt 55).....	113
39. Faktortänkande (punkt 56)	114
40. Strategi för miljöexport (punkt 57).....	114
41. Ekonomisk tillväxt, Statens ansvar för miljön och Ny miljövänlig teknik (punkterna 58, 59 och 60)	115
42. Miljöfarliga ämnen (punkt 61)	116
43. Hållbar utveckling i alla regioner (punkt 62)	116
44. Hållbar utveckling i alla regioner (punkt 62)	117
45. Certifieringssystem (punkt 63).....	117
46. Hållbart samhällsbyggande (punkt 64).....	118
47. Energipolitiken (punkt 65)	118
48. Förnybara energibränslen (punkt 66)	119
49. Miljöanpassat transportsystem (punkt 68).....	120
50. Nollemissionsfordon (punkt 70).....	120
51. Internationellt miljösamarbete m.m. (punkt 72).....	121
52. Internationellt miljösamarbete m.m. (punkt 72).....	121
53. Rent vatten (punkt 73).....	122
54. Stöd till åtgärder i andra Östersjöländer m.m. och Nordisk miljöunion (punkterna 74 och 75)	123
55. Överstatlighet på miljöområdet (punkt 76)	123
56. Överstatlighet på miljöområdet (punkt 76)	124

57. Miljö- och hälsokrav i internationella handelsrelationer (punkt 77)	124
58. Tillämpning av gemenskapslagstiftningen (punkt 78).....	125
59. Miljöklausuler i handelsavtal, Den globala miljöfonden, Konventionen om biologisk mångfald, Den globala förvaltningen, Produkter från fattiga länder och Enskilda organisationer (punkterna 81, 82, 83, 84, 85 och 86)	125
60. Miljöbalken (punkt 87).....	128
Särskilda yttranden	129
1. Ansvar och kompetens för efterbehandling av förorenade områden (punkt 12)	129
2. Skyddszoner utmed vattendrag (punkt 19)	129
3. Producentansvar och källsortering m.m. (punkt 25).....	130
4. Producentansvar och källsortering m.m. (punkt 25).....	130
5. Sjön Molnbyggen	131
6. Avgift för sopdeponi (punkt 32)	131
7. Grön skatteväxling (punkt 52)	131
8. Energipolitiken (punkt 65).....	132
9. Energipolitiken (punkt 65).....	133
10. Utkast till strategi för hållbar utveckling (punkt 80).....	133
Bilaga	
Förteckning över behandlade förslag.....	135
Skrivelserna	135
Följdmotioner	135
Motioner från allmänna motionstiden.....	138

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Frågor från Riokonferensen 1992

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ40 yrkande 1.

Reservation 1 (mp)

2. Begreppet hållbar utveckling

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ40 yrkande 3.

Reservation 2 (mp)

3. Samhällsekonomiska och sociala aspekter i miljöarbetet

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ209 yrkande 6.

Reservation 3 (m)

4. Det civila samhället

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ337 yrkande 2.

Reservation 4 (c)

5. Gynnade verksamheter

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ260 yrkande 1.

Reservation 5 (fp)

6. Ekologisk hållbarhet

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ38.

7. Framtidstro på miljöområdet

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ209 yrkande 1.

Reservation 6 (m)

8. Utfasning av MTBE

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ356.

Reservation 7 (mp)

9. Studie om kemiska ämnens påverkan på miljö och djurliv.

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ382 yrkande 3.

10. Helhetssyn på miljö och hälsa

Riksdagen avslår motion 2001/02:So621 yrkande 1.

11. Miljövänliga bildäck

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ346.

12. Ansvar och kompetens för efterbehandling av förorenade områden

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ8 och 2001/02:MJ364.

13. Förenklad miljöprovning

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ377.

Reservation 8 (mp)

14. Långsiktiga medel för sanering av förorenade områden

Riksdagen avslår motion 2001/02:Bo244 yrkande 13.

15. Statens ansvar för Kvarntorpsområdet

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ393.

16. Övergödning m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ209 yrkande 13 och 2001/02:MJ476 yrkande 3.

Reservation 9 (m)

17. Utsläpp av kväve m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ375 yrkande 1 och 2001/02: MJ466 yrkandena 1 och 3.

18. Djurtäthet i läckagebenägna områden

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ466 yrkande 2.

Reservation 10 (mp)

19. Skydds zoner utmed vattendrag

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ466 yrkande 4 och 2001/02: MJ476 yrkande 4.

Reservation 11 (mp, v, fp)

20. Våtmarker i odlingslandskapet

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ466 yrkande 5.

21. Slam i kretsloppet m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ279, 2001/02:MJ299 yrkande 2, 2001/02:MJ466 yrkande 8 och 2001/02:MJ519 yrkande 6.

Reservation 12 (v)

Reservation 13 (kd)

Reservation 14 (mp)

22. Fosforkonvention

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ337 yrkande 31.

Reservation 15 (c)

23. Grönbok om fosforhushållning

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ337 yrkande 32.

Reservation 16 (c)

24. Biobränslens kvalitet

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ260 yrkande 3.

Reservation 17 (fp)

25. Producentansvar och källsortering m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ6 yrkande 3, 2001/02:MJ224, 2001/02:MJ287 yrkande 1, 2001/02:MJ307, 2001/02:MJ310, 2001/02: MJ337 yrkande 33, 2001/02:MJ359, 2001/02:MJ442, 2001/02:MJ519 yrkande 13 samt 2001/02:MJ521 yrkandena 16–18.

Reservation 18 (mp)

Reservation 19 (c)

Reservation 20 (fp)

26. EU-standard för returförpackningar

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ348.

27. Forskning inom sophantering och avfallsdeponier

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ287 yrkande 3.

28. Strategi för kretsloppsanpassning

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ299 yrkande 1.

Reservation 21 (v)

29. Omhändertagande av animaliskt avfall

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ326.

30. Sjön Molnbyggen

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ382 yrkandena 1 och 2.

31. Deponiförbudet

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ337 yrkande 23.

Reservation 22 (c)

32. Avgift för sopdeponi

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ519 yrkande 7.

33. Transport av miljöfarligt avfall

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ203.

Reservation 23 (m)

34. Uttjänta lädervaror

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ232 yrkande 1.

35. Flyttning av fordon

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ211 yrkande 1, 2001/02:MJ313 och 2001/02:MJ386.

Reservation 24 (kd, c)

36. Skrotningspremien

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ211 yrkande 2, 2001/02:MJ259 och 2001/02:MJ423 yrkande 8.

Reservation 25 (kd)

Reservation 26 (c)

37. Skrotningspremie för tvåtaktsmotorer

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ423 yrkande 9 och 2001/02: MJ519 yrkande 2.

Reservation 27 (kd)

38. Ett 16:e miljö kvalitetsmål

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ6 yrkande 1.

39. Miljösituationen i och kring Östersjön

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ6 yrkande 5.

Reservation 28 (fp)

40. Miljölots på fartyg i Östersjön

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ6 yrkande 6.

Reservation 29 (fp)

41. Västerhavets miljö

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ373.

42. Åtgärder mot förorenade vatten

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ519 yrkande 9.

43. Fredning av Skagerrak och Kattegatt

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ467 yrkande 5.

Reservation 30 (mp)

44. Helsingforskommissionens mål

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ476 yrkandena 1 och 2.

45. Avgift på utsläpp av förorenat vatten

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ521 yrkande 7.

Reservation 31 (fp)

46. Åtgärder för att förbättra folkhälsan

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ39 yrkande 3.

Reservation 32 (v)

47. En rättvis global livsmedelsförsörjning

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ39 yrkande 7.

Reservation 33 (v, mp)

48. Barnperspektiv i miljöarbetet

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ337 yrkande 8.

Reservation 34 (c)

49. Hållbar sysselsättning

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ39 yrkande 4.

Reservation 35 (v)

50. En bättre utomhusmiljö

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ285 yrkande 1.

51. Ekologisk skuld

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ39 yrkande 1.

Reservation 36 (v, mp)

52. Grön skatteväxling

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ6 yrkande 2 och 2001/02: MJ260 yrkande 5.

53. Miljöcertifiering av departement och myndigheter

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ7 yrkande 2.

54. Funktionstänkande

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ7 yrkande 1 och 2001/02:MJ337 yrkandena 9 och 20.

Reservation 37 (c)

55. Rättvist miljöutrymme m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ39 yrkande 2 och 2001/02: MJ40 yrkande 10.

Reservation 38 (v, mp)

56. Faktortänkande

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ337 yrkande 10.

Reservation 39 (c)

57. Strategi för miljöexport

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ7 yrkande 9.

Reservation 40 (c)

58. Ekonomisk tillväxt

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ209 yrkandena 2–4.

Reservation 41 (m) – delvis

59. Statens ansvar för miljön

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ209 yrkande 5.

Reservation 41 (m) – delvis

60. Ny miljövänlig teknik

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ209 yrkande 8.

Reservation 41 (m) – delvis

61. Miljöfarliga ämnen

Riksdagen avslår motion 2001/02:U301 yrkande 45.

Reservation 42 (fp)

62. Hållbar utveckling i alla regioner

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ39 yrkande 5 och 2001/02: MJ337 yrkande 22.

Reservation 43 (v)

Reservation 44 (c)

63. Certifieringssystem

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ40 yrkande 12.

Reservation 45 (mp)

64. Hållbart samhällsbyggande

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ39 yrkande 6.

Reservation 46 (v)

65. Energipolitiken

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ6 yrkande 4.

Reservation 47 (fp)

66. Förnybara energibränslen

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ260 yrkande 4.

Reservation 48 (fp)

67. Energiskatter

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ7 yrkande 3.

68. Miljöanpassat transportsystem

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ7 yrkande 4.

Reservation 49 (c)

69. Utfasning av svavelrik bunkerolja

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ7 yrkande 5.

70. Nollemissionsfordon

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ7 yrkande 6.

Reservation 50 (c)

71. Agenda 21-arbetet

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ507 och 2001/02:MJ518 yrkande 16.

72. Internationellt miljösamarbete m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ40 yrkande 2 och 2001/02: MJ209 yrkande 10.

Reservation 51 (m)

Reservation 52 (mp)

73. Rent vatten

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ40 yrkandena 13–15.

Reservation 53 (mp)

74. Stöd till åtgärder i andra Östersjöländer m.m.

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ7 yrkande 7 och 2001/02: MJ466 yrkande 9.

Reservation 54 (c) – delvis

75. Nordisk miljöunion

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ7 yrkande 8 och 2001/02:U302 yrkande 4.

Reservation 54 (c) – delvis

76. Överstatlighet på miljöområdet

Riksdagen avslår motionerna 2001/02:MJ337 yrkande 21 och 2001/02: U303 yrkande 14.

Reservation 55 (m)

Reservation 56 (c)

77. Miljö- och hälsokrav i internationella handelsrelationer

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ518 yrkande 7.

Reservation 57 (mp)

78. Tillämpning av gemenskapslagstiftningen

Riksdagen avslår motion 2001/02:U348 yrkande 5.

Reservation 58 (mp)

79. Johannesburgkonferensen

Riksdagen avslår motion 2001/02:U348 yrkande 17.

80. Utkast till strategi för hållbar utveckling

Riksdagen avslår motion 2001/02:K426 yrkande 24.

81. Miljöklausuler i handelsavtal

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ40 yrkandena 4–6.

Reservation 59 (mp) – delvis

82. Den globala miljöfonden

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ40 yrkande 7.

Reservation 59 (mp) – delvis

83. Konventionen om biologisk mångfald

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ40 yrkande 11.

Reservation 59 (mp) – delvis

84. Den globala förvaltningen

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ40 yrkandena 8 och 9.

Reservation 59 (mp) – delvis

85. Produkter från fattiga länder

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ40 yrkande 16.

Reservation 59 (mp) – delvis

86. Enskilda organisationer

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ40 yrkande 17.

Reservation 59 (mp) – delvis

87. Miljöbalken

Riksdagen avslår motion 2001/02:MJ209 yrkande 9.

Reservation 60 (m)

88. Indikatorer

Riksdagen avslår motion 2001/02:U348 yrkande 16.

89. Skrivelserna

Riksdagen lägger skrivelserna 2001/02:50 och 2001/02:172 till handlingarna.

Stockholm den 21 maj 2002

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Ulf Björklund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Ulf Björklund (kd), Sinikka Bohlin (s), Inge Carlsson (s), Ingvar Eriksson (m), Alf Eriksson (s), Ingemar Josefsson (s), Ann-Kristine Johansson (s), Kjell-Erik Karlsson (v), Caroline Hagström (kd), Per-Samuel Nisser (m), Maria Wetterstrand (mp), Eskil Erlandsson (c), Harald Nordlund (fp), Carina Ohlsson (s), Willy Söderdahl (v), Ester Lindstedt-Staaf (kd) och Anne-Katrine Dunker (m).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling

Regeringen redovisar årligen för riksdagen hur arbetet med att nå en ekologiskt hållbar utveckling fortskrider. Därigenom får riksdagen kontinuerlig information om vad som har hänt inom de olika departementens verksamhetsområden. Redovisningarna innehåller en sammanställning av vidtagna åtgärder och effekter på omställningsarbetet. Redovisningen innehåller också nya åtgärder som följer av förslag som regeringen presenterat i propositioner som lagts fram under året eller i samband med andra beslut.

Regeringens utgångspunkt för arbetet med att ställa om Sverige till ekologisk hållbarhet har varit det åtgärdsprogram som 1997 redovisades i skrivelsen Ekologisk hållbarhet (skr. 1997/98:13). Detta program innehöll 93 åtgärds punkter fördelade på de dåvarande tretton departementen inom Regeringskansliet.

Årets skrivelse är den sista i sitt slag. Kommande redovisningar görs i anslutning till regeringens årliga redovisning till riksdagen om hur arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen fortskrider. Skrivelsen har utformats i samarbete med Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Nationell strategi för hållbar utveckling

Vid femårsöversynen 1997 av FN:s konferens om miljö och utveckling, som hölls i Rio de Janeiro 1992, åtog sig FN:s medlemsstater att färdigställa nationella strategier för hållbar utveckling senast 2002. En strategi för hållbar utveckling skall, enligt beslutet, föra samman sociala, ekonomiska och miljömässiga prioriteringar. I Sverige pågår inom många politikområden omställningsarbete till ett mer hållbart Sverige. På många områden har Sverige varit och är ett föregångsland i omställningsarbetet, inte minst när det gäller ekologisk hållbarhet. Detta förändringsarbete är en långsiktig och fortlöpande process. Den nationella strategin 2002 skall ses som ett steg i arbetet med att integrera de olika dimensionerna av hållbar utveckling. Omställningsarbetet kräver en bred medverkan från olika samhällsaktörer och att det förankras i samhället. Den strategi som nu presenteras skall fortlöpande följas upp och utvärderas.

Miljökvalitetsmålen

Våren 1999 godkände riksdagen med anledning av regeringens proposition Svenska miljömål ett system med 15 miljökvalitetsmål. Det övergripande syftet med miljökvalitetsmålen är att vi till nästa generation skall kunna överlämna ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. På förslag av regeringen i proposition 1997/98:145 Svenska miljömål – miljöpolitik för ett hållbart Sverige fattade riksdagen i april 1999 beslut om en ny struktur i arbetet med miljömål och fastställde 15 nationella miljökvalitetsmål. Samtidigt som riksdagen fattade beslut om att anta de 15 övergripande miljökvalitetsmålen begärde riksdagen att i ett sammanhang få ta ställning till alla de delmål, åtgärder och strategier som behövs för att nå de 15 övergripande miljökvalitetsmålen (bet. 1998/99:MJU6, rskr. 1998/99:183). De 15 målen omfattar: Frisk luft, Grundvatten av god kvalitet, Levande sjöar och vattendrag, Myllrande våtmarker, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ingen övergödning, Bara naturlig försurning, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, Storslagen fjällmiljö, God bebyggd miljö, Giffri miljö, Säker strålmiljö, Skyddande ozonskikt och Begränsad klimatpåverkan.

I november 2001 godkände riksdagen regeringens proposition Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130, bet. 2001/02:MJU3, rskr. 2001/02:36) med förslag till ca 60 delmål för 14 av de 15 miljökvalitetsmålen. Riksdagen godkände också regeringens förslag till åtgärdsstrategier m.m.

I april 2001 godkände riksdagen regeringens förslag till fem delmål för miljökvalitetsmålet Giffri miljö (prop. 2000/01:65, bet. 2000/01:MJU15, rskr. 2000/01:269).

En skärpning och precisering av det 15:e klimatmålet, Begränsad klimatpåverkan, ett delmål samt frågor rörande uppföljning och kontrollstationer m.m. beslutades av riksdagen i februari 2002 (prop. 2001/02:55, bet. 2001/02:MJU10, rskr. 2001/02:163).

Bakgrund

Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling

Nationellt och internationellt arbete med att utveckla strategier för hållbar utveckling pågår. Vid Europeiska rådets möte i Göteborg i juni 2001 antogs en strategi för hållbar utveckling. Strategin syftar till att anpassa EU:s politik till en långsiktigt ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbar utveckling. Arbetet pågår också med att ta fram en svensk nationell strategi för hållbar utveckling. Denna skall presenteras för riksdagen i mars 2002 och senare till världstoppmötet om hållbar utveckling i Johannesburg i september 2002.

Nationell strategi för hållbar utveckling

Genom att ange riktlinjer och strategi för en hållbar utveckling visas hur samhällsutvecklingen långsiktigt kan ske på ett sätt som tryggar välfärden och goda levnadsförhållanden för kommande generationer. Detta ställer krav på att dagspolitiken på ett kostnadseffektivt sätt bidrar till utvecklingen av samhällsekonomin och sociala villkor samtidigt som miljötillståndet förbättras och naturresurser utnyttjas effektivt. I skrivelsen redovisas hur regeringen praktiskt anpassar politiken på ett långsiktigt hållbart sätt. Därmed uppfyller Sverige också sina internationella åtaganden om att utarbeta en nationell strategi för hållbar utveckling och att genomföra olika internationella strategier för hållbar utveckling på nationell nivå.

Skrivelseernas huvudsakliga innehåll

Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling

I skrivelsen lämnar regeringen en redovisning av hur arbetet med strategier och åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling fortskrider i Sverige, inom EU och internationellt. Skrivelsen är en uppföljning av de åtgärdsprogram som redovisades i regeringens skrivelse Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling (skr. 2000/01:38). För varje departements verksamhetsområde beskrivs vilka åtgärder som är genomförda och vilka aktiviteter som pågår. I skrivelsen lämnas också en lägesredovisning för de lokala investeringsprogrammen. Med anledning av Sveriges ordförandeskap i Europeiska unionen våren 2001 lyfts i årets skrivelse särskilt fram hur arbetet med hållbar utveckling inom EU utvecklats under året.

Nationell strategi för hållbar utveckling

Hållbar utveckling är det övergripande målet för regeringens politik. Målet gäller för alla politikområden. I skrivelsen redovisar regeringen en nationell strategi för hållbar utveckling. Strategin omfattar alla dimensioner av hållbar utveckling; ekologiska, sociala – inklusive kulturella – och ekonomiska. Den speglar bärande värderingar och centrala hållbarhetsfrågor inom olika politikområden. Strategin utgör en sammanfattning av mål, åtgärder och strategier som återspeglas i den förda politiken. I skrivelsen redovisas ett antal strategiska kärnområden som regeringen lyfter fram som viktiga i det fortsatta arbetet med hållbar utveckling. Dit hör bl.a. miljöarbetet och arbete med klimatfrågorna, folkhälsa och livskvalitet, arbetsliv, sysselsättning, ekonomisk tillväxt och välfärd. För att uppnå de uppställda målen behövs effektiva styrmedel för genomförande, indikatorer för uppföljning och, inte minst, ett brett deltagande från hela samhället. Strategin har två syften: att uppfylla det internationella åtagandet till världstoppmötet i Johannesburg och att ge en

avstämning och samtidigt en framåtblick avseende hållbar samhällsutveckling i Sverige. I skrivelsen redovisas hur regeringen avser att följa upp arbetet med genomförandet. En första avstämning görs under 2003 efter slutsatserna från världstoppmötet i Johannesburg i augusti– september 2002.

Utskottets överväganden

Strategi

Inledning och sammanfattning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion (mp) om bindande resolutioner på Johannesburgkonferensen med hänvisning till regeringens pågående arbete med frågan.

Skrivelserna

Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling

Målet om en hållbar samhällsutveckling omfattar ekologiska, sociala och ekonomiska aspekter. Dessa tre aspekter är beroende av varandra och måste vägas samman på ett balanserat sätt för att målet om en hållbar utveckling skall uppnås. Miljöpolitiken måste ses som nära sammankopplad med den ekonomiska och sociala utvecklingen. I begreppet ekologisk hållbarhet betonas den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling. Ytterst handlar det om att tillförsäkra nuvarande och kommande generationer goda framtidsutsikter och en god livskvalitet.

För att säkerställa framtida generationers möjligheter till en god livsmiljö och välfärd har regeringen ställt upp tre mål för ekologisk hållbarhet: skyddet av miljön, en effektiv användning av resurser och en hållbar försörjning. Dessa övergripande mål var utgångspunkter för det åtgärdsprogram som 1997 redovisades i skrivelsen *Ekologisk hållbarhet* (skr. 1997/98:13).

Nationell strategi för hållbar utveckling

Sveriges nationella strategi för hållbar utveckling skall föra samman sociala, inklusive kulturella, ekonomiska och miljömässiga prioriteringar. Strategins teman eller kärnområden betonar därvid vikten av integration snarare än sektoriell uppdelning.

Den nationella strategin är ett långsiktigt strategiskt instrument i arbetet med att ställa om Sverige till en hållbar utveckling. Genom konkreta åtgärder i dag uppnås ett mer hållbart Sverige på sikt. Det innebär att strategin skall ge vägledning i ett längre tidsperspektiv och samtidigt ge utrymme för flexibilitet på kortare sikt. Därför innehåller strategin både visioner av långsiktig karaktär och mer konkreta mål och åtgärder av mer kortsiktig natur. De lång-

siktiga visionerna och värderingarna bör vara giltiga i ett generationsperspektiv. De strategiska kärnområdena med tillhörande mål och åtgärder varierar oftare; vissa frågor är viktiga i dag medan andra kan vara i fokus om några år. Strategin kommer att revideras allt eftersom målen uppnås eller nya frågor prioriteras.

Motionen

Enligt motion MJ40 (mp) bör alla olösta frågor från Riokonferensen 1992 överföras till bindande resolutioner senast under Johannesburgkonferensen 2002 (yrkande 1). Där ingår Kyotoavtalet, konventionen om biologisk mångfald och ökenspridning samt ett gemensamt avtal mot skogsskövlingen.

Utskottets ställningstagande

Som anförs i skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling (s. 5) åtog sig FN:s medlemsstater vid femårsöversynen av FN:s konferens i Rio de Janeiro 1992 om miljö och utveckling att färdigställa nationella strategier för hållbar utveckling senast 2002. Uppdraget ger en tydlig rekommendation till staterna att utarbeta strategier som beaktar samtliga dimensioner av begreppet hållbar utveckling. Uppdraget ger också uttryck för ett politiskt, administrativt och metodologiskt nytänkande som betonar vikten av ett integrerat synsätt snarare än en sektoriell ansats.

I skrivelsen anförs att arbetet med regeringens åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling, erfarenheterna från nationellt och lokalt Agenda 21-arbete samt erfarenheterna från Habitat – FN:s kommission för boendefrågor och hållbar bebyggelseplanering – har utgjort en god grund för arbetet med att utveckla en mer långsiktig strategi för hållbar utveckling. Sverige har etablerat långsiktiga miljö kvalitetsmål som förtydligar den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling. Erfarenheterna från det nationella arbetet kombinerat med internationella åtaganden aktualiserar behovet av en nationell strategi för hållbar utveckling. Strategin har därmed två syften: att uppfylla det internationella åtagandet till toppmötet i Johannesburg och att ge en avstämning och samtidigt en framåtblick avseende hållbar samhällsutveckling i Sverige.

Vid toppmötet i Göteborg i juni 2001 enades EU om en strategi för hållbar utveckling som innebär att unionens politiska åtaganden om ekonomisk och social förnyelse kompletteras med en miljödimension. Besluten i Göteborg syftar enligt skrivelsen (s. 18) till att EU:s medborgare i framtiden skall garanteras ekonomisk stabilitet, social trygghet, värnade naturresurser och en ren och hälsosäker miljö. Sverige fäster stor vikt vid den globala dimensionen som skall komplettera EU:s strategi för hållbar utveckling. Utskottet instämmer i att Sverige bör verka för att denna blir ett centralt politiskt bidrag från EU inför och under FN-toppmötet om hållbar utveckling i Johannesburg i år. Den globala dimensionen bör fokusera på unionens förhållande till omvärlden när det gäller miljöpåverkan, handel och utvecklingssamarbete, den privata sektorns roll samt institutionella frågor i syfte att stärka de globala miljöin-

stitutionernas roll. Den nationella strategin för hållbar utveckling är Sveriges bidrag till en långsiktigt hållbar värld.

Den nationella strategin för hållbar utveckling utgör, som anförts i skrivelsen, ett bidrag inför världstoppmötet om hållbar utveckling som kommer att äga rum i Johannesburg, Sydafrika den 26 augusti–4 september 2002. Övergripande teman vid toppmötet kommer att vara hållbar utveckling i begreppets samtliga dimensioner: socialt, ekonomiskt och miljömässigt. De sociala och ekonomiska aspekterna kommer att ges en jämförelsevis mer framträdande roll än vad som var fallet i Rio de Janeiro 1992. Utgångspunkten är fattigdomsbekämpning samt hållbara konsumtions- och produktionsmönster. Toppmötet skall utvärdera genomförandet och utfallen från Rio de Janeiro samt identifiera och bemöta nya utmaningar. Förberedelserna bedrivs med utgångspunkt i lokala, nationella och regionala erfarenheter och prioriteringar.

Utskottet utgår från att regeringen kommer att verka för att den nationella strategins syften kommer att bli tillgodosedda i så stor utsträckning som möjligt i Johannesburg. Motion MJ40 (mp) yrkande 1 avstyrks med det anförda.

Visionen om ett hållbart samhälle – idégrund och långsiktig viljeinriktning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett antal motioner om innebörden av begreppet hållbar utveckling (mp), om att det civila samhället bör stärkas för att nå hållbar utveckling (c) och om att de verksamheter bör gynnas som motverkar miljöförstörelsen (fp) med bl.a. hänvisning till att motionsyrkandena helt eller delvis kan anses tillgodosedda.

Skrivelsen

Nationell strategi för hållbar utveckling

Den nationella strategin är ett långsiktigt strategiskt instrument i arbetet med att ställa om Sverige till en hållbar utveckling. Genom konkreta åtgärder i dag uppnås ett mer hållbart Sverige på sikt. Det innebär att strategin skall ge vägledning i ett längre tidsperspektiv och samtidigt ge utrymme för flexibilitet på kortare sikt. Därför innehåller strategin både visioner av långsiktig karaktär och mer konkreta mål och åtgärder av mer kortsiktig natur.

Sverige skall gå i spetsen för omställningen till ett hållbart samhälle. Det är en utmaning som kräver både nytänkande och kontinuitet. Vi måste se framåt och utveckla nya kunskaper, men vi måste också ta vara på historiska erfarenheter. Hållbarhet handlar om att investera långsiktigt i våra viktigaste resurser – människor och miljö.

Motionerna

Begreppet hållbar utveckling måste enligt motion MJ40 (mp) ges en tydligare innebörd. Enligt Långtidsutredningens (SOU:2000:7) definition bör med hållbar utveckling avses att värdet av samhällets samlade kapital per person, vilket består av realkapital, humankapital samt miljö- och naturkapital, inte minskar över tiden (yrkande 3).

I motion MJ209 (m) anförs att samhällsekonomiska och sociala aspekter skall vägas in i miljöarbetet och i arbetet mot en hållbar utveckling. Det är bättre att säkerställa att de viktigaste miljömålen klaras än att utan prioritering försöka uppnå alla miljömål inom en generation (yrkande 6).

Enligt MJ260 (fp) bör de verksamheter gynnas som motverkar den samlade miljöförstörelsen. Regeringen bör föreslå ett program som gynnar en god miljöbalans inom produktion och annat samhällsliv (yrkande 1).

Enligt motion MJ337 (c) bör det civila samhället stärkas för att nå hållbar utveckling. Ett starkt civilt samhälle med upplysta människor som utövar sin konsumentmakt och sina demokratiska möjligheter att påverka är en av de viktigaste drivkrafterna för att ställa om samhället (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Som anförs i skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling (s. 7) grundas det nationella arbetet med ett hållbart samhälle på Brundtlandkommissionens (1987) centrala definitioner av hållbar utveckling. Bland annat är ekosystemens integritet och integreringen av miljöfrågor i andra sektorer och beslutsfattande fundamentala förutsättningar i hållbar utveckling. En hållbar global utveckling fordrar att de som har det väl ställt anammar livsstilar, som ligger inom jordens ekologiska ramar – t.ex. i sin energianvändning. Vidare kan en snabb befolkningstillväxt öka trycket på naturresurserna och därmed försena varje ökning av levnadsstandarden; således kan en hållbar utveckling endast komma till stånd om befolkningens storlek och tillväxt är i balans med förändringarna av ekosystemens produktionsförmåga.

Utskottet delar regeringens uppfattning att ett hållbart samhälle är ett samhälle där ekonomisk tillväxt, full sysselsättning, social trygghet och sammanhållning inte sker till priset av en miljöpåverkan som så småningom slår tillbaka mot tillväxtens möjligheter. I det hållbara samhället skall hög tillväxt och social rättvisa förenas med ren och människovärdig miljö. För att uppnå detta långsiktiga mål måste ekonomisk tillväxt, social sammanhållning och miljöskydd samverka och behandlas på ett ömsesidigt förstärkande sätt. Med det anförda avstyrks motion MJ40 (mp) yrkande 3 i den mån den inte kan anses tillgodosedd.

Utskottet har ingen annan uppfattning än den som framförs i motion MJ209 (m) yrkande 6 om att samhällsekonomiska och sociala aspekter bör vägas in i miljöarbetet och i arbetet mot en hållbar utveckling. I miljösammanhang diskuteras ofta tre aspekter av hållbarhet. Den första aspekten är skyddet av naturresurser, den andra handlar om hållbar hushållning med resurser och den tredje gäller en effektiv resursanvändning. Kravet på att vi

måste skydda de grundläggande resurser på vilka vår civilisation vilar är miljöpolitikens mest tvingande plikt. Det råder bred enighet om att klimatförändringar, resursexploatering och förgiftning av luft och vatten är ödesfrågor både för människors överlevnad och för vår planet.

Den andra aspekten av hållbarhet, en långsiktig hushållning, har på motsvarande sätt viktiga tillämpningar inom såväl den ekologiska som de ekonomiska och sociala dimensionerna av den nationella strategin. Jordbruket, skogsbruket och fisket utgör viktiga mötespunkter mellan naturintressen och företagande. Här ställs kravet på ett långsiktigt hållbart och effektivt resursutnyttjande på sin spets. På liknande sätt sätts hållbarhetsstrategin på hårda prov inom energi- och transportpolitiken. Socialt och ekonomiskt är en av framtidens stora utmaningar att skapa möjligheter för ett mer uthålligt arbets- och familjeliv. Den svenska befolkningen blir allt äldre. Samtidigt tycks det ha blivit svårare för den unga, vuxna befolkningen att kombinera arbetsliv och familj.

Den sista aspekten, ett effektivt utnyttjande av resurser, handlar om effektiva tekniska och institutionella lösningar. Teknikutveckling kan driva fram investeringar och nyföretagande i vissa branscher. Dessa möjligheter att förena social välfärd och ekonomisk utveckling med en god miljö utgör kärnan i den svenska visionen för en hållbar utveckling.

I skrivelsen anförs vidare att kravet på att vi måste skydda de grundläggande resurser på vilka vår civilisation vilar är miljöpolitikens mest tvingande plikt. Det råder bred enighet om att klimatförändringar, resursexploatering och förgiftning av luft och vatten är ödesfrågor både för människors överlevnad och för vår planet. Det anförda innebär att syftet med motion MJ209 (m) yrkande 6 i allt väsentligt har tillgodosetts. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd.

Som anförs i skrivelsen är grunden för den svenska strategin för hållbar utveckling det demokratiska styrelseskicket med dess värderingar. Genom demokratin kan vi skapa regler och institutioner som främjar resurssnåla konsumtions- och produktionsmönster. Demokratins institutioner ger oss de redskap vi behöver för att värna de kollektiva nyttigheter – kunskap, hälsa och miljö – som utgör grunden för en hållbar och progressiv samhällsutveckling.

Utmaningen inför 2000-talet är att stärka ett demokratiskt samarbete kring hållbarhet inte bara nationellt utan också på den internationella nivån. Världssamfundet har ett ansvar för att värna kunskapsutveckling, miljö och hälsa. Handel och kapitalflöden måste utformas på ett sätt som ger incitament för ett mer långsiktigt agerande bland marknadens aktörer. En global ekonomi kräver en global hållbarhetsstrategi. Utskottet föreslår att motion MJ337 (c) yrkande 21 med det anförda lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion MJ260 (fp) yrkande 1 om att de verksamheter bör gynnas som motverkar den samlade miljöförstörelsen. Som anförs i skrivelsen är ett hållbart samhälle ett samhälle där ekonomisk tillväxt, full sysselsättning, social trygghet och sammanhållning inte

sker till priset av en miljöpåverkan som så småningom slår tillbaka mot tillväxtens möjligheter. I det hållbara samhället skall hög tillväxt och social rättvisa förenas med ren och människovärdig miljö. Det handlar om att skapa ett samhälle som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov. Framtidens samhälle skall formos inom ramen för vad naturen, miljön och människors hälsa tål. Motionsyrkandet bör lämnas utan vidare åtgärd i den mån det inte tillgodosetts med vad som nu anförts.

Framtidens miljö

Ekologisk hållbarhet – svenska miljömål

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om bl.a. ekologisk hållbarhet (m), HA-olja (s), Kvarntorpsområdet i Kumla (c), försurning och övergödning (m, kd), MTBE som tillsats i bensin (mp), ansvar och kompetens för efterbehandling (s, kd), fosforkonvention och grönbok om fosfor (c), kustnära övergödning (kd), transport av miljöfarligt avfall (m), bilskrotning (s, kd), skrotningspremie (kd), skrotningspremie för båtmotorer (kd), sjön Molnbyggen och lakvatten (m, kd, fp) samt om dispenser från deponiförbudet (c). Motionsyrkandena avstyrks med hänvisning till att deras syfte helt eller delvis kan anses tillgodosett.

Ytterligare ett antal motioner om förenklad miljöprovning (mp), slamspridning (mp, v), utsläpp av kväve (mp), kustnära övergödning (kd), användning av konstgödsel (mp), användning av handelsgödsel (mp), våtmarker (mp) och kantzoner (kd, mp), skatt på avfallsförbränning (fp), bortforsling av övergivna bilar (c), forskning rörande sophantering (kd, c), en strategi för kretsloppsanpassning av näringsämnen (v), opantbara burkar, källsortering, förpackningar, insamling av batterier, kretslopps försäkring (s, m, kd, mp, c, fp) samt om animaliskt avfall (c) avstyrks med hänvisning till bl.a. pågående utredningsarbete.

Skrivelsen

Nationell strategi för hållbar utveckling

I Sverige har den ekologiska hållbarheten till stor del fångats upp i arbetet med de 15 nationella miljö kvalitetsmål som riksdagen beslutat om (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99: MJU6, rskr. 1998/99:183, prop. 2000/01:130, bet. 2001/02: MJU03, rskr. 2001/02:36).

Målen är en kompass för miljöarbetet på alla nivåer i Sverige och i vårt arbete i såväl EU som internationellt. De nationella miljömålen skall t.ex. ge ledning för att bedöma vad en hållbar utveckling på miljöområdet innebär och därigenom vara vägledande vid tillämpning av bestämmelserna i miljöbalken. Målen är formulerade utifrån den miljöpåverkan natur- och kulturmiljön tål och definierar det tillstånd för den svenska miljön som miljöarbetet skall sikta mot. De femton miljö kvalitetsmålen vilar på fem grundläggande värden. En ekologiskt hållbar utveckling skall främja människors hälsa, värna biologisk mångfald och andra naturvärden, ta till vara kulturmiljön och de kulturhistoriska värdena, bevara ekosystemens långsiktiga produktionsförmåga samt trygga en god hushållning med naturresurserna.

Det övergripande målet för miljöarbetet är att vi till nästa generation skall lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. Det innebär att påverkan på miljön skall ha reducerats till nivåer som är långsiktigt hållbara. De nu gällande 15 miljö kvalitetsmålen har kompletterats med 65 delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130, bet. 2001/02:MJU03, rskr. 2001/02:36) liksom 5 delmål för Giftfri miljö (prop. 2000/01:65, bet. 2000/01:MJU15, rskr. 2000/01:269). Vidare utformas sektorsmål och sektorsstrategier av de myndigheter, organisationer och företag som verkar inom en viss samhällssektor, t.ex. transportsektorn, jordbruket eller industrin. Länsstyrelserna kan därtill fastställa regionala mål, medan kommunerna kan besluta om lokala mål. På det sättet får myndigheter, företag och enskilda större möjligheter till aktiva insatser för att nå de 15 miljö kvalitetsmålen. Ansvaret för miljöarbetet flyttas ut i samhället på ett helt annat sätt än tidigare.

Tre strategier har tagits fram och presenterats i den ovan nämnda propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier för att vägleda arbetet med att uppnå miljö kvalitetsmålen, nämligen för effektivare energianvändning och transporter, för giftfria och resurssnåla kretslopp som också innefattar en miljöorienterad produktspolitik och för hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö. Miljö målen skall följas upp och utvärderas bl.a. genom ett system av indikatorer. Varje år skall regeringen rapportera till riksdagen hur arbetet går. Vart fjärde år skall regeringen göra en fördjupad utvärdering och bedöma om t.ex. lagstiftning eller mål behöver korrigeras.

Motionerna

Ekologisk hållbarhet

I motion MJ38 (m) framhålls behovet av att starkare fokusera på ekologisk hållbarhet som en förutsättning för övrig hållbarhet i samhället. De åtta strategiska kärnområdena i strategin är för många. De bör begränsas till miljöpåverkan, klimatförändringar, befolkning och folkhälsa samt regionalt och globalt samarbete.

I motion MJ209 (m) påpekas att det finns anledning till optimism och framtidstro också på miljöområdet. Tack vare bl.a. den ekonomiska och tek-

niska utvecklingen har många tidigare stora miljöproblem kunnat minskas eller elimineras (yrkande 1).

Miljö kvalitetsmålet Frisk luft

Enligt motion MJ356 (mp) används MTBE som tillsats i bensin i Sverige. MTBE är en kemikalie som används för att öka oktanhalten i oblyad bensin. Ämnet luktar och smakar illa och gör förorenat vatten odrickbart. MTBE misstänks även vara cancerframkallande. Ämnet är inte absolut nödvändigt i bensinen och bör fasas ut (yrkande 1). Sverige bör vara drivande för att ämnet förbjuds som tillsats i bensin i hela Europeiska unionen. Sverige bör gå före och inte avvakta det beslutet (yrkande 2).

Miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö

I motion MJ8 (kd) anförs i fråga om kommunernas kompetens för att kunna uppnå delmålet om efterbehandling av förorenade områden att de flesta kommuner saknar erfarenhet av hur man praktiskt genomför en sanering. Kommunerna behöver tillföras sådan kompetens. Detta kan ske genom att länsstyrelse eller annat organ tar en betydligt mer aktiv roll i processen.

I motion MJ346 (s) påtalas behovet av åtgärder för att öka andelen miljövänliga bildäck. Ett problem är fordon med däck framställda med HA-olja, vilken är en restprodukt vid oljeproduktion. HA-oljorna är giftklassade och är märkningsklassade som cancerframkallande och miljöfarliga på grund av stort innehåll av polyaromatiska kolväten. 10 % av marknadens olika däckfabrikat är av miljövänligare karaktär, dvs. utan HA-olja.

I motion MJ364 (s) anförs att det bör vara ett nationellt ansvar vid kartläggning och sanering av förorenade områden. Naturvårdsverket står för samordning och uppgifter som tillsynsvägledning, uppföljning och utvärdering. Länsstyrelserna hanterar inventeringar m.m. Ett karakteriserings- och klassificeringssystem saknas. Arbetet med att ta fram riktlinjer och klassificeringssystem åvilar varje län. Det bör vara ett nationellt ansvar.

Enligt motion MJ377 (mp) bör en förenklad miljöprövning skapas för tillfälligt tillstånd att rena förorenad jord på plats. Från miljösynpunkt är det bästa alternativet att behandla förorenad jord på plats med hjälp av mobil reningsteknik. För att styra utvecklingen i denna riktning måste tillståndsgivningen för jordrening på plats underlättas.

Staten bör enligt motion MJ393 (c) ta sitt fulla ansvar för återställning och skydd i Kvarntorpsområdet i Kumla.

I motion So621 (c) pekas på sambandet mellan tungmetaller, kemikalier, strålning och sjukdomstillstånd som utbrändhet, elöverkänslighet och kronisk trötthet. Man bör ha en helhetssyn på miljö och hälsa och man bör ta vara på den forskning och den erfarenhet som finns (yrkande 1).

I motion Bo244 (kd) anförs att marksaneringsmedel bör garanteras långsiktigt för att kunna användas till att exploatera förorenad mark för bostäder.

Det finns inga klara regler för hur statliga medel för sanering skall fördelas. Motionärerna anser att dessa medel bör garanteras långsiktigt och att de även skall kunna användas för att exploatera förorenad mark för bostäder (yrkande 13).

Ingen övergödning m.m.

Enligt motion MJ209 (m) bör övergödning och försurning bekämpas också fortsättningsvis. Det behövs nya kostnadseffektiva medel för att minska kvävetillförseln från mark och reningsverk (yrkande 13).

Enligt motion MJ279 (mp) finns behov av ett omedelbart och totalt stopp för slamspridning på de svenska åkrarna. En internationellt uppmärksam rapport om ovanliga element i avloppsslam, stallgödsel, handelsgödsel, nederbörd samt jord och gröda visar enligt motionärerna att slamspridningen på åkermark omedelbart bör stoppas.

I motion MJ299 (v) anförs att information kring slamhantering bör vara så offentlig som möjligt (yrkande 2).

Enligt motion MJ337 (c) bör Sverige ta initiativ till en internationell fosforkonvention för att uppmärksamma fosfor som en kritisk resurs. En fosforanvändning där fosfor förs med livsmedel till städerna och sedan går till spillo genom att den släpps ut med avloppsvattnen eller läggs på avfallsdeponi är inte uthållig. Fosforproblematiken är inte ett nationellt problem utan ett internationellt sådant (yrkande 31). Vidare anförs i motionen att Sverige bör ta initiativ till att EU utarbetar en grönbok om fosforhushållning. En grönbok om fosforhushållning inom EU står inte i motsats till Naturvårdsverkets uppdrag. EU bör arbeta långsiktigt med denna fråga (yrkande 32).

I motion MJ375 (mp) anförs om minskade utsläpp av kväve från trafik och jordbruk att om ängen utsätts för högt kvävenedfall från luften eller konstgödning slås hela florán av sällsynta ängsblommor ut. Landskapet förvandlas i riktning mot en gödselstack. För att på sikt bevara ängen i kulturlandskapet krävs radikalt sänkta utsläpp av kväve från trafik och jordbruk (yrkande 1).

I motion MJ466 (mp) påtalas behovet av att gå över till ett jordbrukssystem utan konstgödsel och med metoder som motverkar kväveläckage. Jordbruket bör välja grödor som växer under större delen av året så att näring tas upp även under höst och vår då läckaget är störst. Plöjning bör ske så nära sådd som möjligt, eftersom bearbetning av jorden ökar kväveläckage (yrkande 1). Vidare bör djurhållning med hög djurtäthet i läckagebenägna områden begränsas, t.ex. i Götalands kustområden (yrkande 2). I motionen anförs vidare, i fråga om behovet av ekonomiska styrmedel för att minska användningen av handelsgödsel, att även om de största direkta läckagen kommer från konventionella djurgårdar med stora mängder stallgödsel är handelsgödseln indirekt ansvarig eftersom det är den vägen som nytillförseln av kväve till jordbrukssystemet kommer in (yrkande 3). Motionärerna anför vidare att krav på skydds-zoner utmed vattendrag bör skrivas in i skötsellagen för att fånga upp växt-näringsämnen (yrkande 4). I fråga om behovet av att anlägga våt-

marker i jordbrukslandskapet anförs att stora mängder våtmarker som kvävefällor behöver anläggas och restaureras i jordbrukslandskapet (yrkande 5). Om behovet av att möjliggöra en lokal och stegvis omställning till slutna närsaltskretslopp anförs att för att minska utsläppen från kommunala reningsverk bör ett system med miljöskatter på kväveutsläpp genomföras. Det är viktigt att uppmuntra en omställning (yrkande 8).

Enligt motion MJ476 (kd) krävs åtgärder mot kustnära övergödning. Algblomning och tångdrivor längs kusten är återkommande problem. Denna kustnära övergödning är i allt väsentligt nationellt betingad och beror just på de åar och vattendrag som avvattnar jordbruksbygden och transporterar stora mängder fosfor och kväve till kusten (yrkande 3). Vidare bör riktlinjer utarbetas för länsstyrelserna för att skapa förutsättningar för odlingsfria zoner längs vattendrag. Ett sätt är att ställa generella krav på att lämna en odlingsfri zon på 5–10 meter längs alla vattendrag, vilka verksamt skulle bidra till att ta upp kväve och fosfor så att åarna inte blir övergödda (yrkande 4).

Regeringen bör enligt motion MJ519 (kd) tillsätta en utredning i syfte att nyttiggöra slam i kretsloppet. År 2005 får enligt riksdagens beslut inget slam eller organiskt avfall deponeras och om förbudet mot deponering skall fungera krävs realistiska alternativ (yrkande 6).

Miljökvalitetsmålet Bebyggd miljö

I motion MJ6 (fp) anförs att skatt bör införas på avfallsförbränning. Avfallsförbränning utgör en av de största källorna till dioxinbildning. För att stimulera till avfallsminimering, materialåtervinning och biologiska metoder bör förbränningen av avfall beskattas (yrkande 3).

I motion MJ203 (m) anförs i fråga om tillstånd för transport av miljöfarligt avfall att en företagare enligt miljöbalken måste ha tillstånd för att transportera bort miljöfarligt avfall. En jordbrukare kan utan tillstånd hämta hem ett par oljefat eller lysrör. När han bytt lysrören måste han ha tillstånd för att forsla bort de gamla lysrören till destruktionsanläggningen.

I motion MJ211 (c) anförs i fråga om nya regler för bortforsling av övergivna bilar att regelsystemet borde ändras så att polisen kunde fatta beslut om tillstånd till bortforsling av bilar och även fatta beslut om verkställighet av ett bortforslingstillstånd senast en vecka efter att den övergivna bilen påträffas (yrkande 1). Enligt motionerna MJ211 (c) yrkande 2 och MJ259 (c) bör möjligheten att höja skrotningspremien på bilar ses över. Regeringen bör se över möjligheterna att öka skrotningspremien till en nivå som innebär att medborgarna lämnar sina gamla bilar till en bilskrot i stället för att lämna dem i naturen.

Enligt motion MJ224 (mp) bör producenter av aluminiumburkar genom producentansvaret åläggas att återta deformerade burkar. Aluminiumburkar ingår i ett retursystem där producenten har fått tillbaka pantpengar för att återta burken. Returburksautomater tar inte emot skadade och deformerade burkar. Tillplattade burkar blir liggande ute i naturen (yrkande 1). Vidare

anförs att ett parallellt returburkssystem för aluminiumburkar utan svenskt ursprung bör upprättas. Vissa affärer tar tillbaka danska burkar (yrkande 2). Producentansvaret bör även gälla återtagande av aluminiumburkar som blivit oräknade på grund av att returburksautomat saknas (yrkande 3).

Enligt motion MJ232 (mp) bör uttjänta lädervaror, som är garvade enligt krommetoden, klassas som miljöfarligt avfall. Läder garvas med kemikalier, främst 3-värd krom, som används i 95 % av allt läder. 3-värd krom är allergi-framkallande och kan omvandlas till 6-värd krom vid upphettning. Det är på grund av att det 3-värda kromet, som används vid garvningen, omvandlas till den farligare sortens 6-värda krom vid förbränning som uttjänt läder bör klassas som miljöfarligt avfall (yrkande 1).

I motion MJ260 (fp) anförs att biobränslen bör ha hög och ren kvalitet. De bör inte vara besmittade av impregnering med för miljön skadliga ämnen. Skogsavfall i form av flis och annan träflis från rent trä ger en fin aska och kan återföras till skogsmarken. Importerat energiflis från kontinenten innehåller däremot inte sällan osorterat träavfall med alla typer av behandlat virke i, såväl tryckimpregnerat som kreosotimpregnerat (yrkande 3).

Enligt motion MJ287 (kd, c) bör onödiga byråkratiska regler avseende avfallshantering tas bort. Krav på återvinningsgårdar i stället för att hämta vid grind är mer till skada än nytta. Det viktigaste är att verksamheten uppfattas som enkel och pedagogisk (yrkande 1). Vidare anförs om forskning inom sophantering och avfallsdeponier att utvecklingen med ökade transporter och större konsumtion kommer att öka behovet av forskning för att sophantering skall fungera bättre i framtiden. Utöver transporter och förpackning är det viktigt att bidra forskning rörande materialframställning och säkerhetsaspekter inom kemisk-teknisk industri (yrkande 3).

Regeringen bör enligt motion MJ299 (v) utarbeta en strategi för kretsloppsanpassning av näringsämnen. Utifrån de nya nationella miljömålen, där kretsloppsanpassning är en ledstjärna, bör staten utarbeta en nationell strategi för hanteringen av flödet av näringsämnen (yrkande 1).

Riksdagen bör enligt motion MJ307 (m) begära att regeringen tillsätter en utredning om ett fungerande källsorteringssystem anpassat även för handikappade och äldre. Dessa grupper saknar resurser för tätta och individuella biltransporter, som i dag är en förutsättning för en fungerande källsortering.

En utredning bör enligt motion MJ310 (kd) göras av omfattningen av opantbara burkar på soptippar och konsekvensen för miljön även på lång sikt (yrkande 1). Omfattningen av svartimport och momsiffel vid burkhandel från utlandet bör också utredas (yrkande 2). Vidare anförs att det finns ett behov av att möjliggöra för konsumenten att ha återvinningsställen tillgängliga vid de vardagliga inköpsställena (yrkande 3).

Riksdagen bör enligt motion MJ313 (kd) begära att regeringen lägger fram förslag till ett bättre system som inte bara stimulerar till bilskrotning, utan också befriar kommunerna från de kostnader som redogörs i motionen. Man beräknar att det i Stockholms län i dag finns minst 10 000 övergivna skrotbilar.

I motion MJ326 (c) anförs att hanteringen av animaliskt avfall bör lokaliseras till Smedjebackens kommun. Sverige saknar i dag tillräcklig kapacitet för att ta hand om animaliskt avfall. Regeringen bör lokalisera en anläggning för förbränning av avfall till Smedjebacken. Svante Englund's utredning föreslår att redan befintliga större värmekraftverk används. Ett företag i Smedjebacken och Smedjebackens kommun arbetar med ett helt annat system än det utredaren föreslår.

Det bör enligt motion MJ337 (c) slås fast att dispenser från deponiförbudet inte kommer att beviljas om kommunerna inte påbörjat arbetet med lösningar. Från och med år 2005 införs ett förbud mot att deponera organiskt avfall. Ett förbud mot att deponera brännbart avfall träder i kraft den 1 januari 2002. För att stimulera kommunerna att börja arbeta med lösningar på dessa problem infördes den 1 januari 2000 en deponiskatt om 250 kr/ton (yrkande 23). Enligt motionen bör krafttag tas mot dem som olagligt importerar PET-flaskor och aluminiumburkar (yrkande 33).

I motion MJ348 (s) anförs om behovet av en gemensam EU-standard för returförpackningar att dagens regler innebär att det är tillåtet att införa förpackade varor utan pantsystem i Sverige. Däremot är det förbjudet att sälja dessa förpackningar till svenska affärer. Det krävs en gemensam EU-standard för returförpackningar. Om reglerna är lika i hela EU försvinner möjligheten att sälja burkar, flaskor och andra förpackningar utan pant.

Enligt motion MJ359 (s) bör målen för insamling/återvinning av förpackningar skärpas. Arbetet med återvinning och återanvändning har varit framgångsrikt i förhållande till de mål regeringen har satt upp. Nu bör ytterligare steg tas.

I motion MJ382 (m, kd, fp) anförs att sjön Molnbyggen i Leksands kommun bör utses till ett pilotprojekt för studier av avfallsdeponiers påverkan på den omkringliggande miljön (yrkande 1). Vidare anförs i fråga om lakvatten-transport via avloppsreningsverket och ut i Österviken i Siljan att ju effektivare man förhindrar läckaget till Molnbyggen, desto större lakvattenmängder når Siljan (yrkande 2). Beträffande miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö anförs i motionen att en fördjupad studie kring kemiska ämnens påverkan på miljö och djurliv bör utföras. Det finns oändligt många organiska ämnen och reaktioner på dessa som vi i dag har ingen eller ringa kunskap om (yrkande 3).

I motion MJ386 (s) anförs i fråga om avyttring av skrotbilar att det förekommer att ägaren till fordon som är uppställt på annans mark mot markägarens vilja inte kan anträffas.

I motion MJ423 (kd) anförs att skrotningspremien bör höjas för bilar utan katalysator. Enligt utredning om skrotningspremien (SOU 1997:126) torde en kraftig höjning, även under en begränsad period, innebära att många gamla bilar med dåliga säkerhets- och miljöegenskaper försvinner ur trafik (yrkande 8). Vidare anförs att en skrotningspremie bör införas för äldre gräsklippare och utombordsmotorer. En orenad, äldre gräsklippare släpper under en timmes användning ut lika mycket miljöskadliga avgasutsläpp som en modern bil gör under 4 000 kilometers körning (yrkande 9).

I motion MJ442 (mp) om enklare sätt att källsortera förpackningar anføres att enligt 5 § förordning (1997:185) om producentansvar för förpackningar skall konsumenten sortera ut förpackningar från hushållsavfall och lämna dem till återvinning. Enligt motionen bör producenten informera konsumenten om var, när och hur detta skall ske. Ett enkelt sätt vore att märka förpackningarna med symboler som även skulle finnas på de olika återvinningscontainrarna.

Enligt motion MJ519 (kd) bör en skrotningspremie införas för gamla tvåtaktsmotorer (yrkande 2). Vidare skall ideella hjälporganisationer inte behöva betala avgift för sopdeponi. Vissa kommuner har efter förhandling låtit organisationerna slippa deponiavgift, men många organisationer tvingas betala (yrkande 7). Vidare anføres att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att införa hushållsnära insamling av batterier (yrkande 13).

I motion MJ521(fp) om vikten av att allmänhetens positiva inställning till källsortering värnas anføres att hushållen bör ges ekonomiska incitament för en fortsatt källsortering (yrkande 16). Vidare anføres att producentansvaret bör utökas till att omfatta fler produkter, t.ex. plaster (yrkande 17). Vidare anføres att en kretslopps försäkring bör tecknas av den enskilde producenten med ett försäkringsbolag som tar ansvaret för att produkten återvinns enligt gällande bestämmelser. Den premie som försäkringsbolagen kräver för detta kommer att återspegla bl.a. hur återvinningsbar en bil är. Varje bil belastas med den verkliga kostnaden för återvinningen (yrkande 18).

Utskottets ställningstagande

Ekologisk hållbarhet

Enligt skrivelse Nationell strategi för hållbar utveckling sammanfogar den nationella strategin de mest centrala frågorna till åtta strategiska kärnområden, nämligen framtidens miljö – allas vårt ansvar, begränsa klimatförändringarna, befolkning och folkhälsa, social sammanhållning, välfärd och trygghet, sysselsättning och lärande i ett kunskapsamhälle, hållbar ekonomisk tillväxt och konkurrenskraft, regional utveckling och sammanhållning samt utveckling av ett hållbart samhällsbyggande.

Som anføres i skrivelsen betonas i begreppet ekologisk hållbarhet den ekologiska dimensionen av hållbar utveckling. En sådan utveckling kan ge positiva välfärdseffekter som en god livsmiljö, bevarad biologisk mångfald och skydd av natur- och kulturlandskapet, men utgör också en fundamental grund för delar av den ekonomiska utvecklingen. Utskottet anser att regeringens bedömningar är väl avvägda och avstyrker motion MJ38 (m).

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna i motion MJ209 (m) yrkande 1 om att det finns anledning till optimism och framtidstro också på miljöområdet. Som anføres i skrivelsen innebär det stora krav men också stora möjligheter att hushålla med miljö och mänskliga resurser. En långsiktig hållbar politik för välfärd och social rättvisa kan på kort sikt skapa stora kostnader, men på lång sikt generera en större potential för produktivitet och

tillväxt. Detta är tydligt inte minst inom arbetslivet och välfärdspolitiken. På motsvarande sätt kan ökade miljökrav leda till långsiktigt positiva effekter i näringslivet. Den sista aspekten, ett effektivt utnyttjande av resurser, handlar om effektiva tekniska och institutionella lösningar. Teknikutveckling kan driva fram investeringar och nyföretagande i vissa branscher. Dessa möjligheter att förena social välfärd och ekonomisk utveckling med en god miljö utgör kärnan i den svenska visionen för en hållbar utveckling. Med det anförda tillgodoses enligt utskottets uppfattning i allt väsentligt syftet med motionen. Motionen bör i denna del inte påkalla någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Miljökvalitetsmålet Frisk luft

Utskottet har inhämtat att användningen av MTBE är och alltid har varit mycket liten i Sverige jämfört med t.ex. i Danmark och USA. I dag används ämnet endast i 98-oktanig bensin, som har en liten och sjunkande marknadsandel. Utskottet förutsätter att ansvariga myndigheter noga följer användningen av MTBE i Sverige. Enligt rådets gemensamma position om förslaget för bensin och diesel (ändring av direktiv 98/70/EG) får medlemsländerna rätt att lokalt förbjuda användning av MTBE om det är motiverat med anledning av påverkan på omgivande miljö. Det anförda tillgodoser i allt väsentligt motion MJ356 (mp) yrkandena 1 och 2. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd.

Miljökvalitetsmålet Giftfri miljö

Riksdagen har som delmål 1 under miljökvalitetsmålet Giftfri miljö beslutat att det senast år 2010 skall finnas uppgifter om egenskaperna hos alla avsiktligt framställda eller utvunna kemiska ämnen som hanteras på marknaden (bet. 2000/01:MJU15 s. 11, rskr. 2000/01:269). Samma krav på uppgifter skall gälla för såväl nya som existerande ämnen. Med tanke bl.a. på den testningskapacitet som finns på laboratorier behövs viss tid för genomförandet av testningen av det stora antalet existerande ämnen. Ett stegvis förfarande tillämpas, där kraven på att ämnena måste vara testade infaller först för ämnen som tillverkas eller importeras i höga volymer och därefter för ämnen i medelhöga volymer och sist för ämnen i låga volymer. Högvolymerkemikalier bör testas först eftersom dessa kan ge upphov till störst exponering av människor och miljö. Miljö- och jordbruksutskottet uttalade vid sin behandling av regeringens förslag (prop. 2000/01:65) att rimliga tidpunkter för krav på information kan vara år 2005 för ämnen i höga volymer och år 2009 för ämnen i medelhöga volymer. Enligt utskottets mening föreligger en betydande samstämmighet mellan vad riksdag och regering uttalat när det gäller miljökvalitetsmålet Giftfri miljö och de synpunkter som förs fram i motion MJ382 (m, kd, fp) yrkande 3 om en fördjupad studie kring kemiska ämnens påverkan på miljö och djurliv. Motionen avstyrks i berörd del.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna i motion So621 (c) yrkande 1 om behovet av en helhetssyn på sambandet mellan tungmetaller, kemikalier, strålning och sjukdomstillstånd. I detta sammanhang bör framhållas att delmål 4 under miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö innebär att hälso- och miljöriskerna vid framställning och användning av kemiska ämnen skall minska fortlöpande fram till år 2010 enligt indikatorer och nyckeltal som skall fastställas av berörda myndigheter. Härutöver skall särskilt farliga ämnen fasas ut enligt delmål 3.

Att skydda människors hälsa är enligt skrivelse Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling (s. 36) ett av de övergripande målen för miljöpolitiken och ingår även som en integrerad del i arbetet för en ekologiskt hållbar utveckling. Skyddet av miljön utgör ett av de tre delmålen för ekologiskt hållbar utveckling. I detta ligger att utsläppen av föroreningar inte skall skada människors hälsa.

Regeringen avser enligt skrivelse Nationell strategi för hållbar utveckling att fortsätta arbetet för giftfria och resurssnåla kretslopp i enlighet med regeringens skrivelse om en miljöorienterad produktpolitik (skr. 1999/2000: 114, bet. 2000/01:MJU3, rskr. 2000/01:52). En proposition med förslag till en strategi för giftfria och resurssnåla kretslopp, inklusive avfallshantering, producentansvar och miljöorienterad produktpolitik, planeras att lämnas till riksdagen under 2002. Utskottet finner i avvaktan på det arbete som således pågår inte anledning att utöver det anförda vidta någon åtgärd med anledning av motionen. Motion So621 (c) yrkande 1 avstyrks.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionären i motion MJ346 (s) om behovet av åtgärder för att öka andelen miljövänliga bildäck. Utskottet har erfarit att inom Miljödepartementet övervägs ett uppdrag till Kemikalieinspektionen att utreda hur ett svenskt förbud mot HA-olja i däck skall utformas. Härmed tillgodoses enligt utskottets mening i allt väsentligt syftet med motionen. Motionen bör inte påkalla någon ytterligare åtgärd från riksdagens sida.

Utskottet godkände vid behandlingen av proposition Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier ett sjätte delmål för förorenade områden under miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö (prop. 2000/01:130, bet. 2001/02:MJU3, rskr. 2001/02:36). Delmålet innebär att förorenade områden skall vara identifierade och för minst 100 av de områden som är mest prioriterade med avseende på riskerna för människors hälsa och miljö skall arbetet med sanering och efterbehandling ha påbörjats senast år 2005. Minst 50 av de områden där arbete påbörjats skall dessutom vara åtgärdade. Regeringen anförde i den angivna propositionen att den avser att återkomma med förslag till nya delmål i samband med en senare utvärdering av miljö kvalitetsmålen.

I skrivelsen Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling anförs (s. 39) att delmålet är utformat med hänsyn till den teknikutveckling och kunskapsuppbyggnad som pågår och som kan ha stor betydelse för hur delmålet uppnås. I samarbete med Naturvårdsverket svarar i huvudsak länsstyrelser och kommuner för verksamheten med sanering och

efterbehandling. Naturvårdsverkets uppgift är vägledning åt framför allt länsstyrelser och kommuner i deras arbete med efterbehandling, nationell samordning, fördelning av bidrag och tillsynsvägledning. Länsstyrelserna ansvarar bl.a. för läns- eller branschtäckande inventeringar, genomförande och stöd när undersökningar utförs och för upprättande av flerårsplaner för efterbehandling. Därmed har länsstyrelserna, utöver en genomföranderoll, en regionalt samordnande och prioriterande roll. Syftet med motionerna MJ8 (kd) och MJ364 (s) bör i allt väsentligt vara tillgodosett med vad som nu anförts. Motionerna bör i berörda delar lämnas utan vidare åtgärd.

Regeringen har genom beslut den 21 februari 2002 uppdragit åt Naturvårdsverket att utarbeta förslag till nya delmål för sanering och efterbehandling till år 2010 för att miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö skall uppnås. Som underlag för uppdraget skall resultaten av genomförda kart- och arkivstudier, riskklassificeringar, undersökningar, utredningar samt erfarenheter av genomförda efterbehandlingsåtgärder användas. Delmålet skall beakta insatser med statlig liksom privat finansiering. I uppdraget ingår att ge förslag till nya eller förändrade styrmedel som, enligt verkets bedömning, kan behövas för att uppnå delmålen. I redovisningen skall även ingå förslag till åtgärder för att stimulera efterbehandling i privat regi. Motion MJ377 (mp) avstyrks i avvaktan på resultatet av utredningsarbetet.

I skrivelsen Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling anfördes att arbetet med efterbehandling av förorenade områden nu befinner sig i ett läge där saneringsåtgärder initieras i allt större utsträckning. För fortsatt arbete med inventering, utvärdering och åtgärder har riksdagen vid behandlingen av budgetpropositionen för 2002 anslagit 419 miljoner kronor för saneringsinsatser. För 2003 och 2004 beräknas 463 respektive 588 miljoner kronor. Motion Bo244 (kd) yrkande 13 avstyrks i den mån den inte tillgodosetts med det anförda.

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har på uppdrag av regeringen genomfört en nationell kartläggning av områden som förorenats eller mistänks vara förorenade av statlig verksamhet och där den då verksamma statliga organisationen inte längre finns kvar. SGU har även utrett statens roll som verksamhetsutövare. SGU har identifierat fyra förorenade områden för vilka staten kan anses ha ett tydligt ansvar som verksamhetsutövare och Kvarntorp skifferoljeverk i Örebro län ingår bland de fyra. Uppdraget redovisades i november 2001 och förslagen övervägs för närvarande inom Regeringskansliet. Motion MJ393 (c) bör i avvaktan på resultatet av beredningen lämnas utan vidare åtgärd.

Miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning m.m.

Utskottet har ingen annan uppfattning än den som framförs i motionerna MJ209 (m) yrkande 13 om vikten av att fortsätta bekämpa försurning och övergödning samt MJ476 (kd) yrkande 3 om åtgärder mot kustnära övergödning. Enligt skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling (s. 78) berör

flera av de av riksdagen beslutade miljö kvalitetsmålen, med tillhörande delmål och strategier, jordbruket och fisket. Målet Ett rikt odlingslandskap innebär att odlingslandskapets och jordbruksmarkens natur- och kulturvärden skall skyddas och den biologiska mångfalden stärkas. Miljö kvalitetsmålet Myllrande våtmarker innebär att minst 12 000 ha våtmarker och småvatten skall anläggas eller återställas i odlingslandskapet fram till 2010.

Riksdagen har fastställt miljö kvalitetsmålet Bara naturlig försurning, som innebär att de försurande effekterna av nedfall och markanvändning skall underskrida gränsen för vad mark och vatten tål.

Riksdagens beslut beträffande miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning innebär att halterna av gödande ämnen i mark och vatten inte skall ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningarna för biologisk mångfald eller möjligheterna till en allsidig användning av mark och vatten. Inriktningen är att miljö kvalitetsmålet skall nås inom en generation (prop. 1997/98:145, bet. 1998/99: MJU6, rskr. 1998/99:183). Målet innebär för jordbrukets del ett aktivt arbete för att minska förlusterna av växtnäringsämnen till hav och andra vatten och att nå målet Giftfri miljö genom insatser som syftar till att begränsa riskerna vid användning av bekämpningsmedel. Enligt delmål 2 under miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning skall de svenska vattenburna utsläppen av fosforföreningar från mänsklig verksamhet till sjöar, vattendrag och kustvatten ha minskat kontinuerligt från 1995 års nivå fram till år 2010. Utskottet anförde vid behandlingen av delmålpropositionen (bet. 20001/02: MJU3 s. 60) att de största källorna till fosforbelastningen på sjöar och vattendrag utgörs av kommunala och enskilda avlopp. De svarar för närmare hälften av utsläppen medan jordbruk och industri bidrar med en knapp fjärdedel vardera. Jordbruksverket har under år 2001 redovisat en översyn av Miljö- och landsbygdsprogrammet (SJV 2001:19). Utskottet utgår från att regeringen fullföljer den fastställda inriktningen av arbetet mot försurning och övergödning. Motionerna MJ209 (m) yrkande 13 och MJ476 (kd) yrkande 3 avstyrks i den mån de inte tillgodosetts med det anförda.

I anslutning till motion MJ375 (mp) yrkande 1 och MJ466 (mp) yrkandena 1 och 3 om minskade utsläpp av kväve från trafik och jordbruk erinrar utskottet om att riksdagen har beslutat att senast år 2010 skall de svenska vattenburna utsläppen av kväve från mänsklig verksamhet till haven söder om Ålands hav ha minskat med minst 30 % från 1995 års nivå till 38 500 ton (delmål 3 under miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning). Enligt regeringens bedömning förutsätter delmålen kraftfulla insatser bl.a. inom jordbrukssektorn och av kommunerna.

Enligt delmål 3 under miljö kvalitetsmålet Bara naturlig försurning skall utsläppen i Sverige av kväveoxider till luft ha minskat till 148 000 ton år 2010. Delmålet är bestämt så att det överensstämmer med Sveriges åtaganden i EU:s s.k. takt direktiv. Utskottet anförde vid behandlingen av delmålen (bet. 2001/02: MJU3 s. 48) att åtgärder för att minska utsläppen från sjöfart, flyg och vägtrafik – framför allt tunga fordon och arbetsmaskiner – är prioriterade. Det är också inom dessa områden som EU kommer att skärpa kraven

ytterligare. Som ett led i skatteväxlingen låter regeringen utreda om effekterna av att införa ett incitament för tunga fordon i form av ett styrmedel är motiverat och en eventuell utformning av detta (dir. 2001:12). Uppdraget skall redovisas senast den 30 april 2003. Vidare uppdateras miljöklasssystemet för arbetsmaskiner i enlighet med kommande EU-krav.

Regeringen anför dessutom att kväveoxidavgiftssystemet har haft en styrande effekt genom att de anläggningar som omfattas av systemet nu får ekonomiska incitament att minska sina utsläpp. Utskottet har inhämtat att regeringen förbereder ett uppdrag åt Naturvårdsverket om en översyn av kväveoxidavgiftens roll för att minska utsläppen av kväveoxid.

Regeringen presenterade i budgetpropositionen för år 2002 (prop. 2001/02:1 finansplanen s. 201) en strategi för skattenedsättning för alternativa drivmedel och anförde att jordbrukssektorn är viktig i omställningen till ett ekologiskt hållbart samhälle eftersom hållbar jordbruks- och livsmedelsproduktion förutsätter ett brukande av naturresurserna på ett resursbevarande, miljöanpassat och etiskt godtagbart sätt (prop. 2001/02:1 utg.omr. 23, avsnitt Landsbygdpolitik). I framtiden bör ersättning i högre utsträckning än i dag utgå för produktion av kollektiva nyttigheter som samhället efterfrågar, t.ex. miljötjänster.

Jordbruksverket har i rapporten Miljöeffekter av EU:s jordbrukspolitik (2002:2) redovisat modellberäkningar över kväveutlakningen i jordbruket (jfr bet. 2001/02:MJU15 s. 54). Beräkningarna visar att bruttobelastningen till följd av jordbruket var på samma nivå år 1999 som år 1995. Tidigare beräkningar visar på en nedgång mellan åren 1985 och 1995. I stort sett visar de faktorer som påverkar utlakningen att utvecklingen har gått åt rätt håll. Resultaten av modellberäkningarna visar att kväveutlakningen är oförändrad på risknivå och i stort sett oförändrad inom de regioner som miljömålet Ingen övergödning omfattar. Det återstår därmed ett krav på omfattande minskningar av kväveutlakningen fram till år 2010. Den stora anslutningen till miljöersättningen för minskat kväveläckage kommer dock att påverka kväveutlakningen i rätt riktning vid nästa beräkning av rotzonsutlakningens storlek.

Genom beslut den 28 juni 2001 tillkallade regeringen en särskild utredare (dir. 2001:55) med uppgift att utvärdera skatterna på bekämpningsmedel och handelsgödsel samt utreda om skatterna bör förändras så att de kan fungera som effektivare styrmedel på miljöområdet utan att kraven på kostnadseffektivitet eftersätts. Utredaren skall redovisa resultatet av sitt arbete senast den 30 juni 2002. Med det anförda och i avvaktan på resultatet av utredningen avstyrker utskottet motionerna MJ375 (mp) yrkande 1 och MJ466 (mp) yrkandena 1 och 3.

Enligt förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd krävs tillstånd för företag med mer än 200 djurenheter, och företag med mellan 100 och 200 djurenheter är anmälningspliktiga. Jordbruksverket ser för närvarande över djurtäthetsbestämmelserna i syfte att minska näringstillförseln till jordbruksmark. Utskottet är mot bakgrund av den pågående översy-

nen inte berett att föreslå något uttalande från riksdagens sida med anledning av motion MJ466 (mp) yrkande 2. Därmed avstyrks motionen i berörd del.

Inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammet lämnas ersättning för flera åtgärder som skall minska näringsläckaget, t.ex. vallodling, anläggande av kantzoner och fånggrödor (jfr bet. 2001/02:MJU1 s. 15). Jordbruket är den största källan till kvävebelastning på havet och bidrar betydligt till fosforbelastningen. En förutsättning för att belastningen skall minska är att jordbruksnäringen fortsätter sitt arbete med att minska näringsläckaget. Om direktivet om nationella utsläppstak och Göteborgsprotokollet genomförs kommer andelen landareal där kritisk belastning för övergödning förekommer att minska från 14 % år 1990 till ungefär 4 % år 2010.

Stöd får enligt miljö- och landsbygdsprogrammet lämnas för att anlägga skyddszoner på åkermark. Ersättningen skall bidra till att uppfylla miljökvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap och Ingen övergödning. Syftet med åtgärden är att minska erosion och växtnäringsläckage från åkermark till vatten. I ersättningen finns krav på skörd av skyddszonen. Enligt Jordbruksverkets översyn av miljö- och landsbygdsprogrammet (2001:19) bedömer verket att skördekravet kan verka hämmande på anslutningen till ersättningsformen. Miljöersättning för minskat kväveläckage lämnas enligt miljö- och landsbygdsprogrammet även för odling av fånggröda och för jordbearbetning, så att ingen jordbearbetning sker efter skörd av en huvudgröda till årets slut. Ersättning lämnas främst längs den svenska kusten där klimatet är mildt och nederbördsrikt. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att motionerna MJ466 (mp) yrkande 4 och MJ476 (kd) yrkande 4 lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet instämmer i vad motionärerna anført i motion MJ466 (mp) yrkande 5 om behovet av att anlägga våtmarker i jordbrukslandskapet. Inom miljö- och landsbygdsprogrammet får stöd lämnas för skötsel av våtmarker och småvatten som i miljöförbättrande syfte har anlagts på jordbruksmark efter den 31 december 1999 och som bevaras minst 20 år från stödbeslutet (jfr bet. 2001/02:MJU15). Vidare får stöd lämnas för anläggning av våtmarker och småvatten. Stödet innebär att brukaren får ersatt delar av kostnaden för att anlägga en våtmark eller ett småvatten. Stödet kan lämnas i hela landet utanför mål 1-området. Miljöstöd lämnas, som nämnts, också för s.k. skydds-zoner, dvs. bevuxna remsor av åkermark utmed vattendrag, sjö eller hav för att minska erosionen och växtnäringsläckaget från åkermarken. Av Jordbruksverkets rapport (2002:2) Miljöeffekter av EU:s jordbrukspolitik framgår (s. 89) att de våtmarker som är beslutade inom nuvarande projektstöd för anläggning av våtmarker och småvatten i större utsträckning ligger i slättbygder än de som anlades under perioden 1996–1999. Man kan därför förmoda att de våtmarker och småvatten som anlagts med projektstödet generellt sett har en bättre effekt på växtnäringsläckage och biologisk mångfald än de som anlades under perioden 1996–1999.

Genom beslut den 11 april 2002 uppdrog regeringen åt Statens jordbruksverk att, efter samråd med Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet och andra

berörda myndigheter och organisationer, utveckla kvalitetskriterier för våtmarker i odlingslandskapet. Syftet är att odlingslandskapets våtmarker skall ha en utformning och lokalisering som leder till en effektiv reduktion av växtnäring förluster samtidigt som den biologiska mångfalden kan gynnas och hänsyn tas till platsens kulturhistoriska värden. Uppdraget skall redovisas senast den 31 december 2003. Utskottet föreslår med vad som anförts ovan och i avvaktan på resultatet av utredningsarbetet att motion MJ466 (mp) yrkande 5 avstyrks.

Utskottet har ingen annan uppfattning än motionärerna i motion MJ466 (mp) yrkande 8 om att det är viktigt att uppmuntra en omställning till slutna när-saltskretslopp. Utskottet har tidigare anförts (bet. 2001/02:MJU3 s. 107) att fosfor från organiskt avfall och avloppsslam bör ingå i kretsloppet mellan stad och land och återföras till jordbruksmark eller annan produktiv mark utan risk för hälsa och miljö. För närvarande saknas emellertid det tekniska underlag som möjliggör ett kvantitativt och tidsatt delmål för denna fråga. Som en konsekvens av uppfyllelsen av miljökvalitetsmålet En giftfri miljö bör dock även avloppsslam på sikt bli så rent att det kan återföras till jordbruksmark. Ny teknik bör utvecklas och införas för att skapa rena och effektiva kretslopp av fosfor. I propositionen uttalar regeringen sin avsikt att senast år 2005 återkomma till riksdagen med förslag till ett sådant delmål.

I Naturvårdsverkets rapport (5148) Halter av 61 spårelement i avloppsslam, stallgödsel, handelsgödsel, nederbörd samt i jord och gröda redovisas halter av mer än 60 grundämnen i avloppsslam från 48 reningsverk spridda över landet, stallgödsel från svin och nötkreatur från 12 gårdar och 25 matjordsprover från olika jordarter samt prov av höstvetekärna och kornkärna m.m. Enligt rapporten har slam från små och/eller medelstora reningsverk oftast de högsta elementhalterna. Vidare konstaterades att en femtedel av de undersökta reningsverken hade metallhalter i slammet som låg över gällande gränsvärden vid spridning på åkermark.

Genom beslut den 11 april 2001 uppdrog regeringen åt Naturvårdsverket att utreda frågorna om miljö- och hälsoskydds krav för avloppsslam och dess användning samt om återföring av fosfor. Verket skall redovisa uppdraget till regeringen senast den 15 oktober 2002. Resultatet av det pågående beredningsarbetet bör inte föregripas av riksdagen, och utskottet avstyrker därmed motionerna MJ279 (mp), MJ299 (v) yrkande 2, MJ466 (mp) yrkande 8 och MJ519 (kd) yrkande 6.

Beträffande förslaget i motion MJ337 (c) yrkande 31 om en internationell fosforkonvention hänvisar utskottet till den positiva bedömningen i denna fråga som gjordes i utskottets betänkanden 1999/2000:MJU7 s. 29 och 2000/01:MJU16 s. 16. Utskottet instämde till stora delar i att fosfor i internationella sammanhang borde uppmärksammas som en kritisk resurs. Vidare bör uppmärksammas att de internationella konventionerna rörande skyddet av Östersjön och västerhavet även omfattar fosforutsläppen. I EU:s strategier för hållbar utveckling ingår hushållning med bl.a. fosfor som en viktig del. Utskottet har för närvarande svårt att bedöma om en internationell konvention

som enbart inriktas på fosfor är den mest ändamålsenliga metoden att driva arbetet vidare. Denna bedömning bör främst göras av regeringen. Utskottet avstyrker motionsyrkandet i den mån det inte tillgodosetts med det anförda.

Även när det gäller det förslag som behandlas i motion MJ337 (c) yrkande 32 om en s.k. grönbok om fosforhushållning vill utskottet hänvisa till sin behandling av samma fråga i maj 2001. Då anfördes att EG-kommissionen har initierat ett arbete med ett s.k. kompostdirektiv (bet. 2000/01:MJU16 s. 10). Härutöver har ett arbete påbörjats inom kommissionen med att revidera direktivet om slam användning (86/278/EEG) med avsikt att besluta kriterier för tungmetaller m.m. Motion MJ337 (c) yrkande 32 bör med det anförda lämnas utan vidare åtgärd.

Miljö kvalitetsmålet Bebyggd miljö

Riksdagen har vid behandlingen av budgetpropositionen för år 2002 beslutat höja skatten på avfall som deponeras fr.o.m. den 1 januari 2002 från 250 kr till 288 kr per ton (prop. 2001/02:1, bet. 2001/02:FiU1). Enligt propositionen finns anledning att ge både enskilda, kommuner och producenter ett ökat ekonomiskt incitament att minska mängden avfall som deponeras (jfr bet. 2001/02:SkU17 s. 37).

I EU:s ramdirektiv (75/442) om avfall definieras begreppet avfall. Definitionen av avfall är mycket vid och inbegriper restprodukter som skall bortskaffas respektive återvinnas. Avfallsförbränning med energitnyttjande klassificeras som återvinning. Många biobränslen är att betrakta som avfall enligt ramdirektivet. Näringsutskottet har i betänkandet Vissa EU-frågor (bet. 2000/01:NU10) redovisat att importen av biobränsle till Sverige sker bl.a. i form av rena biobränslen från länder utan skatter på fossila bränslen (skogsflis från Baltikum och s.k. pelletar från Kanada är exempel). En mindre del av importen avser material som är returträ eller andra återvunna bränslen. Dessa är klassificerade som biobränsle i Sverige och eldas upp, vilket resulterar i låga kostnader utan att miljön riskeras. I t.ex. Danmark utgår skatt på användning av returträ som bränsle. Denna typ av bränsle importeras därför till svenska värmeverk till ett mycket lågt pris som styrs av olikheterna i regelverk och skatter.

I december 2000 antogs inom EU ett avfallsförbränningsdirektiv (2000/76/EG), vilket skall vara infört i medlemsstaternas lagar och regler senast den 28 december 2002. Syftet med direktivet är att förhindra eller begränsa negativ inverkan på miljön från förbränning av avfall och samförbränning av avfall och biobränsle. Anläggningar som endast behandlar rena träavfall är dock undantagna från tillämpning av direktivet. I Sverige kommer det enligt uppgift från Miljödepartementet att krävas vissa förändringar i förordningar och föreskrifter för att uppfylla direktivets krav. I avvaktan på resultatet av det arbete som således pågår finner utskottet inte anledning att nu föreslå någon åtgärd med anledning av motion MJ260 (fp) yrkande 3 om biobränslens kvalitet.

Utskottet har inhämtat att betänkandet (SOU 2002:9) Skatt på avfall i dag och i framtiden övervägs inom Regeringskansliet.

Miljöministern anförde den 28 november 2001 i ett svar på fråga 2001/02:257 om avfallsförbränning att han ser avfallsförbränning som en metod för omhändertagande av avfall vid sidan av andra. En utbyggnad av biologisk behandling och materialåtervinning är ur ett kretsloppsperspektiv därför önskvärd och nödvändig. Han var oroad över att avfallsförbränningen skall komma att ta alltför stor plats i förhållande till andra omhändertaganden. Därefter har den biträdande miljöministern den 30 april 2002 i svar på fråga 2001/02:1096 om skatt på avfallsförbränning anført att det för att nå ett ekologiskt hållbart omhändertagande av avfall, krävs en utveckling och utbyggnad av ett flertal olika metoder för omhändertagande. Avfall bör tas om hand på det sätt som är miljömässigt och samhällsekonomiskt lämpligast för respektive avfallsslag. Mot bakgrund av resultaten av utredningarna och remissinstansernas yttranden planerar regeringen att presentera en proposition till riksdagen om kretsloppsfrågor runt årsskiftet. Regeringen kommer i den propositionen att behandla frågan om ytterligare styrmedel för att nå upp till de avfallspolitiska målen.

Frågor rörande hushållsnära insamling behandlas i betänkandet (SOU 2001:102) Resurs i retur. Utskottet har inhämtat att ett förslag från EG-kommissionen rörande revidering av batteridirektivet med bl.a. mål för insamling av batterier väntas inom kort.

När det gäller insamling av aluminiumburkar m.m. har producenterna valt att samla in dryckesburkar genom två olika system (jfr bet. 2000/01: MJU21 s. 12). Det ena systemet är det retursystem som finns för aluminiumburkar och som omfattas av en pantavgift. För att burken skall kunna lämnas i detta system krävs att burken består av aluminium och att den är hel och ren. För att det dessutom skall betalas ut en pant för burken krävs att burken ingår i det svenska pantsystemet, dvs. att en pant har erlagts för burken samt att streckkoden kan avläsas. Det andra insamlingsystemet hanteras av Svenska Metallkretsen AB som samlar in alla sorters förpackningar av metall i de insamlingsbehållare som företaget tillhandahåller. I dessa behållare skall hushållen sortera ut och lämna sina metallförpackningar, t.ex. dryckesburkar. Bland dessa ingår sådana dryckesburkar som exempelvis består av stålplåt, men även andra metallburkar (jfr bet. 1999/2000: MJU7 s. 16).

De burkar som inte kommer in i pantsystemet samlas sålunda in av Metallkretsen AB och återvinns. Detta gäller även de burkar som inte är av svenskt ursprung. Dryckesförpackningar av aluminium skall dock enligt lagen (1982:349) om återvinning av dryckesförpackningar av aluminium ingå i ett retursystem.

I skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling anføres att en proposition med förslag till en strategi för giftfria och resurssnåla kretslopp, inklusive avfallshantering, producentansvar och miljöorienterad produktpolitik, planeras lämnas till riksdagen under 2002. Propositionen kommer att behandla ett antal utredningar och regeringsuppdrag. I december 2001 redovisade Utred-

ningen om översyn av producentansvaret sitt betänkande Resurs i retur (SOU 2001:102) för regeringen. Betänkandet innehåller förslag om förändringar i lagstiftningen och förslag till fortsatt arbete och visioner om framtidens varu- och avfallsflöden. I december 2001 redovisade Naturvårdsverket sitt regeringsuppdrag om ett ekologiskt hållbart omhändertagande av avfall. Rapporten innehåller en uppföljning och utvärdering av de beslut som regeringen tidigare fattat på avfallsområdet. Ytterligare ett uppdrag har getts till Naturvårdsverket om den miljöorienterade produktpolitiken. I uppdraget ingår att utreda vilka styrmedel som finns, hur de relaterar till varandra, vilka överlappningar och brister som finns i regelverket och om ytterligare initiativ behöver tas för att främja en miljöanpassad produktutveckling med minsta möjliga negativa påverkan på hälsa och miljö under produkternas hela livscykel. Uppdraget skall redovisas den 31 juli 2002.

Resultatet av det pågående beredningsarbetet bör inte föregripas av riksdagen. Utskottet avstyrker därmed motionerna MJ6 (fp) yrkande 3, MJ224 (mp) yrkandena 1–3, MJ287 (kd, c) yrkande 1, MJ307 (m), MJ310 (kd) yrkandena 1–3, MJ337 (c) yrkande 33, MJ359 (s), MJ442 (mp), MJ519 (kd) yrkande 13, MJ521 (fp) yrkandena 16–18.

Utskottet har inhämtat att ett gemensamt retursystem vid ett fåtal tillfällen har diskuterats inom EU utan att få stöd. Det framgår emellertid av direktiv 1994/62/EG om förpackningar och förpackningsavfall att återanvändning och retursystem bör främjas av medlemsländerna. Motion MJ348 (s) bör lämnas utan vidare åtgärd i den mån den inte tillgodosätts med det anförda.

I anslutning till motion MJ287 (kd, c) yrkande 3 om forskning inom sophantering och avfallsdeponier konstaterar utskottet att de forskningsfinansierande myndigheterna har till uppgift att prioritera och avgöra vilka forskningssatsningar som skall göras. Det är främst Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas), Naturvårdsverket och Stiftelsen för miljöstrategisk forskning (MISTRA) som är de viktigaste finansierarna. Utskottet har inhämtat att Naturvårdsverket den 6 december 2001 anordnade ett seminarium tillsammans med miljö- och jordbruksutskottet med politiker och forskare benämnt Livsstilsfrågor och miljö – två perspektiv, en samsyn? Avsikten med seminariet var att redovisa problem och möjligheter för att nå de nationella miljökvalitetsmålen och minska den negativa miljöpåverkan av den livsstil som har utvecklats.

Utskottet har också erfårit att Forskningsprogrammet Vägar till uthållig utveckling – beteenden, organisationer, strukturer bedrevs under åren 1996–2001 och finansierades av Stiftelsen för miljöstrategisk forskning, Naturvårdsverket, Avfallsforskningsrådet, Närings- och teknikutvecklingsverket, Byggeforskningsrådet, Forskningsrådsnämnden, Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet, Kommunikationsforskningsberedningen samt Skogs- och jordbrukets forskningsråd. Ett övergripande syfte med programmet har varit att naturvetenskaplig och teknisk kunskap om miljö- och naturresursfrågor skulle kopplas samman med befintlig och ny kunskap om de drivkrafter som styr våra vardagliga beteenden och handlingar som individer,

grupper och i samhället. Det anförda bör i allt väsentligt tillgodose syftet med motion MJ287 (kd, c) yrkande 3. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd.

Som anføres i skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling (s. 21) är strategin för giftfria och resurssnåla kretslopp en strategi i arbetet med att nå miljökvalitetsmålen. Regeringen avser att fortsätta arbetet för giftfria och resurssnåla kretslopp i enlighet med regeringens skrivelse om en miljöorienterad produktpolitik (skr. 1999/2000:114, bet. 2000/01:MJU3, rskr. 2000/01:52). En rad åtgärder har vidtagits i Sverige under de senaste 20–30 åren för att åstadkomma ett giftfritt och resurseffektivt kretslopp. Åtgärderna skulle emellertid bli effektivare med ett mer samlat angreppssätt och ett mer strategiskt livscykelänkande. Regeringen har därför tagit initiativ till att utveckla en miljöorienterad produktpolitik (IPP). Strategin behövs för att öka resurseffektiviteten och för att minska läckage av gifter och näringsämnen. IPP handlar om en samlad strategi för miljöanpassning av produkter och tjänster i ett livscykelperspektiv.

Utskottet instämmer i vad som anføres i skrivelsen Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling (s. 40) om att en övergripande riktlinje för avfallshanteringen skall vara att minska mängden avfall för slutlig behandling, att minska avfallens farlighet samt att behandla avfallet utgående från dess inneboende egenskaper. Att minska mängderna avfall till deponering är av avgörande betydelse från såväl resurs- som miljösynpunkt. Stora delar av hushållsavfallet, det icke branschspecifika avfallet samt bygg- och rivningsavfall utgörs av material som bör kunna utnyttjas på olika sätt i stället för att deponeras. Det anförda tillgodoser enligt utskottets mening i allt väsentligt syftet i motion MJ299 (v) yrkande 1. Utskottet föreslår därmed att motionen lämnas utan vidare åtgärd i berörd del.

Såvitt gäller de frågor som tas upp i motion MJ326 (c) om lokalisering av omhändertagande av animaliskt avfall anges i EG-förordning 999/2001 om fastställande av bestämmelser för förebyggande, kontroll och utrotning av vissa typer av transmissibel spongiform encefalopati att SRM (specificerat riskmaterial) skall avlägsnas från djurkroppen, infärgas och därefter destrueras tullständigt. Med destruktion avses bl.a. direkt förbränning i en förbränningsanläggning utan föregående bearbetning.

I departementspromemorian (Ds 2001:23) Förbränning av animaliskt avfall föreslås att animaliskt avfall skall förbrännas direkt för energiproduktion. En förbränningsanläggning för animaliskt avfall skulle i princip kunna integreras med vilken förbränningsanläggning som helst, men företrädesvis med en som använder sig av förbränning med fluidiserad bädd och helst en avfallsanläggning. Regeringen har i regleringsbrevet för år 2001 anslagit 3 miljoner kronor åt Jordbruksverket för att stödja och påskynda utvecklingen av lämplig teknik och utformning av tillhörande anläggningar för destruktion av animaliskt avfall. Motionen avstyrks.

Direktivet (1999/31/EG) om deponering av avfall ställer krav på att varje deponianläggning som är i drift vid införlivandet skall upprätta en omställningsplan och där ange de förändringar som krävs för att leva upp till de nya

kraven (jfr bet. 1999/2000:MJU7). Planen skall godkännas av tillsynsmyndigheten. Direktivet innebär att krav kommer att ställas på att deponierna skall vara försedda med viss tätning och geologisk barriär både i aktiv och passiv fas. Lakvatten skall samlas upp. Deponierna skall avslutas och sluttäckas, och det finns krav på kontroller av deponin viss tid efter sluttäckning. Direktivet ställer också krav på vilka avfall som får deponeras m.m.

Genom förordningen (2001:512) om deponering av avfall införlivades direktiv 1999/31/EG om deponering av avfall i svensk lagstiftning. Regleringen innebär att högre krav ställs på bl.a. rening av lakvatten. Senast den 1 juni 2002 skall deponiägarna redovisa till länsstyrelsen om de avser att fortsätta deponera avfall på befintliga deponier och i sådant fall hur de har tänkt att anpassa deponin till de nya kraven. Om man inte har för avsikt att fortsätta att bedriva verksamhet på deponin krävs en redovisning av hur verksamheten på deponin kommer att avslutas i enlighet med de nya kraven.

I anslutning till motion MJ382 (kd, m, fp) om sjön Molnbyggen och lakvatten har utskottet inhämtat att Naturvårdsverket under år 1999 arbetade med ett projekt med anledning av de fiskskador som observerats i sjön Molnbyggen, Leksand (jfr bet. 1999/2000:MJU7 s. 26). En kartläggning hade visat att utsläpp av lakvatten skett från en kommunal deponi. Projektet innebar att det internationella kunskapsläget om effekter av lakvattenutsläpp från deponier skall gås igenom. Naturvårdsverket har redovisat sitt arbete i rapport 5012 Problematiken i Molnbyggen som dokumenterar en hearing i juni 1999. Naturvårdsverkets rapport Hur mår fisken i sjön Molnbyggen? utarbetades för att de preliminära resultat som redovisades i rapporten skulle kunna komma till användning vid arbete med likartade situationer i landet. Motion MJ382 (kd, m, fp) yrkandena 1 och 2 avstyrks med det anförda.

Naturvårdsverket har i uppdrag att redovisa vilka konsekvenser som genomförandet av EG-direktivet 1999/31/EG om deponering av avfall i förordningen (2001:512) om deponering av avfall får i Sverige. I uppdraget ingår att redogöra för förändringar i antalet deponier, kostnader för att deponera avfall samt uppskattade miljöeffekter. Uppdraget skall redovisas senast den 31 december 2002.

Enligt förordningen (2001:512) om deponering av avfall får utsorterat brännbart avfall inte deponeras. Från och med den 1 januari 2005 får organiskt avfall inte deponeras. Utskottet instämmer självfallet i vad som anförs i motion MJ337 (c) yrkande 23 om att det är angeläget att kommunerna förbereder deponiförbudet. Enligt 13 § i förordningen får Naturvårdsverket medge undantag från deponeringsförbudet för utsorterat brännbart avfall. Vidare får länsstyrelsen i det enskilda fallet medge dispens från deponeringsförbud för sådant avfall. Enligt 10 § Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2001:17) om hantering av brännbart avfall görs en ansökan om dispens av kommunen. Enligt övergångsbestämmelserna får utsorterat brännbart avfall som uppkommit i en kommun deponeras till utgången av år 2002 utan hinder av att dispens inte har medgetts, om kommunen eller den som deponerar avfallet

senast den 1 januari 2002 har ansökt om dispens och länsstyrelsen inte beslutar annat i dispensärendet. Motionen avstyrks härmed.

I anslutning till motion MJ519 (kd) yrkande 7 om att ideella hjälporganisationer inte skall behöva betala avgift för sopdeponi erinrar utskottet om att enligt 15 kap. 8 § miljöbalken skall varje kommun svara bl.a. för att hushållsavfall från kommunen återvinns eller bortskaffas. Avfallshanteringen är sålunda en kommunal angelägenhet, och det är kommunernas sak att bestämma avgifterna för denna. Enligt 2 § kommunallagen (1991:900) skall kommuner behandla sina medlemmar lika, om det inte finns sakliga skäl för något annat. Vidare anges i 8 kap. 3 b och c §§ att kommunerna får ta ut avgifter för tjänster och nyttigheter som de tillhandahåller, men att avgifterna inte får vara högre än vad som svarar mot kostnaderna för de tjänster som kommunen tillhandahåller (självkostnaden). Frågor om ideella organisationers skatteförhållanden bereds dessutom inom Finansdepartementet (jfr 2001/02:SkU24). Utskottet anser i likhet med skatteutskottet att det därför inte finnas skäl för riksdagen att gå närmare in på olika förslag om förändringar i detta sammanhang. Motionen avstyrks.

Enligt 34 § avfallsförordningen (2001:1063) skall den som avser att transportera farligt avfall anmäla detta till länsstyrelsen om avfallet uppkommit i yrkesmässig verksamhet m.m. Bestämmelserna i 27 § innebär dock att det inte krävs tillstånd för den som bedriver verksamhet där farligt avfall uppkommer att själv transportera t.ex. högst två fat (400 liter) oljeavfall och 300 hela lysrör per år. Syftet med motion MJ203 (m) bör i allt väsentligt vara tillgodosett härmed. Motionen avstyrks.

Utskottet har tidigare behandlat liknande yrkanden som det i motion MJ232 (mp) i yrkande 1 om att uttjänta lädervaror som är garvade med hjälp av den s.k. krommetoden skall klassas som farligt avfall (1998/99: MJU6 s. 92, 1999/2000: MJU7). Farligt avfall klassas enligt direktiv 91/689/EEG om farligt avfall genom kommittologibeslut efter anmälan från medlemsstaterna. På svenskt initiativ har omröstning skett inom den s.k. TAC-kommittén om slam från produktion av kromgarvat läder har någon av de farliga egenskaper som krävs enligt direktivet. Kommittén fann att så inte var fallet. Den svenska lagstiftningen klassar därefter inte slam från kromhaltiga garvmedel m.m. som farligt avfall. Motionen avstyrks.

Som utskottet tidigare har redovisat har regeringen aviserat en proposition med förslag till en strategi för giftfria och resurssnåla kretslopp, inklusive avfallshantering, producentansvar och miljöorienterad produktpolitik till riksdagen under år 2002. Regeringen uppdrog i Naturvårdsverkets regleringsbrev för år 2002 till Naturvårdsverket att senast den 30 juni 2002 redovisa effekterna av de ändrade nivåerna för bilskrotningspremier och bilskrotningsavgifter som trädde i kraft den 1 juli 2001.

Utskottet behandlade i februari och november 2001 liknande motioner om bortforsling av fordon som de nu aktuella motionerna MJ211 (c) yrkande 1, MJ313 (kd) och MJ386 (s). Utskottet uttalade då att övergivna fordon vid vägkanter och i naturen utgör ett allvarligt miljöproblem och att regelsystemet

behöver effektiviseras. Regeringen (Näringsdepartementet) gav i juli 1999 Vägverket i uppdrag att göra en samlad översyn av bestämmelserna om flyttning av fordon. Huvudsyftet med översynen var enligt regeringens beslut att förenkla, modernisera och effektivisera regelsystemet. Resultatet presenterades av Vägverket i rapporten Flyttning av fordon i juni 2000. I rapporten föreslås bl.a. ökade möjligheter att under vissa förutsättningar flytta fordon som mot markägarens vilja parkerats på dennes mark, utvidgade möjligheter för kommuner och Vägverkets regioner att besluta om och verkställa flyttning av fordon samt att kommunerna skall svara för flyttning av fordonsvrak. Utskottet har erfarit att rapporten Flyttning av fordon fortfarande övervägs inom Näringsdepartementet. Det är angeläget att åtgärder vidtas för att effektivisera möjligheterna att forsla bort och skrota övergivna bilar. Utskottet förutsätter att regeringen handlägger frågan om bortforsling av fordon utan onödigt dröjsmål och att flera av de synpunkter som redovisas i motionerna MJ211 (c) yrkande 1, MJ313 (kd) och MJ386 (s) därvid kan beaktas. Utskottet anser det lämpligt att avvakta resultatet av den fortsatta beredningen inom Regeringskansliet och föreslår att berörda motionsyrkanden nu lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

Som anförs i skrivelse Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling (s. 69) beslutade Europaparlamentet och rådet i september 2000 ett nytt direktiv för skrotbilar. Direktivet syftar till att få bort farliga ämnen ur bilar, att öka återvinningen av bilar samt att ställa högre miljökrav vid bilskrotning.

Riksdagen behandlade i februari 2000 ändringar i bilskrotningslagen (1975:343) med anledning av EG-direktivet om uttjänta fordon. Ändringen innebär bl.a. att endast en auktoriserad bilskrotare skall få sköta skrotningen av personbil, buss eller lastbil med en totalvikt understigande 3 500 kg. I proposition 2000/01:47 Ändringar i bilskrotningslagen behandlas frågor om Bilskrotningsfonden. Bland annat aviserades höjda bilskrotningspremier samt skärpta miljökrav för bilskrotningsanläggningar. I maj 2001 beslutade regeringen om höjda bilskrotningspremier baserade på bilens ålder. Enligt de nya reglerna i 19 § bilskrotningsförordningen (1997:348) utgör skrotningspremien 700 kr om bilen är högst 7 år gammal när den avregistreras, högst 1 200 kr om bilen är mer än 7 år men högst 16 år och 1 700 kr om bilen är mer än 16 år gammal när den avregistreras. Naturvårdsverket har fått i uppdrag att redovisa effekterna av dessa ändringar senast den 30 juni 2002. Med det anförda får motionerna MJ211 (c) yrkande 2, MJ259 (c) och MJ423 (kd) yrkande 8 anses tillgodosedda.

Gemensamma avgaskrav för nya bensindrivna arbetsmaskiner samt för fritidsbåtar väntas inom EU. Beslut rörande direktiv om arbetsmaskiner kan förväntas under våren 2002 och beslut rörande ett direktiv om fritidsbåtar kan förväntas under hösten 2002. Regeringen har i proposition 2001/02:177 Sänkt skatt på alkylatbensin föreslagit sänkt skatt på alkylatbensin till tvåtaktsmotorer med hänvisning till att det av miljöskäl är motiverat att öka användningen av sådan bensin i tvåtaktsmotorer. Med det anförda avstyrks motionerna

MJ423 (kd) yrkande 9 och MJ519 (kd) yrkande 2 om skrotningspremie för tvåtaktsmotorer.

Naturvärden och biologisk mångfald

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker i avvaktan på resultatet av en utredning en motion (fp) om ett 16:e miljö kvalitetsmål.

Skrivelserna

Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling

I propositionen Svenska miljömål – delmål och åtgärdsstrategier (prop. 2000/01:130) har regeringen föreslagit att ett antal strategier skall vara vägledande i arbetet med att nå miljö kvalitetsmålen. En av dessa strategier är strategin för hushållning med mark, vatten och bebyggd miljö. Den bygger på tre olika beståndsdelar: ett varsamt brukande av mark- och vattenområden, skydd av särskilt värdefulla miljöer och resurser samt miljöanpassad fysisk planering och byggande. Strategin bidrar främst till att uppnå de mark- och vattenanknutna målen och återfinns i sina grunddrag på flera olika håll i lagstiftningen. Både i miljöbalken och i planlagstiftningen finns således hänsynskrav.

Nationell strategi för hållbar utveckling

Naturvärden bör ses som en hörnsten i arbetet för det hållbara samhället. Naturvärden har beröringspunkter med alla tre dimensionerna av hållbar utveckling, även om fokus ligger på den ekologiska dimensionen. Bevarande och hållbart nyttjande av ekosystemen bör ses som ett av flera grundläggande kriterier på hållbar utveckling. Allt levande – även människan – bygger sin existens på denna mångfald och de livsuppehållande system den vidmakthåller.

I konventionen om biologisk mångfald, artikel 1, anges övergripande mål för den ekologiskt hållbara utvecklingen som Sverige och många andra länder ställt sig bakom, nämligen bevarande av biologisk mångfald, hållbart nyttjande av mångfaldens beståndsdelar samt rättvis fördelning av den nytta som kan utvinnas ur genetiska resurser. Bevarande och hållbart nyttjande skall tillsammans garantera att den biologiska mångfalden långsiktigt upprätthålls. Rättvis fördelning hanteras inom ramen för det globala arbetet för hållbar utveckling.

Motionen

Enligt motion MJ6 (fp) bör Biologiskt mångfald bli ett 16:e miljömål (yrkande 1). Att bevara orörd natur, ostörda rekreatiomsområden och biologisk mångfald är viktiga mål för liberal miljö- och naturresurspolitik.

Utskottets ställningstagande

Det framgår av skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling (s. 23) att regeringen avser att återkomma till riksdagen senast 2005 med förslag på ett 16:e miljökvalitetsmål för biologisk mångfald. Regeringen har därefter genom beslut den 21 februari 2002 uppdragit åt Naturvårdsverket att, efter samråd med Centrum för biologisk mångfald och övriga berörda myndigheter, ta fram ett förslag till ett 16:e miljökvalitetsmål samt preciserade delmål. Förslaget skall komplettera dagens miljökvalitetsmål och bidra till en tydligare målstruktur för att på så sätt stärka arbetet med bevarande av biologisk mångfald. Förslagen skall förankras i en bred process liknande den för övriga miljökvalitetsmål. Motion MJ6 yrkande 1 bör i avvaktan på resultatet av utredningen lämnas utan vidare åtgärd.

Havet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om bl.a. Östersjön (fp), västerhavet (kd), stöd till andra Östersjöländer (mp), fredning av Skagerrak och Kattegatt (mp), Helsingforskommissionens mål (kd) och avgift på utsläpp av förorenat vatten (fp) m.m. med hänvisning till att utskottet står bakom den av regeringen förda politiken.

Skrivelserna

Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling

Under året har Europeiska unionen lagt fram en grönbok om behovet av en reform av den gemensamma fiskeripolitiken. Syftet är att väcka en debatt om utformningen av den nya fiskeripolitiken, som skall träda i kraft 2003. Kommissionen pekar på behovet av en genomgripande förändring eftersom flertalet fiskbestånd är överexploaterade samtidigt som havens ekosystem påverkas av miljöförändringar, i många fall i den utsträckning att de inte fungerar. Kommissionen lyfter även fram problem som en alltför stor fartygsflotta samt sysselsättningen inom sektorn. I grönboken pekas på behovet av nya långsiktiga mål samt ges förslag på nya prioriteringar för den framtida fiskeripolitiken, rörande förvaltningspolitik, ekonomiska och sociala aspekter samt externa fiskerelationer.

En nationell strategi för hållbar utveckling

Genom utsläpp av närsalter och miljögifter, omfattande valjakt och ett under efterkrigstiden intensivt fiske har havens ekosystem utarmats. I dag torde ett flertal kustnära marina ekosystem vara kraftigt förändrade. Problemen i Östersjön och Nordsjön utgör tydliga exempel på detta.

Det största hotet mot de marina ekosystemen är, förutom fisket, de utsläpp som påverkar havet. Effekterna härav skadar inte bara den biologiska mångfalden utan utgör också ett hot mot resursutnyttjandet. Det är därför viktigt att de totala utsläppen av gifter i miljön minskar, att nya giftiga ämnen inte produceras och att halterna i havsekosystemen kontinuerligt minskar. Oljeutsläppen inom svenskt ansvarsområde har minskat men mörkertalet bedöms vara stort.

Motionerna

I motion MJ6 (fp) anförs i fråga om ökade insatser för att förbättra miljösituationen i och kring Östersjön att om vi skall kunna rädda Östersjön måste jordbruket minska sina utsläpp. Stödsystemet för jordbruket måste ändras (yrkande 5). Vidare anförs i fråga om miljölots på fartyg som trafikerar Östersjön att införandet av miljölots är en del i arbetet att minska utsläppen av olja och miljögifter (yrkande 6).

Enligt motion MJ373 (kd) bör ett handlingsprogram för västerhavets miljö upprättas. Om man inför begränsningar i fisket utan att samtidigt stävja utsläppen kan man med rätta beskyllas för att inte gå till botten med problemet.

I motion MJ466 (mp) anförs att stöd bör lämnas till åtgärder i andra Östersjöländer (yrkande 9).

Enligt motion MJ467 (mp) bör en nordisk överenskommelse träffas om "fredning" av Skagerrak och Kattegatt vad gäller borrhningar efter gas och olja. Det har sedan 1994 varit aktuellt med provborringar i de två kusthaven. Dessa hav måste fredas mot varje form av borrhning efter olja och gas (yrkande 5).

I motion MJ476 (kd) anförs att högre takt bör hållas när det gäller införlivandet av Helsingforskommissionens uppställda mål. Enligt de uppställda målen skulle en 50-procentig reduktion av utsläppen ha nåtts 1998, men inte heller detta mål har infriats (yrkande 1). Vidare anförs i fråga om stöd för rysk implementering av Helsingforskommissionens uppställda mål att totalt har 2 200 punktkällor till utsläpp identifierats. De värsta, s.k. hot spots, har successivt minskats. Dock återstår de hot spots som Ryssland inte åtgärdat, framför allt i storstadsområdena vid Kaliningrad och S:t Petersburg, där ytterligare stödåtgärder kommer att vara nödvändiga (yrkande 2).

Om åtgärder mot utsläpp och miljögifter i vatten anförs i motion MJ519 (kd) att de flesta kemiska substanser som används i dag återfinns i våra vatten. För att komma till rätta med problemen med förorenade vatten måste kraftfulla åtgärder vidtas för att minska utsläpp av olja och miljögifter (yrkande 9).

Enligt motion MJ521 (fp) bör en avgift införas på utsläpp av förorenat vatten från alla källor av betydelse. På så sätt skulle färskvattenanvändningen minska, ett mer resurshushållande avloppssystem skapas och näringsämnen i avloppet skulle missgynnas (yrkande 7). Vidare anføres att åtgärder bör vidtas mot utsläpp och miljögifter i vatten. Övergödning är ett tilltagande problem och koncentrationen av olika kemikalier och miljögifter ökar i fisk (yrkande 9).

Utskottets ställningstagande

I skrivelsen Nationell strategi för en hållbar utveckling anføres (s. 24 f.) att övergödningen, orsakad främst av otillräckligt renat avloppsvatten, näringsläckage från jord- och skogsbruket och från näringsämnen lagrade i bottensediment, utgör fortfarande ett allvarligt problem för många kusthav. Östersjöstrategin för mottagningsanordningar för avfall från fartyg och tillhörande frågor, som arbetats fram inom ramen för Helsingforskommissionen (HELCOM) och trädde i kraft den 1 januari 2001, stipulerar en skyldighet för samtliga fartyg att lämna allt avfall i hamn utan särskild avgift (prop. 1999/2000:133, 2000/01:TU5, rskr. 2000/01:15). I skrivelsen anføres vidare (s. 76) att den gemensamma jordbruks- och livsmedelspolitiken bör förändras i syfte att stödja en utveckling mot mer resursbevarande, miljöanpassade och etiskt godtagbara produktionsformer.

I skrivelsen Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling anføres vidare (s. 50, 60) att en Agenda 21 för Östersjöområdet, kallad Baltic 21, år 1998 antogs inom det s.k. Östersjörådet. Denna inkluderar mål och scenarier för hållbar utveckling i ett 30-årigt perspektiv inom regionen och ett handlingsprogram med tidsplaner, aktörer och finansiering. Baltic 21 fokuserade ursprungligen på sex sektorer (jordbruk, energi, fiske, skog, turism och transporter) vars utveckling bedömdes vara av särskilt stor betydelse för att uppnå ett hållbart Östersjöområde. Mot bakgrund av de nu redovisade projekten och pågående arbeten är utskottet inte berett att föreslå något uttalande från riksdagens sida med anledning av motion MJ6 (fp) yrkande 5. Motionen avstyrks i berörd del.

I anslutning till motion MJ6 (fp) yrkande 6 om miljölotsar på fartyg i Östersjön vill utskottet erinra som sitt tidigare uttalande (2001/02:MJU3 s. 75) att frågor om lotstväng har behandlats bl.a. av trafikutskottet i betänkande 2000/01:TU1. Där framhålls att fartyg på Östersjön väsentligen går på internationellt vatten, där Östersjöstaterna inte har någon jurisdiktion. Folkrättsliga principer hindrar dem alltså från att föreskriva sådant lotstväng. Frågan om lotsning på frivillig väg i Östersjön behandlas emellertid bl.a. inom ramen för samarbetet mellan Östersjöstaterna inom Helsingforskonventionen om skydd av Östersjöns marina miljö. Det kan tilläggas att globalt gällande utrustningskrav på s.k. transpondrar trädde i kraft den 1 juli 2001, vilket avsevärt kommer att förbättra möjligheterna att identifiera och följa fartyg. Motionsyrkandet avstyrks.

Beträffande det krav som framförs i motion MJ373 (kd) om ett handlingsprogram för västerhavets miljö erinrar utskottet om (Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling s. 59) att Oslo-Pariskonventionen (OSPAR) till skydd för den marina miljön i Nordostatlanten antogs 1992 och trädde i kraft 1998. OSPAR-konventionen har undertecknats av Belgien, Norge, Portugal, Schweiz, Spanien, Storbritannien, Sverige, Tyskland och EG. Nordsjökonferenserna har sedan år 1984 framgångsrikt samarbetat för att förbättra Nordsjöns marina miljö. Länderna förbinder sig att verka för vissa gemensamma mål både nationellt och internationellt genom utarbetandet av deklARATIONER. I skrivelsen Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling (s. 59) anges att Sverige har aviserat att man är mycket angelägen om att driva Nordsjökonferensprocessen framåt och därmed är beredd att överta ansvaret för förberedelserna av nästa ministerkonferens och även sekretariatsfunktionen.

Miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård innebär (jfr prop. 2000/02:130, bet. 2001/02: MJU3 s. 71 f.) att västerhavet och Östersjön skall ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden skall bevaras. Kust och skärgård skall ha en hög halt av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård skall bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden skall skyddas mot ingrepp och andra störningar. Inriktningen är att miljökvalitetsmålet skall nås inom en generation. Enligt delmål 5 under miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård skall uttaget av fisk, inklusive bifångster av ungfiske, senast år 2008 vara högst motsvarande återväxten, så att fiskbestånden kan fortleva och, om så är nödvändigt, återhämta sig. Delmål 7 innebär att utsläppen av olja och kemikalier från fartyg genom skärpt lagstiftning och ökad övervakning skall minimeras och vara försumbara senast år 2010. Utskottet förutsätter att de angivna delmålen följs upp på det sätt som regeringen har redovisat. Motion MJ373 (kd) bör lämnas utan vidare åtgärd i den mån den inte tillgodosetts med det anförda.

Utskottet har ingen annan uppfattning än den som framförs i motion MJ519 (kd) yrkande 9 om att kraftfulla åtgärder krävs mot förorenande utsläpp i vatten. Som framhålls i skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling (s. 24) har havens ekosystem utarmats genom utsläpp av närsalter och miljögifter, omfattande valjakt och ett under efterkrigstiden intensivt fiske. I dag torde ett flertal kustnära marina ekosystem vara kraftigt förändrade. Problemen i Östersjön och Nordsjön utgör tydliga exempel på detta. Det största hotet mot de marina ekosystemen är, förutom fisket, de utsläpp som påverkar havet. Effekterna härav skadar inte bara den biologiska mångfalden utan utgör också ett hot mot resursutnyttjandet. Det är därför viktigt att de totala utsläppen av gifter i miljön minskar, att nya giftiga ämnen inte produceras och att halterna i havsekosystemen kontinuerligt minskar. Oljeutsläppen inom svenskt ansvarsområde har minskat men mörkertalet bedöms vara stort.

Som regeringen vidare anför i skrivelsen innebär miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård att västerhavet och Östersjön skall ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och att den biologiska mångfalden skall bevaras. Kust och skärgård skall ha en rik biologisk mångfald, höga upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård skall bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden skall skyddas mot ingrepp och andra störningar. Med det anförda föreslår utskottet att motion MJ519 (kd) yrkande 9 lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller danska och norska provborrningar efter olja i Skagerrak och Kattegatt hänvisar utskottet till sina uttalanden i betänkanterna 2000/01: MJU3 s. 46 och 1998/99: MJU6 s. 48 samt till miljöministerns frågesvar senast den 10 november 1999 (svar på fråga 1999/2000:159 om Skagerrak). Utskottet utgår liksom tidigare från att regeringen noga följer dessa frågor och även i fortsättningen aktivt verkar för att skydda den marina miljön. Motion MJ467 (mp) yrkande 5 avstyrks.

Med anledning av motion MJ476 (kd) om Helsingforskommissionens mål vill utskottet erinra om att arbetet inom Helsingforskommissionen för att skydda Östersjöns marina miljö har pågått i 30 år. Av 132 utpekade s.k. hot spots i Östersjön har 26 åtgärdats, och det är i synnerhet förbättringen av den kommunala och industriella avloppsreningen som har bidragit till att vattenkvaliteten i kustzonerna har förbättrats avsevärt.

Utskottet anförde vid behandlingen av regeringens förslag till delmål (bet. 2001/02: MJU3 s. 75) att Sverige verkar även internationellt för bevarandet av den marina miljön i västerhavet inom Oslo-Paris konventionen och i Östersjön genom Helsingforskommissionen. Genomförandet av HELCOM:s Östersjöstrategi för att komma till rätta med utsläpp av avfall från fartyg har lett till att ett harmoniserat regelsystem har etablerats för hela Östersjöregionen. Östersjöstrategin utgjorde också modell för utarbetandet av ett EG-direktiv som ytterligare harmoniserar regelverket i Europa. Även arbetet inom Internationella sjöfartsorganisationen (IMO) är av stor vikt för måluppfyllelsen.

Vidare har riksdagen behandlat en proposition om genomförande av Östersjöstrategin (bet. 2000/01: TU5). Beslutet innebär bl.a. (jfr bet. 2000/01: MJU3 s. 46) lagändringar som gör det möjligt att genomföra Östersjöstrategin för mottagningsanordningar för fartygsgenererat avfall och tillhörande frågor, som arbetats fram inom ramen för Helsingforskommissionen. Syftet med strategin är att skydda miljön i Östersjöområdet från skadlig påverkan från fartyg. Detta skall åstadkommas genom ett antal åtgärder såsom t.ex. obligatorisk avfallslämning från fartyg till mottagningsanordningar i land och ett enhetligt avgiftssystem för mottagningen av avfall. I proposition 2001/02:181 Mottagning av avfall i hamnar har regeringen föreslagit kompletterande lagändringar för att genomföra det s.k. mottagningsdirektivet (2000/59/EG). Riksdagen kommer under hösten 2002 att ta ställning till detta förslag.

Utskottet har inhämtat från Miljödepartementet att arbetet inom ramen för HELCOM fortgår för att åtgärda de ryska "hot spots" som kvarstår. Alla

HELCOM:s parter utom Ryssland kommer inom en relativt snar framtid att vara EU-medlemmar och måste därför uppfylla EU:s miljölagstiftning. En arbetsgrupp har upprättats för att se över HELCOM Programme Implementation Task Force och dess framtida roll när införlivandet i framtiden kommer att kontrolleras av EU. Vid en utfasning av det nyss nämnda programmet aktualiseras således ”Rysslandfrågan” och samma arbetsgrupp kommer även att behöva identifiera vilka lösningar som finns att tillgå vad gäller den bristfälliga ryska implementeringen av HELCOM:s mål och rekommendationer. Dessutom arbetar Council of Baltic Sea States inom ramen för den nordliga dimensionen med att ta fram en rad prioriterade projekt som skall ingå i handlingsplanen för den nordliga dimensionen – häribland kan nämnas avloppsreningsprojekt i Kaliningrad och S:t Petersburg. Utskottet konstaterar att flera aktiviteter pågår för att uppfylla Helsingforskommissionens uppställda mål. Syftet med motion MJ476 (kd) yrkandena 1 och 2 kan i allt väsentligt anses tillgodosett utan något riksdagens uttalande i frågan.

Genom beslut den 11 oktober 2001 beslutade regeringen att tillkalla en särskild utredare (dir. 2001:78) för att lämna förslag till ett administrativt system för förvaltning av avrinningsdistrikt. Utredaren skall även lämna ett förslag till en sådan myndighetsorganisation. Utredaren skall även utreda förutsättningarna för att införa avgifter som ett incitament för minskade utsläpp och, om det bedöms lämpligt, lämna förslag till avgiftssystem. Uppdraget skall redovisas senast den 30 november 2002. I avvaktan på resultatet av utredningen föreslår utskottet att motion MJ521 (fp) yrkande 7 avstyrks.

Befolkning och folkhälsa

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkanden (v) om en rättvis global livsmedelsförsörjning och om åtgärder för att förbättra folkhälsan med hänvisning till att yrkandena blivit tillgodosedda genom de åtgärder som redovisats i skrivelserna.

Skrivelserna

Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling

Ett viktigt mål- och uppföljningsområde för den samlade folkhälsopolitiken som har anknytning till en ekologiskt hållbar utveckling är bl.a. sunda inne- och utemiljöer, tillgängliga grönområden för rekreation, säkra miljöer och produkter.

Utvecklingen på det jordbruks- och livsmedelspolitiska området har de senaste åren inneburit ett ökat fokus på hela livsmedelskedjan, miljön, landsbygdens utveckling och djurens välfärd. Behovet av att förändra den gemensamma jordbrukspolitikerna har blivit uppenbar. Dioxinskandalen, galna ko-

sjukan, mul- och klövsjukan och hanteringen av våra djur, t.ex. i samband med transporter, är exempel på detta. Genom höga prisstöd har intensiteten i jordbruksproduktionen drivits upp, vilket har skapat ett jordbruk där miljön och djuromsorgen riskerar att bli lidande.

Nationell strategi för hållbar utveckling

De demografiska förändringar vi har att vänta inom de närmaste decennierna kommer att ställa den svenska ekonomin – och därmed välfärden – inför flera stora utmaningar: ett minskande arbetskraftsutbud, en åldrande befolknings tilltagande behov av vård och omsorg och en ökad belastning på den offentliga finansieringen av välfärden.

Det finns direkta och indirekta samband mellan befolkningsutvecklingen och hälsotillståndet. De äldre blir allt friskare. Samtidigt ökar ohälsan i vissa grupper, främst bland arbetslösa och socialt utsatta. Även den arbetsrelaterade ohälsan ökar. Den utmaning som den demografiska utvecklingen ställer oss inför kan bara mötas med flera i arbete. Utvecklingen mot ökad ohälsa måste därför brytas. Att få vara frisk är dessutom en önskan som alla bär på oberoende av ålder, kön eller klasstillhörighet och oberoende av om man har ett arbete eller inte. Hälsotillståndet – och välbefinnandet – påverkas på många sätt av den mat vi äter. Politiken på detta område måste därför utgå från konsumenternas behov av sunda och säkra livsmedel av god kvalitet.

Folkhälsofrågorna anknyter till samtliga tre dimensioner av hållbar utveckling. Det hittills mest uppmärksammade sambandet är mellan miljö och hälsoskydd. Successivt har fokus alltmer kommit att riktas mot ekonomisk och social trygghet samt livsstilsfrågor. Folkhälsa berör praktiskt taget alla politikområden.

Konsumenterna ställer krav på säkra livsmedel. Helhetssynen på livsmedelskedjan – från jord till bord – är en förutsättning för att säkerställa tillgången på säkra livsmedel.

Motionen

I motion MJ39 (v) påpekas vikten av att utjämna de ekonomiska skillnaderna i samhället och motverka segregation för att förbättra folkhälsan (yrkande 3). Vidare anføres att vi bör förändra vår livsmedelskonsumtion och produktion för att bidra till en rättvis global livsmedelsförsörjning (yrkande 7).

Utskottets ställningstagande

Som regeringen anfört innebär den nya inriktningen av folkhälsoarbetet att insatser för att skapa en god hälsa på lika villkor bör integreras i andra politikområden. Viktiga åtgärder för att förbättra folkhälsan görs även inom framför allt välfärdspolitik, miljöpolitiken och arbetslivspolitik.

Utskottet delar regeringens uppfattning att målsättningen för det samlade folkhälsoarbetet skall vara att ge samhällsliga förutsättningar för en hälsa på lika villkor för hela befolkningen. En strävan är att skapa jämvikt mellan tillväxt, sysselsättning, trygghet, god miljö och en god hälsa på lika villkor.

För att nå det övergripande målet bör befolkningen således ges förutsättningar för ekonomisk och social trygghet, delaktighet och inflytande i samhället, trygga och goda uppväxtvillkor, hälsa i arbetslivet, sunda miljöer och säkra produkter, en hälsofrämjande hälso- och sjukvård, ökad fysisk aktivitet, goda matvanor och säkra livsmedel. En proposition med folkhälsomål kommer att föreläggas riksdagen hösten 2002. Motion MJ39 (v) yrkande 3 bör med det anförda och i avvaktan på förslagen i regeringens proposition lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet instämmer i att, som anförts i skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling (s. 31), hälsotillståndet – och välbefinnandet – påverkas på många sätt av den mat vi äter. Politiken på detta område måste därför utgå från konsumenternas behov av sunda och säkra livsmedel av god kvalitet.

Utskottet har heller ingen annan uppfattning än den som framförs i motion MJ39 (v) yrkande 7 om att vi bör bidra till en rättvis global livsmedelsförsörjning. Säkra livsmedel är som regeringen anför högt prioriterade frågor för Sverige och EU. Konsumenterna måste kunna ha förtroende för de varor som erbjuds och kunna lita på att de produkter de köper är säkra. Inom EU och i internationella sammanhang förespråkar Sverige ett förebyggande arbete och strategier för en god djurmiljö, god djurhälsa, gott djurskydd, uppfödningssystem som hindrar smittspridning och bra djurtransporter. Syftet är att främja säkra uppfödningssystem, livsmedel och en god folkhälsa. Motionen bör med det anförda lämnas utan vidare åtgärd i berörd del.

Social sammanhållning, välfärd och trygghet

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion (c) om ett tydligare barnperspektiv i miljöarbetet och hänvisar till det arbete som pågår inom området.

Skrivelserna

Nationell strategi för hållbar utveckling

Social sammanhållning och delaktighet är en grundförutsättning för hållbar utveckling. En rättvis fördelning av resurser och möjligheter bidrar i sin tur till en social sammanhållning. Välfärdstjänster skall vara av hög kvalitet och likvärdig i hela landet. Välfärdspolitikens huvuduppgift är att ge människor trygghet och möjligheter till utveckling.

Jämsides med förändringar i befolkningssammansättningen har nya komplexa samhällsfrågor vuxit fram. Det finns stora skillnader i makt och levnadsvillkor mellan människor som bor i Sverige. Främst beror dessa skillnader på klasstillhörighet och kön, men många invandrade personer diskrimineras också på grund av sin etniska bakgrund. Att minska dessa klyftor mellan

invandrare och svenskar och åstadkomma en ökad integration är nödvändigt för att garantera en social sammanhållning och hållbar utveckling.

Utvecklingen inom det integrationspolitiska området är långt ifrån tillfredsställande i förhållande till de mål som riksdagen beslutat. Segregationen i det svenska samhället är fortfarande stor. Många människor med utländsk bakgrund upplever det svenska samhället som diskriminerande och ställer krav på att större insatser görs för att alla skall behandlas lika oavsett kön, klass och etnisk bakgrund. Flertalet av de insatser som regeringen beslutar om ger effekter först på lång sikt.

Motionen

I motion MJ337 (c) om ett tydligare barnperspektiv i miljöarbetet anförs att strategin bör vara att få in ett barnfokus i miljöarbetet på alla nivåer, t.ex. i arbetet med Agenda 21 i kommunerna (yrkande 8).

Utskottets ställningstagande

Som anförs i skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling (s. 44) är målen för barnpolitiken att barn och ungdomar skall växa upp under goda och trygga förhållanden och att insatser för att sätta barnets bästa i centrum skall genomsyra alla delar av regeringens politik och all verksamhet i samhället som rör barn. Inom varje politikområde skall FN:s barnkonvention, dess grundläggande principer och dess intentioner beaktas. Riksdagen beslutade i december 1999 om en nationell ungdomspolitik som bygger på tre övergripande mål. Målen ingår i en målstruktur som dessutom består av delmål som beslutas av regeringen. De övergripande målen för ungdomspolitiken är att ungdomar skall ha goda förutsättningar att leva ett självständigt liv, att ungdomar skall ha verklig möjlighet till inflytande och delaktighet och att ungdomars engagemang, skapande förmåga och kritiska tänkande skall tas till vara som en resurs.

Utskottet redovisade i mars 2002 (bet. 2001/02:MJU8) att regeringen kommer att verka för att ett EU-gemensamt system tas fram för utformning av hälso- och miljöinformation för varor som inte är kemiska produkter. Regeringen avser att låta utreda de närmare detaljerna kring hur ett system för miljö- och hälsoinformation för varor bör utformas. Denna utredning kommer därefter att ligga till grund för Sveriges arbete med att vara pådrivande i dessa frågor inom EU. I väntan på att ett system införs bör företagen på frivillig väg lämna hälso- och miljöinformation. Utskottet utgår från att när det gäller produkter för barn kommer detta arbete att innebära att företagen kan ange att de klassade ämnena förekommer i halter som bedöms vara oskadliga för barns hälsa. Det anförda innebär att syftet med motion MJ337 (c) yrkande 8 i allt väsentligt kommer att bli tillgodosett utan något särskilt riksdagens uttalande i frågan. Motionen avstyrks i berörd del.

Sysselsättning och lärande i ett kunskapssamhälle

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker en motion (v) om hållbar sysselsättning med hänvisning till att utskottet står bakom den av regeringen förda politiken. En motion (s) om en bättre utomhusmiljö avstyrks med hänvisning till pågående arbete på området.

Skrivelsen

Nationell strategi för hållbar utveckling

Prognoser pekar på att befolkningen i arbetsför ålder kommer att börja minska från år 2008 och framöver. Andelen ungdomar och äldre i arbetsför ålder beräknas öka. Eftersom deltagandet i arbetslivet och sysselsättningsgraden i dessa grupper är betydligt lägre än genomsnittet kommer detta att påverka arbetskraftsutbudet negativt. Ju färre personer som ingår i arbetskraften, desto mindre blir skattebasen för finansiering av de sociala trygghetssystemen. Det är därför viktigt att med olika medel verka för att en hög sysselsättningsnivå upprätthålls.

Målen för sysselsättningspolitiken är att sysselsättningsgraden bör öka så att målet om full sysselsättning kan nås och att 80 % av befolkningen mellan 20 och 64 år skall vara i reguljär sysselsättning år 2004.

Utbildning inom ramen för ett livslångt lärande är ett viktigt verktyg för att uppnå hållbar utveckling och för att integrera hållbarhetsaspekter i alla samhällssektorer.

Motionerna

I motion MJ39 (v) påpekas vikten av hållbar sysselsättning. Det är positivt att kunna ge fler äldre möjlighet att stanna kvar längre i arbetslivet om de vill och kan, men i dag är det många som inte orkar och kan stanna kvar i arbete ens fram till den vanliga pensionsåldern. Det bör vara ett första steg att skapa en arbetsmiljö som ger möjlighet att stanna kvar i arbete (yrkande 4).

Enligt MJ285 (s) bör åtgärder vidtas för att genom informations- och opinionsbildningsinsatser verka för en bättre utomhusmiljö. I det vardagsnära miljöarbetet är det viktigt att hålla utomhusmiljön ren från nedskräpning. En förflockning har skett under de senaste tio åren (yrkande 1).

Utskottets ställningstagande

Som anförs i skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling (s. 17) är ett hållbart samhälle ett samhälle där ekonomisk tillväxt, full sysselsättning, social trygghet och sammanhållning inte sker till priset av en miljöpåverkan som så småningom slår tillbaka mot tillväxtens möjligheter. I det hållbara samhället skall hög tillväxt och social rättvisa förenas med ren och människo-

värdig miljö. Det handlar om att skapa ett samhälle som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov. Framtidens samhälle skall formas inom ramen för vad naturen, miljön och människors hälsa tål.

Utskottet har ingen annan uppfattning än den som framförs i motion MJ39 (v) yrkande 4 om att vi bör ha en arbetsmiljö som ger fler äldre möjlighet att stanna kvar länge i arbetslivet. Möjligheterna för alla individer att fullt ut delta på arbetsmarknaden bör, som regeringen framhåller i skrivelsen, stärkas. I många länder är den kvinnliga delen av befolkningen en möjlig arbetskraftsreserv. Sverige har dock redan en hög sysselsättningsgrad bland kvinnor och arbetskraftspotentialen finns främst bland utrikesfödda, funktionshindrade, äldre och yngre.

Vid Europeiska rådets möte i Stockholm i mars 2001 enades man om att lägga frågan om den demografiska utmaningen till den s.k. Lissabonprocessen. Som en följd av detta beslutades att målet för sysselsättningsgraden i åldersgruppen 55–64 år är minst 50 % år 2010 samt att begreppet kvalitet i arbetet skall integreras i EU:s sysselsättningsstrategi. Motion MJ39 (v) yrkande 4 bör lämnas utan vidare åtgärd i den mån den inte tillgodosetts med det anförda.

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion MJ285 (s) yrkande 1 om betydelsen av en bra utomhusmiljö. Som framhålls i skrivelsen är utbildning inom ramen för ett livslångt lärande ett viktigt verktyg för att uppnå hållbar utveckling och för att integrera hållbarhetsaspekter i alla samhällssektorer. Enbart information är inte ett tillräckligt instrument. En djup kunskap är nödvändig även för att kunna tillgodogöra sig information och för att kunna göra val som konsument och samhällsmedborgare. En ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar utveckling fordrar att alla människor har kunskap i meningen fakta, färdighet och förståelse samt har vilja och förmåga att göra aktiva hållbara val. Denna förmåga måste vara en naturlig del i människors vardag.

Stiftelsen Håll Sverige Rent har redovisat en Sifundersökning som visar att alltfler människor anser att nedskräpningen i Sverige ökar. Stiftelsen har i kampanjen Ett skräp om dagen som mål att skapa ett skräpfritt Sverige. Kampanjen går ut på att få så många som möjligt att ansluta sig. Genom en enkel symbolhandling – att plocka upp ett skräp – skall människor i omgivningen påverkas att inte kasta skräp på marken. Som medlem plockar man ett skräp varje dag och värvar minst en medlem under kampanjåret. Kampanjen startade den 5 juni 2001 och pågår i en första etapp i ett år och avslutas den 5 juni 2002. Med det anförda föreslår utskottet att motion MJ285 (s) yrkande 1 lämnas utan vidare åtgärd.

Hållbar ekonomisk tillväxt och konkurrenskraft

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker ett antal motionsyrkanden om grön skatteväxling (fp), miljöcertifiering och miljöexport (c), ekologisk skuld och rättvist miljöutrymme (v), gröna nyckeltal (mp), affärsdriven miljöutveckling och miljövänlig teknik (m), den enskilda människans ansvar (m), funktionstänkande och faktortänkande (c) samt miljöexport (c). Utskottet hänvisar i huvudsak till att syftet med motionsyrkandena helt eller delvis kan anses tillgodosett.

Skrivelserna

Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling

Sedan början av 1990-talet har efterfrågan på produktionsprocesser, produkter och tjänster som tar hänsyn till miljön ökat. Konsumenterna ställer krav på företag och företag ställer krav på leverantörer. Miljö och hållbar utveckling som drivkraft för näringslivet ökar genom att marknaden i högre grad efterfrågar hög miljöprestanda.

Sedan början av 1990-talet har efterfrågan på produktionsprocesser, produkter och tjänster som tar hänsyn till miljön ökat. Konsumenterna ställer krav på företag och företag ställer krav på leverantörer. Miljö och hållbar utveckling som drivkraft för näringslivet ökar genom att marknaden i högre grad efterfrågar hög miljöprestanda. Därför behövs ramförutsättningar som underlättar för marknaden att ställa miljökrav och för ny miljöteknik att utvecklas.

Konsumenterna och miljön är ett brett område som i stor utsträckning berör vår konsumtion och vår livsstil. Fler konsumenter måste bli medvetna om sambandet mellan sin egen konsumtion och den miljöbelastning den bidrar till. Men det måste vara enkelt att vara en aktiv miljökonsument. Information om den miljöpåverkan som olika varor har måste vara lätt att förstå, liksom information om hur man på bästa sätt återanvänder och återvinner olika produkter och var det kan ske. Ett effektivt hjälpmedel för att fler konsumenter blir bättre informerade är de olika miljömärkningssystem som finns, såsom den nordiska Svanen, Bra Miljöval och EU:s Blomma. Det uppdrag som regeringen gav Konsumentverket år 1999, att utveckla en databas med hushållsrelaterad miljöinformation, har resulterat i ett nytt hjälpmedel för konsumenterna inför köp. I databasen, Köpguiden, finns fakta och råd som kan vara till hjälp för konsumenten vid köp av varor som påverkar miljön.

En nationell strategi för hållbar utveckling

Sverige skall ha ett konkurrenskraftigt näringsliv som tillvaratar de affärsmöjligheter som finns för hållbart företagande. Politiken skall främja företagande

och stimulera nyetableringar. Tillväxten skall vara hållbar. Numera eftersträvas ett globalt perspektiv och ett miljöperspektiv som omfattar varors och tjänsters effekter under hela livscykeln – från råvaruutvinning till varans utranering.

Miljötekniksektorn kännetecknas av allt från renodlad miljöteknik, dvs. teknik och kunnande för rening av emissioner i luft och vatten samt avfallshandling, till miljöanpassade produkter och processer från i stort sett alla branscher. Denna marknad bedöms ha en stor tillväxtpotential. Genom samarbete med andra, inte minst i u-länder, kan svenska företag dels bidra till att tekniska lösningar som ökar produktionens hållbarhet introduceras i dessa länder, dels främja en export av ekologiskt riktiga produkter till EU. Inom näringspolitiken är det viktigt att genomföra insatser som stärker de mindre företagens position på marknaden för miljöteknik.

De övergripande målen inom konsumentpolitiken är att utveckla konsumtions- och produktionsmönster som minskar påfrestningarna på miljön och som bidrar till en långsiktigt hållbar utveckling, stärka konsumenternas ställning och inflytande på marknaden, ge dem goda möjligheter att utnyttja sina resurser – ekonomiska och andra – effektivt, skydda konsumenternas hälsa och säkerhet samt att ge konsumenterna tillgång till god vägledning, information och utbildning.

Konsumentverket skall se till att varor är funktionella, säkra och uppfyller höga krav på miljöanpassning och är försedda med korrekt och relevant information. Konsumentverket skall även arbeta för att öka konsumenternas kunskaper om hur man kan leva och agera miljöanpassat samt verka för att återvinningssystem är lätta att använda.

Motionerna

I motion MJ6 (fp) anförs i fråga om fortsatt grön skatteväxling att miljömålen kan förenas med målen för den ekonomiska politiken genom att man genomgripande växlar skatt på arbete mot skatt på miljöförstöring (yrkande 2).

Enligt motion MJ7 (c) om en strategi för ett ökat funktionstänkande är det ofta inte produkten i sig som människor efterfrågar utan funktionen av produkten. Ett ökat funktionstänkande leder till att nya lösningar utvecklas och utgör en del av den miljödrivna utvecklingen (yrkande 1). Vidare är det önskvärt att miljöcertifiera departement och myndigheter. Det är positivt att regeringen i skrivelsen redogör för det miljöledningsarbete som pågår inom Regeringskansliet. Detta arbete bör utvecklas till att fullt ut innefatta en miljöcertifiering av såväl departement som myndigheter i ett första skede (yrkande 2). Regeringen bör skyndsamt återkomma med förslag på en samlad strategi för miljöexport i linje med vad som tidigare presenterats av Miljöexportutredningen (yrkande 9).

I motion MJ39 (v) påpekas att Sverige har ekologisk skuld både gentemot omvärlden och kommande generationer. Det är viktigt att den ekologiska skulden erkänns och att vi tar konsekvenserna av detta i frågor som rör exempelvis finansiering för utveckling och en anpassning av våra produktions- och

konsumtionsmönster (yrkande 1). I fråga om en strategi för rättvist miljöutrymme anförs att världens rikedomar bör fördelas solidariskt så att alla kan njuta av en god välfärd. Världens rikedomar bör fördelas på ett rättvist sätt (yrkande 2).

Enligt motion MJ40 (mp) bör Sverige föra in gröna nyckeltal i sina nationalräkenskaper och bör ta initiativ till en global diskussion om rättvist miljöutrymme, faktor 10 och gröna nyckeltal (yrkande 10).

I motion MJ209 (m) anförs att ekonomisk tillväxt och utveckling är en grundförutsättning för att uppnå en god miljösituation. Den ekonomiska tillväxten hade inte varit möjlig utan marknadsmässig prissättning som stimulerar resurssnål teknik och alternativ resursanvändning (yrkande 2). Vidare anförs att miljövänlig produktion har blivit ett viktigt konkurrensmedel. Allt fler företag har upptäckt att miljöanpassning inte bara är ett sätt att anpassa sig till utveckling, utan också ett sätt att förbättra lönsamheten, s.k. affärsdriven miljöutveckling (yrkande 3). Motionärerna anför att den enskilda människans ansvar skall vara utgångspunkten för miljöpolitiken och att en stark äganderätt är en viktig princip för att skapa en god miljö. Staten bör därför verka för att fördela det kollektiva miljöansvaret på individer, antingen direkt genom personligt ägande eller genom företag eller små gemenskaper (yrkande 4). Vidare anförs att staten skall ta ansvar för de miljöuppgifter som ingen annan kan utföra och inte splittra resurserna på sådant som lika gärna kan skötas av medborgarna och företagen (yrkande 5). Enligt motionen är forskning och utveckling av ny miljövänlig teknik en nyckelfaktor för miljöarbetet (yrkande 8).

Enligt motion MJ260 (fp) finns ett behov av kontroll över bränslets kvalitet i samband med grön skatteväxling (yrkande 5).

Enligt motion MJ337 (c) måste miljöpolitiken formas med funktionstänkandet som en av grundpelarna. Det är inte en produkt i sig som efterfrågas utan funktionen som produkten tillhandahåller (yrkande 9). Vidare anförs att samhället bör uppmuntra arbetet med faktortänkandet genom att forma de ekonomiska systemen så att tärande på ändliga resurser och utsläpp inte lönar sig. Teknikutveckling måste uppmuntras och användas på ett sådant sätt att belastningen på miljön minskar. Faktor 10 är ett viktigt första steg i den miljödrivna utvecklingen (yrkande 10). I motionen framhålls vidare att Sverige inom EU bör lyfta fram frågan om ökat funktionstänkande (yrkande 20).

I motion U301 (fp) anförs i fråga om regler och förbud i fråga om miljöfarliga ämnen att EU bör driva på i arbetet för att se till att varor inte är miljöfarliga. Det gäller inte minst i fråga om t.ex. kadmium, kvicksilver och vissa flamskyddsmedel (yrkande 45).

Utskottets ställningstagande

Som regeringen anfört är det en prioriterad uppgift för den ekonomiska politiken att bidra till stabila makroekonomiska förhållanden. Det skapar förutsättningar för en väl fungerande ekonomi som karakteriseras av dynamik, flexibilitet och långsiktigt hög tillväxt. Stabila makroekonomiska förhållan-

den innebär balanserade offentliga finanser, en över tiden fallande skuldkvot (statsskulden i relation till BNP), en ekonomisk politik för full sysselsättning, hållbara pensionssystem och ett kontinuerligt arbete med att göra både arbetsmarknaden och produkt- och kapitalmarknader mer flexibla och dynamiska. Ekonomiska styrmedel används även för att stimulera till mer hållbara produktions- och konsumtionsmönster.

I anslutning till motion MJ39 (v) yrkande 1 om en ekologisk skuld vill utskottet instämma i vad som anförs i skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling om arbetet med miljöräkenskaperna, där både utsläpp och naturresurser beaktas. Regeringen har redovisat ett antal gröna nyckeltal i finansplanen i de ekonomiska propositionerna. De gröna nyckeltalen har utgjort ett komplement till de ekonomiska nyckeltal som i övrigt redovisas i dessa propositioner. Arbetet med miljöräkenskaper pågår vid Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet och Naturvårdsverket. Detta arbete skall vidga förståelsen för sambandet mellan ekonomi och miljö genom att miljöstatistik utformas så att den kan hänföras till olika verksamheter (i enlighet med nationalräkenskapernas uppbyggnad) och genom att ekonomiska modeller utvidgas till att även inkludera vissa miljövariabler.

Miljö- och jordbruksutskottet har tidigare redovisat (bet. 2000/01:MJU3) att Långtidsutredningen i sitt huvudbetänkande En hållbar tillväxt (SOU 2000:7 s. 141 f.) har föreslagit en metod för att mäta utvecklingens hållbarhet. Förslaget innebär en redovisning av en miljöjusterad nettonationalprodukt och bygger på ett samarbete mellan Statistiska centralbyrån, Konjunkturinstitutet och Naturvårdsverket och syftar till att vidga förståelsen för sambandet mellan ekonomi och miljö genom att miljöstatistik utformas så att den kan hänföras till olika verksamheter i enlighet med nationalräkenskapernas uppbyggnad och genom att ekonomiska modeller utvidgas till att även inkludera vissa miljövariabler.

Utskottet instämmer i vad regeringen anförde i 2001 års budgetproposition (2000/01:1, bil. 5, bet. 2000/01:FiU1) att det är centralt att utvecklingen inte begränsar kommande generationers möjlighet att leva, arbeta och ha tillgång till en ren natur. Det övergripande målet för miljöpolitiken är därför att kunna överlämna ett samhälle till nästa generation där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta. Långtidsutredningen kommer tillsammans med andra utredningar, som nyligen presenterats, att utgöra viktiga underlag i de propositioner på miljö- och klimatområdet som regeringen kommer att presentera under hösten. Regeringen delar Långtidsutredningens syn på betydelsen av att sträva efter kostnadseffektiva lösningar i klimatfrågan. Regeringen delar också utredningens syn att begreppet hållbar utveckling bör ges en bred tolkning som inte enbart omfattar den ekologiska utvecklingen. Med det ovan anförda tillgodoses enligt utskottets mening i allt väsentligt syftet med motion MJ39 (v) yrkande 1. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd.

I fråga om grön skatteväxling anförs i skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling (s. 61) att en grön skatteväxling, dvs. att skatten på miljökadlig aktivitet höjs samtidigt som skatten på arbete sänks, är en del av en

skattepolitik för såväl ekonomisk som ekologisk hållbarhet. Karakteristiskt för miljön är att den oftast saknar ägare. Exempelvis lufthavet, ozonskiktet och den biologiska mångfalden tillhör ingen och ändå oss alla. I ekonomin brukar sådana värden gå under beteckningen kollektiva nyttigheter eller varor. Eftersom kollektiva nyttigheter saknar ägare saknas också förutsättningar för att sätta ett pris på dem. Därigenom minskar incitamenten för hushållning. Konsekvensen kan bli att marknadspriset på vissa producerade varor eller nyttigheter inte speglar deras faktiska kostnader. Skatter kan i många fall utgöra kostnadseffektiva instrument för att bidra till en hållbar utveckling, bl.a. genom att användas för att korrigera för s.k. externa effekter. Med begreppet "extern effekt" menas att värdet, alternativt kostnaden, av att producera eller konsumera en vara eller tjänst inte avspeglas i marknadspriset. Miljöstyrande skatter kan användas för att komma till rätta med de negativa externa effekterna, dvs. bidra till att sätta det rätta priset på produkter så att de verkliga kostnaderna blir synliga. En grön skatteväxling, dvs. att skatten på miljöskadlig aktivitet höjs samtidigt som skatten på arbete sänks, är en del av en skattepolitik för såväl ekonomisk som ekologisk uthållighet. I syfte att öka skattesystemets miljöstyrande effekt och se över ekonomiska styrmedel pågår fyra utredningar inom området.

I budgetpropositionen för år 2002 presenterades det andra steget i den strategi för en successivt ökad miljörelatering av skattesystemet genom s.k. grön skatteväxling som inleddes under år 2001 (prop. 2001/02:1, volym 1, s. 197–200, bet. FiU1). Skatteväxlingsstrategin beräknas under perioden 2001–2010 omfatta sammanlagt 30 miljarder kronor. Höjda skatter på miljöpåverkan skall växlas mot sänkta arbetsgivaravgifter och höjda grundavdrag vid inkomstbeskattningen. En omställning av energisystemet och en reformering av energiskattesystemet med en begränsning av koldioxidutsläppen är centrala uppgifter i en grön skatteväxling. Enligt strategin skall omställningen bidra till en effektivare energianvändning, gynna användningen av biobränslen, ge incitament för att minska industrins miljöbelastning, säkerställa industrins konkurrenskraft, skapa förutsättningar för inhemsk produktion av el, förenkla energiskattesystemet och ge det en stabil grund för en hållbar ekonomisk tillväxt. Den s.k. gröna skatteväxlingen för år 2002 omfattar enligt budgetpropositionen (prop. 2001/02:1) cirka två miljarder kronor. Bland annat höjs koldioxidskatten med 15 %. På sikt är målsättningen att skatteväxla ca 30 miljarder kronor på tio år. Syftet med motionerna MJ6 (fp) yrkande 2 och MJ260 (fp) yrkande 5 bör med det anförda i allt väsentligt anses tillgodosett utan något riksdagens uttalande i frågan.

När det gäller den fråga som tas upp i motion MJ7 (c) yrkande 2 om att miljöcertifiera departement och myndigheter har utskottet inhämtat att ett antal myndigheter har miljöcertifierats, t.ex. t.ex. Mithögskolan, Mälardalens högskola och Länsstyrelsen i Gävleborg. Certifiering innebär ett omfattande dokumentationsarbete och medför därigenom även ökade kostnader. Utskottet har vidare erfarit att flera myndigheter på frivillig basis överväger certifiering,

t.ex. Naturvårdsverket och vissa andra myndigheter som har uppdragsverksamhet eller mycket externa kontakter.

Som anförs i skrivelsen Hållbara Sverige (s. 153) har totalt 234 myndigheter fått i uppdrag att organisera sitt miljöarbete genom att införa miljöledning. Syftet är att myndigheterna kontinuerligt skall förbättra sitt miljöarbete och därmed bidra till en hållbar utveckling. Myndigheterna erhåller en omfattande utbildning och ett konkret stöd i sitt miljöledningsarbete. De redovisar årligen sitt miljöledningsarbete till regeringen. Utifrån myndigheternas redovisning kan konstateras att en imponerande arbetsinsats genomförts. Införandet av miljöledningssystem har kommit långt i många myndigheter. Miljödepartementet samordnar införandet av miljöledning i Regeringskansliet. Samtliga departement och Stadsrådsberedningen har dock eget ansvar att införa miljöledning. Regeringen beslutade den 23 maj 2001 om miljöpolicy, miljömål och handlingsprogram för miljöledning i Regeringskansliets beslutsprocesser m.m. Arbetet med att införa miljöledningssystemet i Regeringskansliet pågår. Motion MJ7 (c) yrkande 2 bör med det anförda lämnas utan vidare åtgärd.

Ett med motionerna MJ7 (c) yrkande 1 och MJ337 (c) yrkandena 9 och 20 liknande förslag om ökat funktionstänkande har utskottet utförligt behandlat i januari och november 2001 (bet. 2000/01:MJU10 s. 9 och bet. 2001/02:MJU3 s. 117). Utskottet uttalade därvid att förslaget innebär en genomgripande förändring av det synsätt som präglat arbetet med mål och medel i miljöpolitiken samt att det krävs ganska ingående överväganden och preciseringar innan riksdagen kan göra något uttalande om den konkreta innebörden av ett s.k. funktionstänkande. Utskottets ställningstagande kvarstår. Motionerna avstyrks i berörda delar.

Utskottet har självfallet ingen annan uppfattning än den som framförs i motion MJ39 (v) yrkande 2 om att världens rikedomar bör fördelas solidariskt så att alla kan njuta av en god välfärd. Som utrikesutskottet anfört (bet. 2000/01:UU11) hör bl.a. konventionen om biologisk mångfald till de internationella avtal kring miljösamarbete som anses länka samman miljö och aspekter kring mänskliga rättigheter. Konventionen har ett tydligt rättviseperspektiv och betonar att den biologiska mångfalden är ett gemensamt arv för hela mänskligheten. Konventionen behandlar både hot mot den biologiska mångfalden och möjligheter, t.ex. att genteknologisk utveckling kan leda till ökad global livsmedelsförsörjning, vilket är av vikt för mänsklighetens överlevnad. Utrikesutskottet uppmärksammar även att en reformprocess för FN inleddes under 1997, bl.a. i syfte att åstadkomma en mer integrerad och systematisk hantering av miljö och hållbar utveckling inom alla FN:s verksamhetsområden. Ett viktigt led i detta arbete är att stärka FN:s miljöprogram (UNEP) och FN:s kommission för boende och bebyggelsefrågor (UNCHS). UNEP har förnyats de senaste åren med en ny ledning, en funktionell organisationsstruktur samt rationaliserad budget- och programplanering. FN-reformerna syftar bl.a. till att säkerställa att resurserna kan utnyttjas på bästa och effektivaste sätt.

Sedan år 1999 redovisas gröna nyckeltal i budget- och vårpropositionerna. Nyckeltalen är ett komplement till de ekonomiska nyckeltalen, och, som finansutskottet uttalat, är de ett viktigt instrument för att nå det övergripande miljömålet om att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta (prop. 2001/02:100 s. 36, bet. 2001/02:FiU10, bet. 2001/02:FiU1). Det anförda innebär att syftet med motionerna MJ39 (v) yrkande 2 och MJ40 (mp) yrkande 10 i allt väsentligt är tillgodosett. Motionsyrkandena bör lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

I anslutning till motion MJ337 (c) yrkande 10 om faktortänkande vill utskottet erinra om (bet. 1998/99: MJU6) att ett begrepp som nämns i den internationella debatten är faktor tio, vilket innebär att resursanvändningen, inte bara av fossila bränslen utan av alla resurser, behöver bli i genomsnitt tio gånger effektivare under en till två generationer. Många forskare, företagsledare och politiker anser att en sådan utveckling är nödvändig för att vi skall kunna möta den ökande befolkningsstillväxten och minska miljöförstöringen utan att försämra välfärden. Utskottet anförde i mars 1999 att faktor tio – eller fyra om tidshorizonten är kortare – ger en signal om vilken storlek på effektivisering som krävs, snarare än att den uttrycker exakta mål. Faktor-tio-begreppet kan därvid fungera som en kompass och stimulera till nödvändigt nytänkande. Internationellt pågår arbete inom OECD, Nordiska rådet och FN:s kommission för hållbar utveckling. Sverige bör aktivt delta i detta arbete. I samband med FN:s extra möte med generalförsamlingen år 1997 (UNGASS) drev EU, på svenskt initiativ, frågan att uppmärksamma faktor-fyra- och faktor-tio-konceptet. I slutsatserna från mötet (Program för det fortsatta genomförandet av Agenda 21) framhålls att de studier som föreslår en ökad effektivitet i resursanvändningen bör uppmärksammas. Detta inkluderar övervägandet av en tiofaldig förbättring av resursproduktiviteten i de industrialiserade länderna på lång sikt och under de nästkommande två eller tre decennierna en eventuell ökning med en faktor fyra i de industriella länderna. Slutligen framhölls att fortsatt forskning krävs för att studera genomförbarheten av dessa mål och de praktiska åtgärder som behövs för deras genomförande. Utskottet delade regeringens bedömning att faktor-tio-begreppet får ses som ett grovt mått för att ange dimensionen på de förändringar som behövs. Behovet av effektivisering varierar för olika naturresurser beroende på dessas miljöpåverkan och vilka tekniska möjligheter som finns samt åtgärdernas kostnader. Det kommer att behövas ytterligare arbete, såväl nationellt som internationellt, för att analysera, konkretisera och utveckla begreppet faktor tio. Utskottet ansåg vidare att för att de resurseffektiviseringar som skapas i arbetet utifrån faktor tio skall leda till en hållbar utveckling så krävs det också en insikt om behovet av förändrade konsumtionsmönster och minskad resursanvändning. Utskottet har inte ändrat uppfattning i dessa frågor. Motion MJ337 (c) yrkande 10 bör med det anförda lämnas utan vidare åtgärd.

Som anförts i skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling (s. 64) bör målet för näringspolitiken vara att främja en hållbar ekonomisk tillväxt och

ökad sysselsättning genom fler och växande företag. Näringspolitiken bör i detta syfte vara inriktad på att underlätta nyetablering av företag och tillväxt i småföretag samt på att främja mer allmänt goda betingelser för näringslivet i dess helhet. Näringspolitiken – snävt avgränsad – kan sägas främst fokusera på villkoren för nyetablering och tillväxt i små företag. För att uppnå hållbar utveckling måste den ekonomiska tillväxten även i sig vara hållbar och därmed beakta sociala och miljömässiga frågor. I regeringens proposition En politik för tillväxt och livskraft i hela landet (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02:NU4) definieras hållbar tillväxt som tillväxt som bidrar till hållbar utveckling. Ett starkt näringsliv skall grunda sig på konkurrenskraftiga företag som tillvaratar sociala och miljömässiga frågor som en självklarhet i affärsidén. Hänsyn till dessa frågor skall betraktas som drivkrafter som stärker näringslivets konkurrenskraft på framtida marknader. Främjande av företagande, underlättande av nyetableringar samt hållbara produktions- och konsumtionsmönster medverkar till ett konkurrenskraftigt och hållbart näringsliv. Nya resurseffektiva och miljövänliga innovationssystem och ny teknik kan vara viktiga motorer för att driva på utvecklingen.

Som redovisas i skrivelsen (s. 65) har Exportrådet under perioden 1999–2001 på regeringens uppdrag genomfört en särskild satsning för att främja exporten av miljöteknikrelaterade varor och tjänster. Rådet har lanserat branschprogrammet Svensk Miljöteknikexport med särskild inriktning på luftrening, vattenrening, avfallshantering och återvinning, vilket bl.a. innebär att ett nätverk, *Swedish Environmental Technology Network*, med 650 företag har aktiverats. Rådet har som ett nav för sina insatser för miljöteknikbranschen inrättat en webbplats där företagen kan exponeras internationellt. Satsningar sker globalt med en tyngdpunkt på Sveriges närområde. Arbetet fortsätter under 2002. Ett nytt exportfrämjande område för 2002 är förnybar energi med en växande världsmarknad för produkter, system och tjänster. Exportrådet har fått i uppdrag av regeringen att genomföra ett särskilt projekt för företag inom tekniksektorn för förnybar energi (vind-, bio- och solenergi samt applikationer för el- och värmeproduktion). Angelägna miljöinsatser hör till de områden som lyfts fram inom det tidsbegränsade programmet Näringslivsutveckling i Östersjöregionen (Östersjömiljard 2, 1999–2003) med målet att bl.a. förstärka svenska företags position i Östersjöregionen och att förbättra förutsättningarna för svenska företags deltagande i utvecklingen av regionens näringsliv. Det anförda tillgodoser enligt utskottets uppfattning syftet med motion MJ7 (c) yrkande 9. Motionsyrkandet bör därmed lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet har ingen annan uppfattning än den som framförs i motion MJ209 (m) yrkandena 2–4 om att ekonomisk tillväxt och utveckling är en grundförutsättning för att uppnå en god miljösituation, att den fria marknaden kan vara en drivkraft i miljöarbetet samt att den enskilda människan kan vara en utgångspunkt för miljöpolitiken. Som anförts i skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling skall Sverige ha ett konkurrenskraftigt näringsliv som tillvaratar de affärsmöjligheter som finns för hållbart företagande. Politiken

skall främja företagande och stimulera nyetableringar. Tillväxten skall vara hållbar. Marknadens ökade efterfrågan på produkter, produktionsprocesser och tjänster med miljöhänsyn samt kostnadsbesparingar på grund av resurseffektivisering har inneburit att miljöhänsyn och konkurrenskraft går hand i hand. Den finansiella marknadens intresse av företags beteende vad gäller miljön och sociala frågor ökar. Ett företag som integrerar långsiktiga ekologiska och sociala aspekter i sin företagsstrategi kan utnyttja marknadsfördelar för hållbara produkter och tjänster samtidigt som man lyckas minska och undvika kostnader och risker. På det sättet bidrar företaget både till det övergripande målet om en hållbar utveckling och skapar mervärde för aktieägarna. Motion MJ209 (m) yrkandena 2–4 bör lämnas utan vidare åtgärd i den mån den inte tillgodosetts med det anförda.

I anslutning till motion MJ209 (m) yrkande 5 instämmer utskottet i vad regeringen anfört om att statens åtgärder inom näringspolitiken bör syfta till att skapa ett förbättrat företagsklimat genom information och rådgivning, regelörenkling, kapitalförsörjning där den privata marknaden inte fungerar tillfredsställande, kompetens och kunskapsöverföring samt en väl fungerande konkurrens. På ett mer övergripande plan bör staten främja positiva attityder till företagande och entreprenörskap. Näringspolitiken kompletterar genom sådana åtgärder de än viktigare allmänna förutsättningarna för näringslivet som läggs fast inom andra politikområden. Motionsyrkandet bör med det anförda lämnas utan riksdagens vidare åtgärd.

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion MJ209 (m) yrkande 8 om att forskning och utveckling av ny miljövänlig teknik är en nyckelfaktor i miljöarbetet. Som anförs i skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling har forskningskontakterna mellan företag och universitet/högskolor ökat under de senaste decennierna. En långsiktigt hållbar politik för välfärd och social rättvisa kan på kort sikt skapa stora kostnader men på lång sikt generera en större potential för produktivitet och tillväxt. Detta är tydligt inte minst inom arbetslivet och välfärdspolitikerna. På motsvarande sätt kan ökade miljökrav leda till långsiktigt positiva effekter i näringslivet. Den sista aspekten, ett effektivt utnyttjande av resurser, handlar om effektiva tekniska och institutionella lösningar. Teknikutveckling kan driva fram investeringar och nyföretagande i vissa branscher. Dessa möjligheter att förena social välfärd och ekonomisk utveckling med en god miljö utgör kärnan i den svenska visionen för en hållbar utveckling.

Regeringen anför i skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling att den stimulerar och stöder miljödriven affärsutveckling, dvs. hur miljöhänsyn kan ge näringslivet konkurrensfördelar på marknaden, bl.a. genom att stödja införandet av miljöledningssystem. Innovationer är nödvändiga för hållbar utveckling. Ett innovationssystem består av det nätverk av organisationer, människor och spelregler inom vilket skapande, spridning och innovativ exploatering av teknik och annan kunskap sker. Innovationspolitik syftar till att skapa goda villkor för innovationsverksamhet.

Utskottet delar uppfattningen att miljöpolitiken – hänsynen till miljön – bör ses som en viktig drivkraft för tillväxt, utveckling och sysselsättning i strategin för hållbar utveckling. Omställningen kräver nya lösningar, ny och miljövänlig teknik, miljöanpassad produktion av varor och tjänster, nya transportmetoder och nya sätt att producera energi. Omställningen kan ge upphov till en ny våg av tekniska innovationer och investeringar. Forskning och utveckling är också viktiga ingredienser i omställningen till en hållbar samhällsutveckling. Även i skrivelsen Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling anfördes att forskning, utveckling och ny kunskap öppnar nya möjligheter för omställning till en ekologiskt hållbar utveckling. Regeringen avser i enlighet med regeringens skrivelse om en miljöorienterad produktpolitik (1999/2000:114, bet. 2000/01:MJU3) att verka för förbättrad kunskap om produkters negativa påverkan på människors hälsa och på miljön. Mot bakgrund av det anförda bör motion MJ209 (m) yrkande 8 lämnas utan vidare åtgärd i den mån den inte tillgodosetts härmed.

När det gäller motion U301 (fp) yrkande 45 om att EU bör driva på i arbetet för att varor inte är miljöfarliga har utskottet tidigare uttalat att regeringen har uttryckt avsikten att bredda och fördjupa arbetet med att integrera miljöhänsyn i EU:s olika politikområden för att främja en hållbar utveckling (jfr bet. 2001/02:MJU3 s.115). En avgörande aspekt i detta sammanhang är att verka för en hållbar utveckling inom alla sektorer. Sveriges nationella erfarenheter kan enligt regeringen ge värdefulla bidrag. Regeringen kommer att verka för att EU:s sjätte miljöhandlingsprogram medför ett tydliggörande av EU:s miljöpolitiska mål, vilket bl.a. kan främja det fortsatta arbetet med att integrera miljöhänsyn inom EU:s olika politikområden. Med det anförda föreslår utskottet att motion U301 (fp) yrkande 45 lämnas utan vidare åtgärd.

Regional tillväxt och sammanhållning

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om behovet av en hållbar utveckling i alla regioner (v) och tillväxt i hela landet (c) och hänvisar till att kraven i huvudsak tillgodosetts genom det arbete som pågår. En motion (mp) om skogscertifieringssystem (mp) avstyrks med hänvisning till att parterna på marknaden bör avgöra vilken typ av certifiering som skall användas.

Skrivelserna

Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling

Målen för den regionala utvecklingspolitiken skall nås genom flera offensiva strategier, i kombination med riktade åtgärder, med syfte att stärka hållbar

utveckling och livskraft i alla delar av landet. Regeringen avser att ge statliga myndigheter som företräder relevanta verksamheter inom berörda politikområden i uppdrag att ta fram instrument och metoder som syftar till att förstärka nationell samsyn, samverkan och samordning av regionala utvecklingsfrågor i ett hållbarhetsperspektiv.

De regionala tillväxtavtalen är instrument för bättre samverkan mellan de olika organ som arbetar med tillväxt- och sysselsättningsfrämjande åtgärder på lokal, regional och central nivå. Avtalen utarbetas i breda regionala partnerskap och utmynnar i program och åtgärdsförslag. De första trädde i kraft år 2000.

Nationell strategi för hållbar utveckling

Riksdagen beslutade i december 2001 om en ny regional utvecklingspolitik som ger förutsättningar för tillväxt och livskraft i alla delar av landet. Beslutet grundades på förslag i regeringens proposition En politik för tillväxt och livskraft i hela landet (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02:NU4). Politiken kommer nu att genomföras successivt enligt de antagna riktlinjerna. En central utgångspunkt för den regionala utvecklingspolitiken är att den samlade nationella tillväxten bestäms av den tillväxt som varje region genererar. Det är därför viktigt att den potential som finns i varje region utvecklas, såväl vad gäller ekonomiska, sociala som ekologiska aspekter.

Försörjningen för världens växande befolkning är en av de största utmaningarna för framtiden. Behovet att hushålla med resurser är i dag en tvingande nödvändighet.

Motionerna

I motion MJ39 (v) framhålls behovet av en hållbar utveckling i alla regioner. En samlad regionalpolitisk strategi som tar hänsyn till problem i alla slags regioner måste ligga som grund för fortsatta regionalpolitiska åtgärder (yrkande 5).

I motion MJ40 (mp) anförs att Sverige skall verka för att FSC:s certifieringssystem förankras i den internationella skogskonventionen (yrkande 12).

Enligt motion MJ337 (c) är en balanserad tillväxt i hela landet en förutsättning för att kunna skapa ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart samhälle (yrkande 22).

Utskottets ställningstagande

Utskottet har ingen annan uppfattning än den som framförs i motionerna MJ39 (v) yrkande 5 och MJ337 (c) yrkande 22 om behovet av en hållbar utveckling i alla regioner och en balanserad tillväxt i hela landet. Som framhålls i skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling (s. 72) är det långsiktiga målet för den regionala utvecklingspolitiken väl fungerande och hållbara lokala arbetsmarknadsregioner med en god servicenivå i alla delar av landet. Hållbarhetsperspektivet ställs därmed i fokus på ett avsevärt tydligare

sätt än tidigare i samband med genomförandet av den nya regionala utvecklingspolitiken. Politiken skall därför bidra till att öka den ekonomiska tillväxten i alla lokala arbetsmarknadsregioner för att därigenom öka den nationella tillväxten. På samma sätt skall politiken bidra till att de sociala, inklusive de kulturella, aspekterna, bl.a. sysselsättning, jämställdhet och välfärd, samt de ekologiska aspekterna, bl.a. minskad miljöpåverkan av mänskliga aktiviteter samt god hälsa och en god livsmiljö, tillgodoses. Det är viktigt att sociala och miljömässiga frågor ses som drivkrafter och möjligheter för tillväxt och utveckling.

Riksdagen beslutade i december 2001 en ny regional utvecklingspolitik som ger förutsättningar för tillväxt och livskraft i alla delar av landet. Beslutet grundades på förslag i regeringens proposition En politik för tillväxt och livskraft i hela landet (prop. 2001/02:4, bet. 2001/02:NU4, rskr. 2001/02:118). Politiken kommer nu att genomföras successivt enligt de antagna riktlinjerna. En central utgångspunkt för den regionala utvecklingspolitiken är att den samlade nationella tillväxten bestäms av den tillväxt som varje region genererar. Det är därför viktigt att den potential som finns i varje region utvecklas, såväl vad gäller ekonomiska, sociala som ekologiska aspekter. Syftet med motionerna MJ39 (v) yrkande 5 och MJ337 (c) yrkande 22 bör med det anförda i allt väsentligt anses tillgodosett. Motionsyrkandena bör därmed lämnas utan vidare åtgärd.

Som regeringen anför är vården av världens skogar ett gemensamt ansvar för alla länder. Biologisk mångfald är en förutsättning för väl fungerande och stabila ekosystem. Denna inställning från FN:s konferens för miljö och utveckling i Rio de Janeiro 1992, bl.a. i de s.k. skogsprinciperna, ligger till grund för arbetet på skogsområdet, på såväl nationell, regional som internationell och global nivå. Den senaste utvärderingen av skogspolitiken visar att miljöhänsynen inom skogsbruket successivt har förbättrats under 1990-talet, men att produktions- eller miljömålen hitintills ändå inte uppnåtts.

Inom ramen för FN:s uppföljning av Riokonferensen har, som regeringen anför, två på varandra följande skogspolitiska processer under CSD (Kommissionen för hållbar utveckling) behandlat olika aspekter av nationella, regionala och globala skogsfrågor. Genom åtagandena vid miljökonferensen och senare genom bl.a. den mellanstatliga skogspanelen och det mellanstatliga skogsforumet, har Sverige förpliktigt sig att utforma skogspolitiken med hänsyn till skogarnas globala betydelse men också på ett sådant sätt att de nyttigheter av olika slag som skogarna ger tillvaratas. Någon gemensam skogspolitik finns inte inom EU men medlemmarna har i olika sammanhang utfäst sig att på nationell, regional och global nivå genomföra åtagandena på det skogliga området som sedan Riokonferensen antagits på internationell nivå bl.a. av FN:s generalförsamling. Inom ramen för det all-europeiska skogssamarbetet har också ett närmare regionalt samarbete kring skogsfrågor utvecklats. Som vidare framhålls i skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling har genom ett arbete som bedrivits av skogsnäringen i samarbete med miljörelsen en betydande del av den brukade skogsmarken certifierats

genom två certifieringssystem, dels FSC (Forest Stewardship Council), dels PEFC (det all-europeiska miljöcertifieringssystemet).

I likhet med utrikesutskottet (2001/02:UU4) vill utskottet dessutom erinra om att det internationella samfundet sedan Riokonferensen 1992 på flera områden utvidgat sitt arbete för en hållbar miljö. Exempelvis har rekommendationer antagits för hållbart skogsbruk. I dessa behandlas bl.a. certifieringsfrågor. Det finns ingen global skogskonvention. Hur dessa rekommendationer skall implementeras diskuteras därför främst i FN:s skogsforum, UNFF. Den svenska regeringens linje vad gäller skogscertifiering är att parterna på marknaden bör avgöra vilken typ av certifiering som skall användas.

När det gäller frågan om skogscertifiering vill utskottet i övrigt hänvisa till sin behandling av en liknande fråga i november 2000 (bet. 2000/01: MJU5). Utskottet redovisade vissa faktauppgifter angående de två frivilliga system för certifiering som för närvarande tillämpas i det svenska skogsbruket och anförde att såvitt utskottet kan bedöma bygger den internationella handeln med skogsprodukter på frivilliga överenskommelser mellan säljare och köpare. Motion MJ40 (mp) yrkande 12 bör med det anförda lämnas utan vidare åtgärd.

Utveckling av ett hållbart samhällsbyggande

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motioner om att biobränsle inte bör belastas av energiskatter (c), ett miljöanpassat transportsystem (c), ett hållbart samhällsbyggande (v) och stimulans av investering och bruk av förnyelsebara energibränslen (fp) med hänvisning till att utskottet står bakom den av regeringen förda politiken.

Skrivelserna

Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling

Den ständigt pågående förändringen och kraven på en långsiktigt hållbar utveckling ställer höga krav på infrastrukturplaneringen. Betydande investeringar i infrastruktur görs i syfte att säkerställa de transportpolitiska målen. Eftersom vägar och järnvägar har stor inverkan på miljön i dess helhet samtidigt som de skall ha en lång livslängd är det viktigt att insatser i form av investeringar, drift och underhåll m.m. föregås av ett noggrant planeringsarbete.

Byggd miljö ingår som en viktig komponent i samhällets välfärdspolitik, särskilt inom bostadspolitiken men successivt mer och mer även inom andra områden som socialpolitiken (social omsorg, trygghet och säkerhet), trafikpolitiken (trafiklokalisering och mönster för bostäder och service), regionalpoli-

tiken (infrastruktur, näringsliv och sysselsättning) och inte minst inom energi- och miljöpolitiken (bebyggelse, naturresurser och växthusgaser).

Nationell strategi för hållbar utveckling

Målet är att främja den byggda miljöns långsiktiga hållbarhet och kvalitet.

Den svenska energipolitikens mål är att på kort och lång sikt trygga tillgången på el och annan energi på (med omvärlden) konkurrenskraftiga villkor.

Det övergripande målet för transportpolitiken är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktig hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet.

Motionerna

Enligt motion MJ6 (fp) bör valet av energiproduktion inte träffas genom politiska beslut. Konsumentstyrning och marknadsekonomi skall råda inom de ramar miljökraven sätter. Alla typer av produktionsanläggningar för energi skall tillåtas, förutsatt att de uppfyller generella krav på hälsa, miljö och säkerhet (yrkande 4).

Biobränsle bör enligt motion MJ7 (c) inte beläggas med energiskatter. Regeringen bör tillsammans med industrin arbeta fram en ömsesidig överenskommelse som syftar till att stimulera ytterligare investeringar i biobränslen. Inom ramen för denna överenskommelse bör det tydligt framgå att biobränslen inte skall beläggas med energiskatter (yrkande 3). Vidare är det nödvändigt att miljöanpassa transportsystemet för att nå en hållbar utveckling. Kollektivtrafiken måste förbättras i alla delar av landet och mer gods flyttas från lastbil till järnväg och sjöfart (yrkande 4). Vidare bör den tunga svavelrika bunkeroljan fasas ut som drivmedel inom sjöfarten. En färsk dansk studie visar att utsläppen från fartyg var dubbelt så stora som de samlade landutsläppen i Danmark, inklusive uppvärmning, vägtransporter och energiproduktion (yrkande 5). Vidare anför motionärerna att minst 10 % av de nyförsålda fordonen år 2005 skall vara nollemissionsfordon. Regeringen har goda förutsättningar att påbörja arbetet med att bygga ett grönt transportsystem genom att göra det skattemässigt gynnsamt att välja alternativa bränslen till transporter (yrkande 6).

I motion MJ39 (v) påtalas behovet av ett hållbart samhällsbyggande vad gäller trafik-, energi- och bebyggelsefrågor (yrkande 6).

Enligt motion MJ260 (fp) bör investeringsbidragen till anläggningar som bygger på förnybara energikällor genomlysas. De investeringsbidrag som nu ges för att t.ex. bygga bort elberoende borde också kunna vidgas till anläggningar som har ren råvara i bränslet eller där förnybar energi tillförs (yrkande 4).

Utskottets ställningstagande

Som regeringen anför är målet att främja den byggda miljöns långsiktiga hållbarhet och kvalitet. Alla skall ges förutsättningar att leva och arbeta i goda bostäder och lokaler och i en stimulerande och trygg miljö inom ekologiskt hållbara ramar. Bristfälligt utformade, utförda eller använda byggnader ger upphov till sjukdomar, förstör vår miljö och förbrukar för mycket energi.

Den svenska energipolitikens mål är enligt skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling att på kort och lång sikt trygga tillgången på el och annan energi på (med omvärlden) konkurrenskraftiga villkor. Energipolitiken skall skapa förutsättningarna för en effektiv energianvändning och en kostnadseffektiv energiförsörjning med låg negativ påverkan på hälsa, miljö och klimat samt underlätta omställningen till ett ekologiskt uthålligt samhälle. Härigenom främjas en god ekonomisk och social utveckling i Sverige. Energipolitiken skall bidra till att stabila förutsättningar skapas för ett konkurrenskraftigt näringsliv och till en förnyelse och utveckling av den svenska industrin.

Det övergripande målet för transportpolitiken är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Sex delmål anger ambitionsnivån på lång sikt: tillgängligt transportsystem, hög transportkvalitet, säker trafik, god miljö, positiv regional utveckling och ett jämställt transportssystem. Det anförda tillgodoser enligt utskottets mening i allt väsentligt syftet med motion MJ39 (v) yrkande 6. Motionen i denna del bör lämnas utan vidare åtgärd.

När det gäller de frågor om energipolitiken som tas upp i motion MJ6 (fp) yrkande 4 instämmer utskottet i att den svenska energipolitikens mål bör vara att på kort och lång sikt trygga tillgången på el och annan energi på (med omvärlden) konkurrenskraftiga villkor. Landets elförsörjning skall tryggas genom ett energisystem som grundas på varaktiga, helst inhemska och förnybara, energikällor och på en effektiv energianvändning. Energin skall användas så effektivt som möjligt med hänsyn tagen till alla resurstillgångar. Målet för de insatser som görs av staten på forskning, utveckling och demonstration av ny energiteknik är att under de närmaste 10–15 åren kraftigt öka el- och värmeproduktionen från förnybara energikällor och utveckla kommersiellt lönsam teknik för energieffektivisering.

Som regeringen anför i proposition 2001/02:143 Samverkan för en trygg, effektiv och miljövänlig energiförsörjning syftar avregleringarna av el- och naturgasmarknaderna till en ökad valfrihet för konsumenter och ett effektivare resursutnyttjande. En välfungerande konkurrens bidrar till en dämpad prisutveckling vilket är av stor betydelse för den svenska industrins konkurrenskraft och hushållens ekonomi. På den gemensamma och internationella marknaden är det vidare av största vikt att tillförsel av energi sker på lika villkor och med klara och tydliga miljömål. En avgörande del av energipolitiken är att harmonisera regler, avgifter och skatter så att energileverantörer oavsett land kan konkurrera på lika villkor samtidigt som energiförsörjningen bidrar till en hållbar utveckling. Enligt utskottets bedömning kan syftet med

motion MJ6 (fp) yrkande 4 med det anförda i allt väsentligt anses tillgodosett. Yrkandet påkallar således ingen ytterligare riksdagens åtgärd.

I anslutning till motion MJ260 (fp) yrkande 4 om stimulans av investering och bruk av förnyelsebara energibränslen konstaterar utskottet att det inom ramen för det nu gällande energipolitiska programmet finns stöd för investeringar i biobränslebaserad kraftvärme (jfr SFS 1998:22 och NUTFS 1998:3). Som regeringen anför i propositionen (2001/02:143 s. 84) Samverkan för en trygg, effektiv och miljövänlig energiförsörjning är målet att användningen av el från förnybara energikällor skall öka med 10 TWh från 2002 års nivå till år 2010. År 2004 är en kontrollstation för klimatarbetet inlagd och då skall det nationella målet för el producerad med förnybara energikällor utvärderas. Om det visar sig att det finns förutsättningar för att ytterligare öka elproduktionen med förnybara energikällor, är det regeringens bedömning att en lämplig ambitionsnivå skall vara att öka den årliga förnybara energiproduktionen med 15 TWh från 2002 års nivå till 2010. I propositionen anføres vidare (s. 90) att en lag om ett kvotbaserat elcertifikatsystem för att främja elproduktion från förnybara energikällor bör införas. El som produceras med hjälp av vindkraft, solenergi, geotermisk energi, vattenkraft och vågenergi samt biobränsle är sådan elproduktion som bör berättiga anläggningens innehavare till elcertifikat. Certifikatsystemet bör träda i kraft den 1 januari 2003. Systemet bör bygga på att producenter av el från förnybara energikällor tilldelas elcertifikat av staten och att det finns en kvotplikt, som innebär en skyldighet för elförbrukare och elleverantörer att ge in elcertifikat till staten i förhållande till den mängd el man förbrukat eller sålt. Om kvotplikten inte fullgörs, bör en sanktionsavgift betalas till staten. Det anförda innebär att utskottet avstyrker motionens yrkande i den mån det inte kan anses tillgodosett.

När det gäller de frågor om biobränsle och energiskatter som tas upp i motion MJ7 (c) yrkande 3 instämmer utskottet i regeringens uttalande i proposition 2001/02:143 Samverkan för en trygg, effektiv och miljövänlig energiförsörjning (s. 18) att reformeringen av dagens energiskattesystem är angelägen. Kommittén för utformning av nedsättningsregler på energiskatteområdet (dir. 2001:29) väntas slutföra sitt arbete under år 2002. Mot bakgrund av kommitténs förslag bör sedan perspektivet vidgas till hela energiskatteområdet. I budgetpropositionen för år 2001 redovisades en strategi för reformeringen inkluderande kompletterande analyser av alternativa styrmedel som system för handel med utsläppsrätter för koldioxid, system med elcertifikat och modeller med långsiktiga avtal. I strategin betonas att en reformering av dagens energiskattesystem är en central del av en grön skatteväxling. Det skall vara lönsamt att investera i varu- och tjänsteproduktion i Sverige och det skall vara fördelaktigt att investera i ekologisk energiteknik, bl.a. elproduktion från förnybara energislager och effektivare energianvändning. Beskattningen bör ge drivkrafter för hushållning och konvertering till förnybara energislager, samtidigt som den inte skall påverka industrins internationella konkurrenskraft negativt. Som anføres i skrivelsen Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling (s. 27) bör skatteväxlingen enligt den av

riksdagen antagna strategin för en successivt ökad miljörelatering av skattesystemet (prop. 2001/02:1, volym 1, s. 197–200, bet. 2001/02:FiU1) sålunda utgå från de av riksdagen fastställda miljömålen. Motion MJ7 (c) yrkande 3 bör med det anförda lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion MJ7 (c) yrkande 4 om att det är nödvändigt att miljöanpassa transportsystemet och att kollektivtrafiken bör förbättras. Det övergripande målet för transportpolitiken är enligt skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet. Sex delmål anger ambitionsnivån på lång sikt, bl.a. skall transportsystemet vara tillgängligt och ha hög transportkvalitet. Transportsystemets utformning och funktion skall anpassas till krav på en god och hälsosam livsmiljö för alla, där natur- och kulturmiljö skyddas mot skador. En god hushållning med mark, vatten, energi och andra naturresurser skall främjas. Som anförs i skrivelsen kommer ett hållbart transportsystem att kräva insatser av ett stort antal aktörer. Politiska beslutsfattare, myndigheter, näringsliv och inte minst de enskilda medborgarna har viktiga roller att fylla. Deras arbete måste understödjas av en konsekvent och långsiktig politik.

I skrivelsen Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling ges några exempel på att kollektivtrafiken har förbättrats, t.ex. genom Göteborgsöverenskommelsens investeringsprogram för miljö- och trafikförbättringar med satsningar på kollektivtrafikförbättringar i form av nya spårsträckningar och spårvagnar samt miljö- och trafiksäkerhetsförbättringar i det lokala vägnätet. Citytunneln blir en del i kollektivtrafiksystemet i Skåne. Den kommer att knyta samman länsjärnvägarna till ett samordnat system.

Regeringen tillsatte den 17 maj 2001 en kommitté med uppgift att utifrån ett konsument- och helhetsperspektiv identifiera, analysera och beskriva kollektivtrafikens problem och möjligheter, formulera mål och visioner samt föreslå ändringar av organisation och regelverk o.d. av betydelse för kollektivtrafikens utveckling och ett ökat kollektivt resande. Kommittén skall utgöra ett forum för samarbete mellan staten och övriga aktörer på kollektivtrafikområdet. Kommittén skall redovisa ett slutbetänkande senast den 31 december 2002. Motion MJ7 (c) yrkande 4 bör med det anförda och i avvaktan på resultatet av kommitténs arbete lämnas utan vidare åtgärd.

I anslutning till motion MJ7 (c) yrkande 5 om tillgängligheten till bunkerolja av miljöklass 1 vill utskottet påpeka att regeringen avser att låta Sjöfartsverket fortsätta det prioriterade arbetet med att utveckla systemet med miljödifferenterade farledsavgifter och verka för att motsvarande system införs i andra länder (jfr bet. 2001/02: MJU3 s. 113). Förutom att aktivt arbeta för spridning av systemet driver Sverige också på internationellt för att skapa gemensamma minimikrav på utsläppsbegränsningar för sjöfarten på internationell nivå. Regeringen har vidare angivit att Sverige även i fortsättningen kommer att vara pådrivande i de olika internationella organisationerna och inom EU för att åstadkomma överenskommelser om minskade utsläpp från sjöfarten.

Utskottet förutsätter, i likhet med trafikutskottet (bet. 2001/02:TU1), att Sverige i internationella sammanhang driver frågan om miljödifferenterade farleds- respektive hamnavgifter. Syftet med differentieringen är ju att motverka luftföroreningar från fartyg, t.ex. genom att dessa använder avgasrening och lågsvavlig bunkerolja. Därmed utgår utskottet från att regeringen även inom EU verkar för att lågsvavlig bunkerolja kan tillhandahållas i alla hamnar inom EU där bunkring sker.

Som utskottet tidigare har redovisat (bet. 2001/02: MJU10 s. 23) pågår inom ICAO (International Civil Aviation Organization) och IMO (International Maritime Organization) arbete för att finna vägar att minska utsläpp från internationella luft- och sjötransporter. EG-kommissionen har dessutom lagt fram ett förslag om alternativa bränslen för vägtransport och om åtgärder för att främja användningen av bibränslen samt om en ändring av mineraloljeditivivet (92/81/EEG) som möjliggör skattereduktion för biodrivmedel (KOM(2001)547 slutlig). Enligt vad utskottet erfarit försöker Sverige tillsammans med övriga länder inom EU finna vägar att få in bunkerbränslen i diskussionen om åtaganden och stymedel. Emellertid råder enighet om att dessa diskussioner primärt skall föras inom ramen för ICAO och IMO. Motion MJ7 (c) yrkande 5 är som ovan framgår i huvudsak tillgodosedd i denna del.

När det gäller emissioner från fordon vill utskottet framhålla att riksdagen vid behandlingen av budgetpropositionen för år 2002 beslutade en strategi för alternativa drivmedel med skattenedsättning och pilotprojektsdispenser (prop. 2001/02:1 s. 201, bet. 2001/02: FiU1, rskr. 2001/02:34). Skattenedsättning kan ske antingen via pilotprojekt, för vilka medges befrielse från både energi- och koldioxidskatt eller via en generell koldioxidskattebefrielse med stöd av ett beslut enligt artikel 8.4 i mineraloljeditivivet. Vidare bör uppmärksammas att riksdagen i maj 2001 beslutade ett tillkännagivande (bet. 2000/01: MJU16) till regeringen med innebörd att gällande bestämmelser om miljöklassningen av vissa drivmedel skulle ses över utan dröjsmål. Kriterierna för miljöklassning borde enligt miljö- och jordbruksutskottet utformas så att de inte missgynnar mer miljövänliga bränslen. Genom beslut den 27 mars 2002 uppdrog regeringen åt Naturvårdsverket att utveckla systemet med miljöklasser för fordonsbränslen. Naturvårdsverket skall efter samråd med berörda myndigheter och andra intressenter analysera möjligheten att revidera och komplettera nuvarande bestämmelser om miljöklassning av bränslen.

Beträffande alternativa drivmedel anförde näringsministern den 27 mars 2002 i ett svar på fråga 2001/02:934 att regeringens målsättning är att ge stöd till flera olika former av forsknings- och utvecklingsprojekt parallellt, för att på så vis i ett senare skede kunna utvärdera vilka bränslen som blir gångbara i framtiden. Skattestrategin kan börja tillämpas år 2003. För närvarande pågår arbete inom Regeringskansliet med att utforma kriterier för vad som skall gälla för den nya skattestrategin.

Som framgår av skrivelsen Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling (s. 53) föreslår regeringen ett samlat program

för teknisk utveckling, demonstration och införande av nya lösningar inom transportpolitiken. Programmet bör enligt skrivelsen främja utveckling och kunskapsupbyggnad inom områdena fordonsteknik, bränslen och emissioner, byggande av energieffektiva, ekologiskt hållbara system samt användningen av IT inom transportsystemet. Programmet bör genomföras inom ramen för Vägverkets sektorsansvar. Den svenska bilindustrin arbetar med att miljöanpassa fordonen. Kunskap om teknik och organisatoriska lösningar som kan bidra till en hållbar utveckling är viktiga konkurrensfaktorer. Många av världens ledande fordonstillverkare satsar i dag stora resurser på att skapa konkurrensfördelar genom att tidigt kunna erbjuda bränslesnålare eller alternativt drivna fordon. Ett samarbete mellan staten och näringslivet kan bidra till utvecklingen av framtidens teknik. Som ett led i detta samarbete pågår ett samarbete mellan staten och fordonsindustrin med sikte på att utveckla ny och miljövänlig fordonsteknik. Samarbetet innebär att upp till 1 800 miljoner kronor satsas gemensamt under perioden 2000 till 2005, varav den statliga finansieringen kommer att uppgå till maximalt 500 miljoner kronor. Industrin bidrar således med ca 1 300 miljoner kronor. Programmet omfattar områden såsom avancerad förbränningsteknik, hybridfordon och bränslecellsteknik, viktreduktion samt allmän kompetensförsörjning. Mot bakgrund av vad som anförts ovan och i avvaktan på resultatet av det fortsatta arbetet anser utskottet inte att riksdagen bör göra något uttalande med anledning av motion MJ7 (c) yrkande 6. Motionen avstyrks i berörd del.

Lokalt arbete med hållbar utveckling

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker med hänvisning till pågående utredningsarbete motionsyrkanden om Agenda 21-arbetet (c).

Skrivelserna

Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling

I maj 2000 gav regeringen Naturvårdsverket i uppdrag att inventera och redovisa myndigheternas arbete med Agenda 21 och hållbar utveckling under perioden 1996–2000. Naturvårdsverket slutrapporterade detta uppdrag i januari 2001. Inventeringen kommer att utgöra ett underlag för den rapportering som Sverige skall göra vid världstoppmötet i Johannesburg hösten 2002. En studie av kommunernas arbete med Agenda 21 påbörjades hösten 1999 och redovisades under våren 2000 av statsvetenskapliga institutionen vid Umeå universitet på uppdrag av Miljödepartementet. Den första delen av studien utgjordes av en enkätundersökning som refererades samma höst i regeringens skrivelse Hållbara Sverige (skr. 1999/2000:13).

Nationell strategi för hållbar utveckling

Få FN-konferenser har på den lokala nivån fått ett sådant genomslag som FN:s konferens kring miljö och utveckling i Rio de Janeiro 1992. I Sverige har alla kommuner arbetat med Agenda 21 på olika sätt.

Motionerna

Enligt motion MJ507 (c) bör Agenda 21-arbetet intensifieras i rikets alla kommuner genom en förnyad kampanj. Många av Sveriges kommuner har aktivt arbetat med att höja det allmänna miljömedvetandet om sambanden mellan vår livsstil och en utveckling mot ekologisk hållbarhet. På riksplanet arbetar Habitatkommittén intensivt med dessa frågor. Det har visat sig att arbetet på det lokala planet i kommunerna har stagnerat.

Agenda 21-arbetet får enligt motion MJ518 (mp) inte avstanna, och kopplingen mellan matproduktion och miljöpåverkan bör förstärkas och synliggöras (yrkande 16).

Utskottets ställningstagande

I likhet med regeringen (skr. Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling s. 55) anser utskottet att ambitionen att Sverige skall vara en internationellt pådrivande kraft och ett föregångsland för ekologiskt hållbar utveckling står fast. Det internationella samarbetet är nödvändigt för att åstadkomma ett ekologiskt hållbart Sverige. Genomförandet av Agenda 21 och förberedelserna för världstoppmötet om hållbar utveckling i Johannesburg år 2002 är centrala utgångspunkter i arbetet.

Som anförs i skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling (s. 90) har det lokala Agenda 21-arbetet ofta inneburit att samverka mellan olika sektorer inom den kommunala förvaltningen har ökat. Olika samrådsgrupper och nätverk har bildats i ett försök att ta ett större helhetsgrepp kring vissa frågor. Detta har bidragit till att miljöfrågorna i större utsträckning integreras i de olika kommunala förvaltningarnas arbete och har även blivit en strategisk fråga på kommunledningsnivå.

Nationalkommittén för Agenda 21 och Habitat (M 2000:02) har regeringens uppdrag att ytterligare förankra, samordna och utveckla arbetet med Sveriges åtaganden inom Agenda 21 och Habitat. Kommittén skall utarbeta en nationalrapport till världstoppmötet i Johannesburg senare i år. I ett avslutande betänkande skall kommittén senast i januari 2003 redovisa sina slutsatser av det svenska arbetet med Agenda 21 och Habitat sedan FN-konferenserna i Rio de Janeiro år 1992 respektive Istanbul år 1996. Med ledning av världstoppmötet i Johannesburg år 2002 förväntas kommittén vidare lägga fram förslag om hur det fortsatta arbetet med Agenda 21, Habitat och hållbar utveckling bör utformas. I avvaktan på resultatet av det pågående beredningsarbetet föreslår utskottet att motionerna MJ507 (c) och MJ518 (mp) yrkande 16 lämnas utan vidare åtgärd.

Ett globalt ansvar

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkanden om Sveriges ansvar gentemot länderna i vårt närområde (c), en nordisk miljöunion (c), ökning av UNEP:s budget (mp), miljöklausuler i internationella handelsavtal (mp), jordens vattentillgångar (mp), ökad harmonisering av miljöreglerna i EU (m), komplettering av EU:s strategi för hållbar utveckling (kd) m.m. Utskottet hänvisar till att kraven i motionerna i stora delar överensstämmer med den av regeringen förda politiken.

Skrivelserna

Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling

FN:s arbete för hållbar utveckling har på tio år fått en sammanhållen riktning genom de världskonferenser som genomfördes på 1990-talet. Våren 2001 har ytterligare steg tagits, inte minst vid FN-konferenser om de minst utvecklade ländernas situation med hiv/aids. Femårsutvärderingar av genomförandet av åtaganden gjorda vid världskonferenserna har hållits med skiftande kvalitet. Till de mer framgångsrika hör femårsutvärderingen om boende och bebyggelsefrågor (Habitat, Istanbul +5), som arrangerades i New York i juni 2001.

I december 2000 beslöt FN:s generalförsamling att tioårsuppföljningen av Riokonferensen om miljö och utveckling skall hållas i Sydafrika i form av ett toppmöte för stats- och regeringschefer. Mötet skall utvärdera genomförandet av resultaten från Rio de Janeiro 1992 samt identifiera och bemöta nya utmaningar. Beslutet innebär vidare att förberedelserna bedrivs med utgångspunkt i lokala, nationella och regionala erfarenheter och prioriteringar.

Nationell strategi för hållbar utveckling

Ansvar för att uppnå hållbar utveckling ligger i huvudsak på varje nation. Med en växande globalisering ökar dock det ömsesidiga beroendet. Ojämn fördelning av resurser och fattigdom tillsammans med livsstilar och konsumtion med hög energiförbrukning och materialomsättning hotar jordens livsuppehållande ekologiska system. En hållbar utveckling kräver åtgärder på global, regional, nationell och lokal nivå i såväl i-länder som u-länder. Ett hållbart Sverige kan inte skapas på bekostnad av andras möjligheter till hållbar utveckling. Vi har också ett ansvar att bidra till att på sikt alla människors grundläggande behov tillfredsställs inom ramen för de ekologiska systemens bärkraft. Det krävs således insatser både för att ställa om Sverige och för att stödja andra länders ansträngningar.

Sverige har bedrivit ett omfattande förändringsarbete inom utvecklings-samarbetet. I skrivelsen Sveriges utvecklingssamarbete för hållbar utveckling

(skr. 1996/87:2) angav regeringen riktlinjerna för detta förändringsarbete. Senare under 1996 togs ett handlingsprogram för hållbar utveckling fram, som inkluderar en policy och en omfattande handlingsplan. Policyprogram har tagits fram för hållbart bistånd inom flera ämnesområden, bl.a. energi, jordbruk, skogsbruk, vattenresurser, miljöundervisning m.m. Ett miljöledningssystem är etablerat inom det bilaterala utvecklingssamarbetet. Strategiska miljöbedömningar och miljökonsekvensbeskrivningar görs systematiskt. Cirka hälften av Sveriges bilaterala insatser har miljö som huvudsyfte eller delsyfte.

Motionerna

Enligt motion MJ7 (c) har Sverige ett ansvar gentemot länderna i vårt närområde att genom bistånd minska deras miljöskadliga utsläpp. Många av länderna i närområdet befinner sig i ekonomiskt och socialt utsatta situationer som gör att utsläpp av miljöskadliga ämnen i atmosfären inte kommer högt upp på agendan (yrkande 7). Vidare bör regeringen under år 2002 ta initiativ till bildandet av en nordisk miljöunion (yrkande 8). Även i motion U302 (c) tar man upp behovet av bildandet av en nordisk miljöunion. I Norden finns en likartad syn på miljöfrågorna, vilket gör att förutsättningarna för att bilda en miljöunion är goda (yrkande 4).

Enligt motion MJ40 (mp) skall Sverige verka för att FN-organens rättsliga och administrativa kompetenser förstärks för att kunna garantera ett globalt styrelseskick för hållbar utveckling (yrkande 2). Vidare anføres att Sverige skall ta initiativ till att föra in miljöklausuler i internationella handelsavtal (yrkande 4). Sverige bör utveckla strategier för implementering, finansiering och uppföljning av internationella miljöavtal på global och lokal nivå (yrkande 5). Sverige bör enligt motionen verka för att internationella miljööverenskommelser tas in i WTO:s regler och ges status som handelsundantag (yrkande 6), för att implementera GEF som global miljöstyrning (yrkande 7), för att UNEP:s årliga budget fördubblas (yrkande 8), för att UNEP uppgraderas till en världsmiljöorganisation (WEO), och det är både nödvändigt och önskvärt att WEO inrättas på Johannesburgkonferensen (yrkande 9) samt att Sverige verkar för att internationella handelsavtal skall underställas FN-konventionen om biologisk mångfald (yrkande 11). Sverige bör särskilt uppmärksamma tillgången till rent vatten som det mest akuta miljöproblemet (yrkande 13). Vidare anføres att Sverige på Johannesburgkonferensen skall agera för att tillgång till rent vatten förblir en mänsklig rättighet (yrkande 14) och mot en fortsatt privatisering av jordens vattentillgångar (yrkande 15). Marknaderna i de rika länderna bör enligt motionen öppnas för de fattiga ländernas produkter, inklusive jordbruks- och textilprodukter (yrkande 16). I motionen anføres vidare att folkliga organisationer i de fattiga länderna borde utgöra en särskild målgrupp för Sveriges biståndsverksamhet (yrkande 17).

Enligt motion MJ209 (m) blir det internationella miljösamarbetet allt viktigare. Ett framgångsrikt samarbete har stor betydelse för Sverige eftersom vårt land är starkt påverkat av gränsöverskridande miljöproblem (yrkande 10).

I motion MJ337 (c) anförs i fråga om behovet av ökad överstatlighet på miljöområdet inom EU att miljön utgör ett tydligt område där ökad överstatlighet är nödvändig. Samtidigt som ökad överstatlighet erfordras på miljöområdet är det viktigt att slå fast att enskilda länder måste kunna gå längre om det finns motiv för detta (yrkande 21).

I motion MJ518 (mp) framhålls vikten av att miljö- och hälsokrav ställs i internationella handelsrelationer, både inom EU och inom WTO. Ett land måste kunna säga nej till varor som inte lever upp till de krav man ställer på den inhemska produktionen (yrkande 7).

Enligt motion U303 (m) bör Sverige verka för en ökad harmonisering av miljöreglerna i EU. EU ger medlemsstaterna både en möjlighet och en viktig roll för att motverka miljöföroreningar över gränserna (yrkande 14).

Regeringen bör enligt motion U348 (mp) verka för att uppnå en bättre tillämpning av gällande gemenskapslagstiftning på miljöområdet. Miljöfrågorna skall vara en självklar del vid allt beslutsfattande (yrkande 5). Vidare framhålls vikten av att påverka det dokument som skall ligga till grund för EU:s gemensamma röst vid Rio +10-mötet i Johannesburg (yrkande 17).

I fråga om de förslag som kommissionen i presenterade i sitt utkast till strategi för hållbar utveckling anförs i motion K426 (kd) att regeringen bör driva de förslag som fanns i kommissionens ursprungliga dokument och på så vis komplettera överenskommelsen i Göteborg (yrkande 24).

Utskottets ställningstagande

Samstämmighet i utrikespolitiken

Utskottet instämmer i vad som anförs i motionerna MJ40 (mp) yrkande 2 och MJ209 (m) yrkande 10 om att det internationella miljösamarbetet blir allt viktigare och att Sverige bör verka för att FN-organens rättsliga och administrativa kompetenser bör förstärkas för att kunna garantera ett globalt styrelseskick för hållbar utveckling. Som anförs i skrivelsen Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling (s. 55) står ambitionen att Sverige skall vara en internationellt pådrivande kraft och ett föregångsland för ekologiskt hållbar utveckling fast. Det internationella samarbetet är nödvändigt för att åstadkomma ett ekologiskt hållbart Sverige. Genomförandet av Agenda 21 och förberedelserna för världstoppmötet om hållbar utveckling i Johannesburg år 2002 är centrala utgångspunkter i arbetet.

Som anförs i skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling ligger ansvaret för att uppnå hållbar utveckling i huvudsak på varje nation. Med en växande globalisering ökar dock det ömsesidiga beroendet. Ojämn fördelning av resurser och fattigdom tillsammans med livsstilar och konsumtion med hög energiförbrukning och materialomsättning hotar jordens livsuppehållande ekologiska system. En hållbar utveckling kräver åtgärder på global, regional, nationell och lokal nivå i såväl i-länder som u-länder. Ett hållbart Sverige kan inte skapas på bekostnad av andras möjligheter till hållbar utveckling. Vi har

också ett ansvar att bidra till att på sikt alla människors grundläggande behov tillfredsställs inom ramen för de ekologiska systemens bärkraft.

Svenska internationella insatser för hållbar utveckling sker främst inom internationella organisationer såsom FN, EU, OECD, WTO, Nordiska ministerrådet och Baltic 21, inom internationella miljökonventioner samt genom bilateralt och annat multilateralt utvecklingssamarbete. Här ingår det omfattande förhandlingsarbetet i både FN:s kommission för hållbar utveckling (CSD) inför toppmötet i Johannesburg och det i FN:s miljöprogram, UNEP. Samarbetet både inom EU och inom FN-systemet är av stor betydelse. I slutänden kan de stora hållbarhetsfrågorna bara lösas globalt. Samtidigt är det viktigt att Sverige håller en hög nationell profil i arbetet för en hållbar utveckling. Med det anförda bör motionerna MJ40 (mp) yrkande 2 och MJ209 (m) yrkande 10 lämnas utan vidare åtgärd.

Utskottet kan i huvudsak instämma i vad som anförs i motion MJ40 (mp) yrkandena 13–15 om tillgång till rent vatten och jordens vattentillgångar. I skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling redovisas (s. 16) att kravet på att vi måste skydda de grundläggande resurser på vilka vår civilisation vilar är miljöpolitikens mest tvingande plikt. Det råder bred enighet om att klimatförändringar, resursexploatering och förgiftning av luft och vatten är ödesfrågor både för människors överlevnad och för vår planet. Vidare anförs (s. 99) att Sverige prioriterar insatser för hållbara vattenresurser. Sverige har bidragit till att skapa det internationella nätverket för vattenintressenter, Global Water Partnership, och stöder Global International Waters Assessment. I år har Sverige, inför toppmötet i Johannesburg, tagit initiativet till att stärka nätverket genom att bilda ett mellanstatligt organ för vattenfrågorna, Global Water Partnership Organization, med sekretariat i Stockholm.

Riksdagen (utrikesutskottet) har redovisat (bet. 2001/02:UU8) att FN:s generalförsamling år 1997 antog en resolution som avser en internationell vattenkonvention. Konventionen syftar till att förhindra internationella vattenkonflikter orsakade av enskilda länders åtgärder och antogs av 103 nationer. Utrikesutskottet konstaterar vidare (bet. 2001/02:UU2) att naturresursfrågor, som exempelvis vattenfrågor, ofta berör flera länder och Sverige stöder regionalt samarbete. Vattenresursförvaltning är ett prioriterat område för svenskt bistånd. Global Water Partnership (GWP) har en viktig roll i uppföljningen av de åtgärder som presenterades vid det andra Världsvattenforumet i Haag år 2000, liksom i genomförandet av de målsättningar på vattenområdet som beslutades i FN:s millenniedeklaration 2000. Regeringen har initierat ett arbete för att etablera GWP som mellanstatlig organisation i Sverige och att säkerställa ett brett internationellt engagemang för verksamheten. Utrikesutskottet framhåller (s. 65) att bristen på färskvatten framstår som en av de allvarligaste naturresursfrågorna. Det svenska utvecklingssamarbetet har sedan många år prioriterat vattenresursfrågorna och god hushållning med vatten. I FN:s millenniedeklaration anges bl.a. som målsättning att antalet personer som inte har tillräcklig tillgång till sötvatten skall halveras till år 2015 och att strategier för hållbar vattenhantering skall utarbetas. Regeringen

fäster stor vikt vid att dessa intentioner kan genomföras och avser att öka insatserna på vattenområdet. Motion MJ40 (mp) yrkandena 13–15 är som framgår ovan i huvudsak tillgodosedd.

När det gäller det i motionerna MJ7 (c) yrkande 8 och U302 (c) yrkande 4 aktualiserade förslaget om en nordisk miljöunion bör inledningsvis uppmärksammas att riksdagen (utrikesutskottet och miljö- och jordbruksutskottet) tidigare behandlat fristående motioner med samma eller liknande innebörd (bet. 2000/01:U11 och bet. 2000/01: MJU10 s. 29). Som anförs i skrivelsen Hållbara Sverige (s. 10, 63) trädde Nordiska ministerrådets strategi för hållbar utveckling Bæredygtig udvikling – en ny kurs for Norden (Nord 2001:3) i kraft den 1 januari 2001. Strategin omfattar områden där Norden har gemensamma intressen och särskilt goda förutsättningar att bidra till en hållbar utveckling och där det nordiska samarbetet skapar ett särskilt mervärde. Centrala frågor i hållbarhetsstrategin är klimatförändringar, biologisk mångfald, skydd av den marina miljön, kemikalier, livsmedelssäkerhet, energieffektivitet och förnybar energi, hållbara transportsystem samt en hållbar utveckling i sektorerna lantbruk, fiske och skogsbruk samt i industrin och näringslivet. Den nordiska hållbarhetsstrategin innehåller mål och åtgärder för perioden 2001–2004 samt långsiktiga mål fram till år 2020. Huvudansvaret för uppföljningen kommer att åvila de nordiska länderna, men strategin innebär också nya uppgifter och utmaningar för Nordiska ministerrådet. Det nationella genomförandet planeras för närvarande. Erfarenheter från arbetet med Baltic 21 kommer att tas till vara. Utskottet anser i likhet med utrikesutskottet att den form av miljösamarbete som existerar i dag på nordisk nivå är tillräcklig och ifrågasätter om ett formellt bildande av en miljöunion skulle vara mer ändamålsenlig. Ytterligare institutionalisering riskerar även att ta resurser från det miljöarbete som Sverige driver inom ramen för EU. Motionerna MJ7 (c) yrkande 8 och U302 (c) yrkande 4 avstyrks.

I motionerna MJ7 (c) yrkande 7 och MJ466 (mp) yrkande 9 aktualiseras frågor om Sveriges ansvar gentemot länderna i vårt närområde att genom bistånd minska deras miljöskadliga utsläpp och om stöd till åtgärder i andra Östersjöländer. Som anförs i skrivelsen Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling (s. 60) verkar Sverige aktivt för en hållbar utveckling inom Östersjöregionen. År 1996 kom statsministrarna i Östersjöregionen och Europeiska kommissionen vid ett möte i Visby överens om att hållbar utveckling skall vara grunden för det fortsatta samarbetet i regionen. År 1998 antog utrikesministrarna och EU inom Östersjörådet en Agenda 21 för Östersjöområdet kallad Baltic 21. Denna inkluderar mål och scenarier för hållbar utveckling i ett 30-årigt perspektiv inom regionen och ett handlingsprogram med tidsplaner, aktörer och finansiering. Baltic 21 fokuserade ursprungligen på sex sektorer (jordbruk, energi, fiske, skog, turism och transporter) vars utveckling bedömdes vara av särskilt stor betydelse för att uppnå ett hållbart Östersjöområde. Vidare har (s. 59) inom ramen för östbiståndet bilateralt miljösamarbete bedrivits genom Sida och Naturvårdsverket,

framför allt i Östersjöregionen och nordvästra Ryssland men även i Centraluropa och genom u-landsbiståndet i centralasiatiska länder.

I skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling anges vidare att Baltic 21 är ett regionalt samarbete mellan elva länder i Östersjöområdet (de fem nordiska länderna, de tre baltiska staterna, Polen, Tyskland och nordvästra Ryssland) samt EG-kommissionen, olika sektorsorganisationer och icke statliga organisationer som miljöorganisationer. Sverige har varit pådrivande i arbetet. Gemensamma mål för hållbar utveckling har antagits, och regionen är därmed den första i världen som har antagit sådana mål. En första lägesrapport om genomförandet av Baltic 21 presenterades år 2000. Den bygger på bl.a. ett stort antal indikatorer för hållbar utveckling i regionen. En andra lägesrapport kommer att utarbetas till år 2003.

Utskottet har erfårit att Sida, med utgångspunkt i internationella och regionala överenskommelser som Helsingforskommissionen till skydd för Östersjöns marina miljö (HELCOM), stöder miljöförbättringar i Östersjöregionen. I Baltikum samarbetar Sida med Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) för att minska läckage av näringsämnen till Östersjön från jordbruk, odling och djurhållning. Sida finansierar SLU:s program för demonstrationsinsatser och utbildning. Programmet är knutet till Baltic 21 uthållig utveckling inom jordbrukssektorn. Motionerna MJ7 (c) yrkande 7 och MJ466 (mp) yrkande 9 påkallar enligt utskottets uppfattning med det anförda ingen ytterligare riksdagens åtgärd.

I anslutning till motionerna MJ337 (c) yrkande 21 och U303 (m) yrkande 14 om ökad överstatlighet på miljöområdet vill utskottet erinra om att Romfördragets artikel 6 liksom EG:s utvecklingspolitik föreskriver att miljöhänsyn skall integreras i gemenskapens insatser i syfte att främja en hållbar utveckling. I skrivelsen Hållbara Sverige anförts (s. 72) att miljöhänsyn bör integreras i alla instrument och program, i synnerhet i landsstrategierna och i de sex prioriterade områdena inom den nya utvecklingspolitiken.

Genom beslut den 21 februari 2002 uppdrog regeringen åt Naturvårdsverket att efter samråd med berörda myndigheter analysera vilka frågor Sverige har anledning att särskilt bevaka och söka påverka i EU därför att de har betydelse för att nå de svenska miljö kvalitetsmålen. Utvecklingen av EU:s miljöpolitik med ny gemenskapslagstiftning, det 6:e miljöhandlingsprogrammet, arbetet med sektorsintegration och hållbar utveckling samt utvidgningen av EU bör beaktas. Även frågor som i dag inte står på EU:s dagordning kan ingå.

Riksdagen (konstitutionsutskottet) har i fråga om överstatlighet uttalat (bet. 2001/02:KU1) att det är en praktisk fråga i vilken mån ytterligare beslutskompetens skall överlåtas till EG, eller om det överstatliga inslaget på något område skall minskas. Detta får avgöras från fall till fall och beroende på de behov och de beslut som fastställts för varje sakområde inom samarbetet. Enligt konstitutionsutskottets mening kan ett samarbete med överstatliga inslag vara att föredra för att få till stånd en effektiv lösning, t.ex. när det gäller bekämpning av miljöföroreningar i luft och vatten. I andra fall är mel-

lanstatliga lösningar att föredra, t.ex. vad gäller samarbetet inom det straffrättsliga området. Samtidigt vill konstitutionsutskottet framhålla att den överstatliga delen av samarbetet fordrar självständiga och starka institutioner för att garantera en likvärdig övervakning och tillämpning av det gemensamma regelverket. Detta ligger enligt konstitutionsutskottets uppfattning inte minst i de mindre medlemsstaternas intresse. Utskottet är inte berett att föreslå något uttalande från riksdagens sida med anledning av de i motionerna U303 (m) yrkande 14 och MJ337 (c) yrkande 21 framförda kraven om överstatlighet på miljöområdet. Motionerna avstyrks i berörda delar.

Det i motion MJ518 (mp) yrkande 7 uttalade önskemålet om miljö- och hälsokrav i internationella handelsrelationer har tidigare behandlats av riksdagen (utrikesutskottet, bet. 2000/01:UU11). Utrikesutskottet anförde att en hållbar utveckling redan i dag är ett uttalat mål för WTO. Sverige deltar i de internationella diskussionerna om handel och miljö främst inom WTO:s kommitté för handel och miljö, vilket har stor betydelse för att påverka och genomdriva eventuella förändringar i handelsregelverket med inriktning mot en hållbar utveckling. Det anses allmänt att miljöfrågorna endast kan lösas inom ramen för en bredare WTO-förhandling. Regeringen har i flera sammanhang betonat att det är ett av många viktiga mål i en ny runda i WTO. Sverige och EU verkar för att miljöfrågorna skall kunna integreras sektorsövergripande i alla områden som förhandlas, bl.a. i syfte att enklare kunna hantera specifika miljöfrågor som exempelvis relationen mellan handelsregelverket och handelsåtgärder i miljökonventioner, försiktighetsprincipens utrymme i WTO-regelverket samt frågan om miljömärkningssystemens relation till WTO-avtalet. Det är i detta sammanhang av stor vikt att handelsavtalen stämmer överens med de internationella miljökonventioner som framförhandlats. Även inom ramen för EU bedrivs arbete med att koppla samman handelspolitik och miljöfrågor. På initiativ av EU anordnade WTO ett särskilt högnivåmöte om handel och miljö 1999, i syfte att öka förståelsen mellan industrialiserade länder och utvecklingsländer samt ge enskilda och intresseorganisationer möjlighet att delta i debatten. Syftet med motion MJ518 (mp) yrkande 7 får anses tillgodosett utan något särskilt uttalande av riksdagen.

Utskottet vill beträffande det krav som framförs i motion U348 (mp) yrkande 5 om bättre tillämpning av gemenskapslagstiftningen på miljöområdet framhålla (jfr bet. 2001/02:MJU3 s. 32) att miljöpolitiken genom Amsterdamfördraget har givits en mer framträdande plats genom att fördraget bl.a. fastlägger att hållbar utveckling nu är ett av de grundläggande målen för EU-samarbetet och att kravet på integrering av miljöhänsyn i andra politikområden har förtydligats. Utskottet vill i denna fråga även hänvisa till Naturvårdsverkets tidigare nämnda uppdrag att analysera vilka frågor Sverige har anledning att särskilt bevaka och söka påverka i EU därför att de har betydelse för att nå de svenska miljö kvalitetsmålen. Motionen avstyrks i berörd del.

Som anförts i skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling (s. 95) är Sverige pådrivande för att strategier och riktlinjer för integrering av miljöhänsyn som en del i arbetet för hållbar utveckling skall utvecklas eller genomfö-

ras inom det multilaterala utvecklingssamarbetet och inom EG-biståndet. En viktig komponent i sådana strategier är att systematiskt göra strategiska miljöbedömningar och miljökonsekvensbedömningar. Motion U348 (mp) yrkande 17 bör med det anförda lämnas utan vidare åtgärd i denna del.

När det gäller det krav som framförs i motion K426 (kd) yrkande 24 om EG-kommissionens utkast till strategi för hållbar utveckling konstaterar utskottet att i skrivelsen anförts även (s. 8) att Sverige har varit pådrivande för att olika internationella organisationer skall inrikta sin verksamhet på att genomföra arbetet med hållbar utveckling. Ett målinriktat arbete har inletts inom EU, Nordiska ministerrådet, OECD och Arktiska rådet. Som påpekas i skrivelsen Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling kommer Europeiska rådet vid sina årliga vårmöten att i enlighet med slutsatserna från toppmötena i Stockholm i mars och Göteborg i juni 2001 gå igenom vilka framsteg som gjorts vid utarbetandet och genomförandet av strategin. I slutsatserna från Göteborg anges att Europeiska rådet skall ge ”nödvändig politisk vägledning för att främja hållbar utveckling i unionen”. Motionen avstyrks i berörd del.

Institutionellt ramverk för hållbar utveckling m.m.

Utskottet har ingen annan uppfattning än den som framförs i motion MJ40 (mp) yrkandena 4–6 om att det är angeläget att föra in miljöklausuler i handelsavtal och att utarbeta strategier för implementering m.m. av miljöavtal.

Som anförts i skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling verkar Sverige för att stärka FN:s arbete med hållbar utveckling, fattigdomsbekämpning och särskilt att stärka den internationella miljöförvaltningen. Genom att utveckla nationella strategier där de olika dimensionerna av hållbar utveckling integreras kan ett målinriktat arbete bedrivas. Förutom att utveckla sin egen nationella strategi stöder Sverige u-länder och regioner att utveckla egna strategier. Stödet avser insatser inom institutionsutveckling och förvaltningsuppbyggnad på miljöområdet som direkt eller indirekt bidrar till utarbetande av nationella strategier för hållbar utveckling. Målet är att stödja samarbetsländernas förmåga att formulera en policy, planera, genomföra och följa upp handlingsprogram på miljöområdet. Prioriterade områden är miljöstatistik, gröna nationalräkenskaper, miljöekonomi och miljökonsekvensbedömningar.

I skrivelsen anförts vidare att (s. 95) Sverige deltar genom EU i diskussionerna kring handel och miljö och utveckling inom Världshandelsorganisationen (WTO). Sverige verkar för att hållbar utveckling skall integreras i de internationella handelsregelverken så att en liberalisering av handeln kan medverka till hållbar utveckling. En ny s.k. runda för multilaterala handelsförhandlingar inleddes vid WTO:s fjärde ministermöte i Doha, Qatar, i november 2001, den s.k. Utvecklingsagendan från Doha. Ministrarna beslutade då bl.a. att utvecklingsfrågorna skall stå i fokus och att miljöfrågorna skall hantteras i arbetsprogrammet och i de kommande förhandlingarna. Som utskottet anför tidigare (bet. 2000/01:MJU10 s. 29) är en hållbar utveckling redan i dag ett uttalat mål för WTO. Det anses allmänt att miljöfrågorna endast kan

lösas inom ramen för en bredare WTO-förhandling. För att nå önskat resultat på området verkar Sverige och EU för att miljöfrågorna skall ingå i en kommande ny förhandlingsrunda i WTO. Sverige och EU verkar här dels för att miljöfrågorna skall kunna integreras sektorsövergripande i alla områden som förhandlas, dels för att specifika miljöfrågor skall kunna hanteras. Till dessa hör bl.a. den viktiga frågan om relationen mellan handelsregelverket och handelsåtgärder i miljökonventioner, försiktighetsprincipens utrymme i WTO-regelverket samt frågan om miljömärkningssystemens relation till WTO-avtalet. Enligt utskottets bedömning är syftet med motion MJ40 (mp) yrkandena 4–6 i allt väsentligt tillgodosett. Yrkandena påkallar således ingen riksdagens vidare åtgärd.

När det gäller den fråga som behandlas i motion MJ40 (mp) yrkande 7 om den globala miljöfonden, GEF, och global miljöstyrning redovisas i skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling (s. 101) att institutionsutveckling är en viktig förutsättning för att uppnå en hållbar utveckling. Det krävs också här en samverkan mellan det nationella och det internationella arbetet för hållbar utveckling. Även de internationella institutionerna för bl.a. miljösamarbete behöver utvecklas för att stärka genomförandet av internationella avtal.

Som anförs i skrivelsen Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling (s. 88) medverkar den globala miljöfonden till att finansiera de merkostnader (s.k. incremental costs) för utvecklingsprojekt i utvecklingsländer som kan uppkomma för att uppnå globala miljövinster. GEF är en finansiell mekanism för FN:s klimatkonvention och för konventionen om biologisk mångfald. Fonden disponerar 2,75 miljarder US-dollar för perioden 1998–2002. Förhandlingarna inför nästa påfyllningsperiod har inletts och beräknas vara avslutade i början av 2002. Parallellt med dessa förhandlingar genomförs en av Sverige initierad oberoende utvärdering av fondens verksamhet. Sverige kommer att fortsätta det konstruktiva engagemanget i GEF:s styrelse och är berett att öka sina bidrag för att GEF även i fortsättningen skall få en tillfredsställande finansiering med en rimlig fördelning mellan givarna. Motion MJ40 (mp) yrkande 7 bör lämnas utan vidare åtgärd i den mån den inte tillgodosetts med vad som anförts.

I fråga om motion MJ40 (mp) yrkande 11, som behandlar frågan om att internationella handelsavtal bör underställas FN-konventionen om biologisk mångfald, vill utskottet framhålla att Sverige verkar för att hållbar utveckling skall integreras i de internationella handelsregelverken så att en liberalisering av handeln kan medverka till hållbar utveckling. Av skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling framgår att målet om ekonomisk tillväxt bör kopplas till övriga mål för hållbar utveckling, framför allt miljöhänsyn och fattigdomsbekämpning där tillväxtens innehåll är avgörande. I skrivelsen Hållbara Sverige anförs att arbetet inom konventionen om biologisk mångfald befinner sig i en intensiv fas. En strategisk plan för konventionens fortsatta arbete och integrering i det globala miljösamfundet håller på att utarbetas, och beslut om detta förväntas inför toppmötet i Johannesburg. Motionen bör lämnas utan vidare åtgärd.

Som anförs i skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling (s. 101) har det internationella samfundet kommit långt vad gäller samsyn om vad som krävs för en hållbar utveckling men ännu har inte den globala förvaltningen formats. Sverige verkar för att stärka FN:s arbete med hållbar utveckling, fattigdomsbekämpning och särskilt att stärka den internationella miljöförvaltningen. Det innefattar stärkande av UNEP, tydligare mandat till GMEF och CSD. På sikt bör FN:s arbete för hållbar utveckling få samma status och kraft som arbetet med fred och säkerhet.

Riksdagen (utrikesutskottet) har uttalat (bet. 2001/02:UU2 s. 67) att Sverige har varit pådrivande i arbetet för förbättrad effektivitet och stärkt samordning av den internationella miljöförvaltningen. Som ett led i förberedelserna inför toppmötet tillsattes en ministergrupp för att utreda möjligheten att förstärka den internationella miljöförvaltningen. Detta skedde på initiativ av EU under det svenska ordförandeskapet. Sverige är drivande inom EU när det gäller att lyfta frågan om en förbättring av det internationella ramverket för hållbar utveckling.

Som utrikesutskottet har uttalat (2000/01:UU11) deltar Sverige aktivt inom EU och internationellt för att stärka och vidareutveckla den internationella miljöförvaltningen. Detta innebär en starkt roll för UNEP och dess roll i relation till de internationella miljökonventionerna, vilket även är kopplat till biståndet. EU verkar även för att miljöavtal och handelsavtal skall vara ömsesidigt stödjande, och även denna administration förenklas med en starkt miljöförvaltning. Dessa frågor kan komma att behandlas vid toppmötet i Johannesburg år 2002. Internt inom EU pågår ett arbete med att integrera miljöhänsyn i övriga politikområden.

Utrikesutskottet har vidare konstaterat (2001/02:UU2 s. 69) att behoven av det globala miljösamarbetet ökar i takt med globaliseringen och de tilltagande miljöproblemen. En sammanhållande kraft behövs, och UNEP är den organisation som redan vid Stockholmskonferensen 1972 ålades uppgiften. Behovet av att stärka UNEP ekonomiskt har konstaterats upprepade gånger på ministernivå. Inom pågående förhandlingar för att stärka den internationella miljöförvaltningen diskuteras former för hur detta kan göras.

Sverige tillhör de länder som starkast pekat på behovet av att UNEP får tillräckliga och förutsägbara anslag. Från svensk sida har också framhållits att fördelningen av ansvar för en utökad budget bör vara rättvis. Sverige är sjunde största givarland bland de 189 medlemsländerna och kommer fortsätta att verka för att kraftigt stärka UNEP:s budget. Motion MJ40 (mp) yrkandena 8 och 9 bör lämnas utan vidare åtgärd i den mån den inte tillgodosetts med det anförda.

En öppnare handel med ett multilateralt handelsregelverk som stöder globala konventioner för miljö, mänskliga rättigheter m.m., är, som anförs i skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling (s. 103), en viktig del i förutsättningarna för hållbar tillväxt. Sverige bör verka för handelsliberalisering som kan förväntas ge positiva miljöeffekter samt ökat marknadstillträde för u-länder. För att de fattiga länderna i ökad utsträckning skall kunna

ta del av vinsterna av en liberaliserad världshandel och samtidigt kunna agera i linje med målet om hållbar utveckling behövs ökade insatser i form av tekniskt bistånd och kapacitetsuppbyggnad. Inom utvecklingssamarbetet på handelsområdet fokuserar Sverige bl.a. på att stärka u-länders förhandlingskapacitet, näringslivsutveckling och exportkapacitet, stödja miljömedvetandet och hållbar konsumtion, stärka institutionell infrastruktur för miljöanpassad och miljömärkt produktion samt överföring av miljöanpassad teknik. Sverige skall i utvecklingssamarbetet inom området näringsliv och handel prioritera stöd till åtgärder som förbättrar u-ländernas förutsättningar att utveckla sin internationella handel och det regionala handelssamarbetet, stärka för handel nödvändiga institutioner och kontakter samt stärka u-ländernas kapacitet till miljömässigt, socialt och ekonomiskt uthållig produktion för export. Det är enligt skrivelsen även av stor vikt att stödja de fattigare utvecklingsländernas kapacitet att analysera, delta och förhandla i WTO-arbetet. Enligt utskottets uppfattning är syftet med motion MJ40 (mp) yrkande 16 med det anförda i allt väsentligt tillgodosett. Yrkandet påkallar således ingen riksdagens vidare åtgärd.

Utrikesutskottet har uttalat (bet. 2001/02:UU2 s. 118) att enskilda organisationer spelar en viktig roll i arbetet för att minska fattigdomen, där det kanske viktigaste bidraget är att främja demokratisering och utveckla de demokratiska processerna. Utrikesutskottet anser dock att den tidigare spridda uppfattningen om enskilda organ inom utvecklingssamarbetet som mer effektiva biståndsadministratörer än staten i dag ersatts av en mera nyanserad förståelse för organisationernas reella möjligheter att åstadkomma förändringar. En närmare samordning med utvecklingsländernas egna nationella planer för fattigdomsminskning kan bidra till mer långsiktiga förändringar. Enligt utskottets mening kommer möjligheterna att anvisa högre anslag till enskilda organisationers verksamhet att förbättras i och med att det totala anslaget till internationellt utvecklingssamarbete kraftigt ökar under kommande år, vilket utskottet ser som angeläget. Med det anförda får motion MJ40 (mp) yrkande 17 i allt väsentligt anses tillgodosedd.

Genomförande och styrmedel

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avstyrker motionsyrkanden om att förändra miljöbalken (m) och om indikatorer (mp). Utskottet hänvisar till pågående utredningsarbete m.m.

Utskottet har ingen erinran mot regeringens nationella strategi för hållbar utveckling och redovisning av arbetet med att nå en ekologiskt hållbar utveckling. Utskottet föreslår att skrivelserna läggs till handlingarna.

Skrivelsen

Nationell strategi för hållbar utveckling

Det breda hållbarhetsbegreppet och de många aktörer som medverkar i omställningsarbetet kräver en stor uppsättning av verktyg och styrmedel, allt från lagstiftning och skatter till "mjuka" verktyg som information och frivilliga åtaganden. Politikens uppgift är att sätta ramar och skapa förutsättningar för att alla aktörer på olika sätt skall kunna påverka och bidra till omställningsarbetet.

Lagstiftningen utgör ett av de viktiga redskapen för att stödja arbetet för ett hållbart samhälle.

Öppna besluts- och planeringsprocesser där alla medborgare känner delaktighet och har vilja och förmåga att ta ansvar för sitt handlande utgör därför en viktig grund för det praktiska arbetet med samhällsplanering och hållbar utveckling.

Ekonomiska styrmedel är ett effektivt verktyg för att stimulera omställningen till hållbar utveckling. Ekonomiska styrmedel kan utgöras av skatter, avgifter, bidrag, handel med utsläppsrättigheter, subventioner, pantsystem och gröna certifikat. Ett övergripande syfte med skatterna är att finansiera de offentliga åtagandena. Skatterna skall bidra till att åstadkomma en rättvis fördelning av inkomster och förmögenheter samtidigt som de kan bidra till en bättre användning av våra samlade resurser, däribland naturresurser. En grön skatteväxling, dvs. att skatten på miljöskadlig aktivitet höjs samtidigt som skatten på arbete sänks, är en del av en skattepolitik för såväl ekonomisk som ekologisk hållbarhet. Karakteristiskt för miljön är att den oftast saknar ägare. Exempelvis lufthavet, ozonskiktet och den biologiska mångfalden tillhör ingen och ändå oss alla. I ekonomin brukar sådana värden gå under beteckningen kollektiva nyttigheter eller varor. Eftersom kollektiva nyttigheter saknar ägare saknas också förutsättningar för att sätta ett pris på dem. Därigenom minskar incitamenten för hushållning. Konsekvensen kan bli att marknadspriset på vissa producerade varor eller nyttigheter inte speglar deras faktiska kostnader. Skatter kan användas för att korrigera för externa effekter, dvs. för kostnader som inte syns i marknadspriset, och bidra till att sätta det "rätta" priset på produkterna så att konsumenter och producenter ser de verkliga kostnaderna. Internalisering av externa kostnader, att värdet av t.ex. naturresurser på ett mer rättvisande sätt räknas in i marknadspriserna, är därmed ett viktigt verktyg i ett långsiktigt hållbarhetsperspektiv.

Motionerna

I motion MJ209 (m) påtalas behovet av att förändra miljöbalken så att den kan bli ett effektivt verktyg i miljöarbetet. Den nuvarande utformningen av balken har lett till att tillsynsmyndigheterna har blivit dränkta i småårenden. Systemet med miljöskänkionsavgifter har sparat ur (yrkande 9).

Motion U348 (mp) påtalar vikten av att vara en aktiv part i framtagandet av indikatorer inför utvärderingen av strategin för hållbar utveckling. Det är

viktigt att Sverige fortsätter att vara en drivande kraft även under andras ordförandeskap. Det spanska ordförandeskapet skall göra den första uppföljningen av strategin för hållbar utveckling. Rådet skall då ange vilka indikatorer som skall utvärderas (yrkande16).

Utskottets ställningstagande

Som anförs i skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling (s. 105) utgör lagstiftningen ett av de viktiga redskapen för att stödja arbetet för ett hållbart samhälle. En väsentlig del i lagstiftningsarbetet är att vidareutveckla en lagstiftning som gör det möjligt att förena god miljö med social och ekonomisk och utveckling. Ett exempel där lagstiftningsarbetet kommit långt i detta hänseende är förändringen av miljölagstiftningen genom miljöbalken. Genom miljöbalken har miljölagstiftningen samordnats, vilket givit större möjlighet att förena social och ekonomisk utveckling med ett effektivt skydd av miljön. Inom det sociala och ekonomiska området finns ett flertal lagar som på olika sätt utgör verktyg i arbetet för en hållbar utveckling. För att ytterligare stödja omställningen till hållbar utveckling kan regeringen ta initiativ till ny eller ändrad lagstiftning eller riktlinjer av olika slag.

Regeringen bemyndigade den 22 december 1999 chefen för Miljödepartementet att tillkalla en parlamentariskt sammansatt kommitté med uppdrag att utvärdera tillämpningen av miljöbalken och lämna förslag på nödvändiga reformer (dir. 1999:109). I direktiven anförs att tillsynsmyndigheten genom miljöbalken får ytterligare ett sanktionsmedel, nämligen miljöstraffavgifter. Kommittén skall utvärdera effektiviteten hos det nya sanktionssystemet och samspelet mellan tillsynsreglerna, sanktionsavgifterna och de straffrättsliga reglerna samt föreslå de ändringar av regelverket som kan behövas. I ett slutbetänkande senast den 31 december 2003 skall kommittén redovisa hur miljöbalken fått genomslag i den praktiska tillämpningen liksom andra frågor som rör uppföljningen av de centrala instrumenten i balken. Motion MJ209 (m) yrkande 9 avstyrks i avvaktan på resultatet av kommitténs arbete.

Utskottet instämmer i vad som anförs i motion U348 (mp) yrkande 16 om att Sverige bör vara en aktiv part i framtagandet av indikatorer. Med hjälp av indikatorer kan man analysera och följa arbetet för hållbar utveckling. I det internationella strategiarbetet, bl.a. inom FN, EU, Baltic 21 och OECD, pågår utveckling av indikatorer för hållbar utveckling. Som anförs i skrivelsen Nationell strategi för hållbar utveckling (s. 8, 109) pågår samarbete om indikatorer för uppföljning. Indikatorer har redan beslutats inom Baltic 21 och utvecklas för närvarande inom OECD, EU och Nordiska ministerrådet. Inför Europeiska rådets möte i Göteborg i juni 2001 tog Sverige fram en första uppsättning indikatorer med avsikt att visa Sveriges omställning mot hållbar utveckling. Rapporten, Sustainable Development Indicators for Sweden – a first set 2001, har på uppdrag av Miljödepartementet tagits fram av Statistiska centralbyrån (SCB) i samarbete med Naturvårdsverket. Syftet var att beskriva Sveriges omställning mot hållbar utveckling med hjälp av indikatorer för de ekologiska, sociala och ekonomiska aspekterna på hållbar utveckling. Denna

uppsättning indikatorer har också utgjort underlag i arbetet med en nationell strategi för hållbar utveckling i Sverige. Detta är första gången indikatorer sammanställs som försöker beskriva Sveriges väg mot hållbar utveckling inom miljö, ekonomi och det sociala området. Motionen bör med det anförda lämnas utan vidare åtgärd i berörd del.

Utskottet har inget att erinra mot vad regeringen har anført i skrivelserna. Utskottet föreslår att skrivelserna läggs till handlingarna.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Frågor från Riokonferensen 1992 (punkt 1)

av Maria Wetterstrand (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 1. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ40 yrkande 1.

Ställningstagande

Johannesburgkonferensen kommer att spela en avgörande roll för jordens framtid. På Johannesburgkonferensen finns det ett enastående tillfälle att utveckla ett nytt globalt förbund för hållbar utveckling och biologisk mångfald. Om resultatet bara blir en papperstiger har vi återigen förlorat ett årtionde i den globala kampen mot klockan för att stoppa förstörelse av ursprungsfolkskulturer, våra ekosystem och våra sociala system. Detta innebär också att alla olösta frågor från Riokonferensen 1992 måste överföras till bindande resolutioner senast under Johannesburgkonferensen 2002. Detta bör ges regeringen till känna.

2. Begreppet hållbar utveckling (punkt 2)

av Maria Wetterstrand (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 2. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ40 yrkande 3.

Ställningstagande

Inom Regeringskansliet har Finans- och Näringsdepartementen försökt att precisera begreppet hållbar utveckling, även om de därmed tydliggör att deras syn avviker kraftigt från exempelvis Miljöpartiets. I Näringsdepartementets rapport (Ds 2001:63) anges att ”med hållbar utveckling avses att värdet av samhällets samlade kapital per person, vilket består av realkapital, humankapital samt miljö- och naturkapital, inte minskar över tiden”. Även om depar-

tementens definition inte är hållbar har den ändå den förtjänsten att den är tydlig, till skillnad från regeringens föreliggande skrivelse. Det går inte ens att utläsa om skrivelsen ansluter sig till Finans- och Näringsdepartementens syn eller ej. Miljöpartiet anser att begreppet hållbar utveckling måste ges en tydligare innebörd. Detta bör ges regeringen till känna.

3. Samhällsekonomiska och sociala aspekter i miljöarbetet (punkt 3)

av Ingvar Eriksson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Anne-Katrine Dunker (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 3. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ209 yrkande 6.

Ställningstagande

En hållbar utveckling definierades av Brundtlandkommissionen 1998 som en samhällsutveckling som tillgodoser dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillgodose sina behov. Moderaterna anser att en hållbar utveckling så som Brundtlandkommissionen definierade den är en god utgångspunkt för ett alltmer integrerat miljöarbete inom alla sektorer. Det är också en god målsättning att försöka komma till rätta med så många av miljöproblemen som möjligt inom loppet av en generation.

Ribban får dock inte sättas så högt att man säger att alla stora miljöproblem skall vara lösta inom en generation. Det är inte realistiskt. Risken med en bred och icke prioriterad ansats är att de viktigaste miljömålen, som direkt berör människors hälsa, inte kommer att klaras. Vår slutsats är därför att samhällsekonomiska och sociala aspekter, särskilt vad gäller människors hälsa, måste vägas in vid prioriteringen av miljöarbetet. Vi anser att det är bättre att säkerställa att de viktigaste miljömålen klaras än att utan prioritering försöka uppnå alla miljömål inom en generation. Detta bör ges regeringen till känna.

4. Det civila samhället (punkt 4)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 4. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ337 (c) yrkande 2.

Ställningstagande

Utan ett starkt civilt samhälle blir det svårt att nå en långsiktigt hållbar ekologisk, ekonomisk och social utveckling. Miljödriven utveckling och andra miljöåtgärder kan aldrig kommenderas fram med statliga pekpinor eller enbart genom företagens agerande. Ett starkt civilt samhälle med upplysta människor som utövar sin konsumentmakt och sina demokratiska möjligheter att påverka är en av de viktigaste drivkrafterna för att ställa om samhället. Det är viktigt att stärka det civila samhället. Detta bör ges regeringen till känna.

5. Gynnade verksamheter (punkt 5)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 5. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ260 yrkande 1.

Ställningstagande

På miljöpolitikens område har vi med regler och lagstiftning kommit långt i Sverige. Det skulle vara angeläget för regeringen att engagera sig för en miljöbalans i den meningen att man bromsade skadliga inslag och gynnade dem som tydligt verkar i miljöförbättrande riktning. Regeringen bör snarast lägga fram ett sådant program som gynnar en god miljöbalans inom produktion och annat samhällsliv. Detta bör ges regeringen till känna.

6. Framtidstro på miljöområdet (punkt 7)

av Ingvar Eriksson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Anne-Katrine Dunker (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 6. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ209 yrkande 1.

Ställningstagande

Det är viktigt att bejaka den positiva miljöutveckling som man kan se på många områden. Fakta visar att miljön är på rätt väg. Det finns anledning att vara positiv. Vi vill därför varna för dem som hävdar att det måste ske radikala förändringar av både ekonomiska system och enskilda människors beteenden. Mycket kan naturligtvis alltid bli bättre, men vi är inte beredda att förhandla om systemen. Marknadsekonomin är överlägsen och enskilda människors engagemang för miljön är viktigare än en skärpning av miljölagarna. Många av dagens miljöproblem har ändrat karaktär i jämförelse med gårda-

gens. Från att i stor utsträckning handla om att komma till rätta med punktutsläpp gäller det i dag till stor del att ytterligare öka resurseffektiviteten i samhället. Det nya som krävs i dagens dynamiska värld är att fullt ut använda marknaden och de marknadsekonomiska verktygen i miljöarbetet. Detta tillsammans med ett omfattande internationellt samarbete är en förutsättning för att på ett effektivt sätt komma till rätta med dagens och morgondagens miljöproblem. Detta bör ges regeringen till känna.

7. Utfasning av MTBE (punkt 8)

av Maria Wetterstrand (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 8 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 7. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ356.

Ställningstagande

De danska bensinbolagen har enats om att ta bort kemikalien MTBE (metyltertiärbutyleter) från 92- och 95-oktanig bensin. Skälet är att man i Danmark har påvisat att MTBE förorenar grundvatten. I Sverige har några förorenade brunnar påträffats i Trollhättan. Liksom i de danska fallen var källan främst en läckande gammal bensinstation.

MTBE är en kemikalie som används för att öka oktanhalten i oblyad bensin. Kemikalien är vattenlöslig och kan därför lätt spridas långa sträckor med grundvattnet. Ämnet luktar och smakar illa och gör förorenat vatten odrickbart. MTBE misstänks även vara cancerframkallande. Tester har visat att ämnet orsakar cancer på försöksdjur.

I Sverige finns ingen reglering av användningen av kemikalien, men en sådan diskuteras på EU-nivå. Den huvudsakliga användningen är och har varit i 98-oktanig bensin, som har en begränsad marknadsandel i Sverige, ca 13 %. I 95-oktanig bensin används mycket lite MTBE.

MTBE är alltså ett cancerframkallande ämne som inte är absolut nödvändigt i bensinen. Det är därför viktigt att det fasas ut. Sverige borde följa USA:s exempel och förbjuda tillsatsen. Eftersom problemet är detsamma inom hela EU bör Sverige driva att MTBE förbjuds som tillsats i bensin i hela unionen. Men vi har lärt oss att sådant kan ta tid; Sverige bör gå före och inte avvakta ett sådant beslut. Detta bör ges regeringen till känna.

8. Förenklad miljöprövning (punkt 13)

av Maria Wetterstrand (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 8. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ377.

Ställningstagande

På många ställen i vårt land finns områden med kraftigt förorenad jord. Efter fabriksnedläggelse eller annan verksamhet behöver denna jord tas om hand och renas. Förorenade massor innebär ett stort miljöproblem genom alla gifter som är lagrade i jorden. Från miljösynpunkt är det klart bästa alternativet att behandla förorenad jord på plats med hjälp av mobil reningsteknik. För att styra utvecklingen i denna riktning måste tillståndsgivningen för jordrening på plats underlättas. Förenklad miljöprövning bör skapas för tillfälligt tillstånd att rena förorenad jord på plats. Detta bör ges regeringen till känna.

9. Övergödning m.m. (punkt 16)

av Ingvar Eriksson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Anne-Katrine Dunker (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 9. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ209 yrkande 13 samt avslår motion 2001/02:MJ476 yrkande 3.

Ställningstagande

Förurning, som orsakas av svaveldioxid och kväveoxider, är ett av de mest allvarliga hoten mot den svenska naturen. Omkring 90 % av nedfallet härrör från andra källor än svenska. Stora utsläppskällor är sjöfarten och användningen av fossila bränslen och biobränslen inom energisektorn. En alltför stor näringstillförsel via bl.a. reningsverk, läckage från jordbruk och nedfall av luftburet kväve från förbränningsprocesser leder till övergödning och påverkar därigenom livsbetingelserna för olika arter.

Den fortsatta förtida kärnkraftsavvecklingen bör stoppas av miljöskäl. Inom kommunikationssektorn står sjöfarten för en oproportionerligt stor andel av svaveldioxidutsläppen. Nya kostnadseffektiva medel för att minska kvävetillförseln från mark och reningsverk behövs. De kommunala reningsverken borde på relativt kort sikt kunna omfattas av ett system med köp- och säljbara utsläppsrätter för närsalter. Dessutom bör anläggandet av våtmarker i odlingslandskapet och skyddszoner utmed vattendrag stödjas i syfte att öka naturens egen förmåga att bromsa näringsläckaget.

Det internationella samarbetet i Östersjöområdet samt inom EU måste ytterligare intensifieras för att få till stånd bindande avtal om utsläppsminskningar. Detta bör ges regeringen till känna.

10. Djurtäthet i läckagebenägna områden (punkt 18)

av Maria Wetterstrand (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 18 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 10. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ466 yrkande 2.

Ställningstagande

Utsläpp av näringsämnen kväve och fosfor från jordbruk och kommunala avlopp är en av de viktigaste orsakerna till övergödning. Störst potential för minskning av kväveutsläpp finns inom jordbrukssektorn. En intensiv djurhållning med hög djurtäthet i läckagebenägna områden, t.ex. Götalands kustområden, måste därför begränsas. Detta bör ges regeringen till känna.

11. Skyddszoner utmed vattendrag (punkt 19)

av Kjell-Erik Karlsson (v), Maria Wetterstrand (mp), Harald Nordlund (fp) och Willy Söderdahl (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 19 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 11. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ466 yrkande 4 samt avslår motion 2001/02:476 yrkande 4.

Ställningstagande

För att minska utsläpp av kväve och fosfor krävs åtgärder främst inom jordbruket och i avloppssystemen. Enligt miljömålen skall kvävetillförseln till havet minska med 30 % till 2010. Det är osäkert om det är tillräckligt för att nå det långsiktiga målet Ingen övergödning inom en generation. Krav på skyddszoner utmed vattendrag bör därför skrivas in i skötsellagen för att fånga upp växtnäringsämnena. Detta bör ges regeringen till känna.

12. Slam i kretsloppet m.m. (punkt 21)

av Kjell-Erik Karlsson (v) och Willy Söderdahl (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 12. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ299 (v) yrkande 2 samt avslår motionerna 2001/02:MJ279 (mp), 2001/02:MJ466 (mp) yrkande 8 och 2001/02:MJ519 (kd) yrkande 6.

Ställningstagande

Behovet av kretsloppslösningar är i dag allmänt accepterat och tillämpas i allt högre grad. Naturvårdsverket har i uppdrag att utreda frågorna om miljö- och hälsoskydds krav för avloppsslam och dess användning samt om återföring av fosfor. Det är kanske lämpligt att utvidga Naturvårdsverkets uppdrag utifrån intentionerna i denna motion.

Tidsperspektivet för en strategi bör vara i linje med generationsmålet för miljömålen. Vi anser att all information kring slamhantering bör vara offentlig så långt som det är möjligt. Detta kommer enligt vår uppfattning att öka kunskapen om olika slamsorter och slamfraktioner så att nyttan med slammet maximeras och de negativa miljöeffekterna minimeras. I dag kan kommuner sekretessbelägga uppgifter kring slam, vilket försvårar kvalitetssäkring av livsmedelsproduktion. Det gör det också möjligt att sälja produkter under namn som biomull, biogödsel eller biokompost utan att kunden har en möjlighet att se ursprunget. Det är också svårt att få en uppfattning om var slammet slutligen hamnar och vad det används till. Detta bör ges regeringen till känna.

13. Slam i kretsloppet m.m. (punkt 21)

av Ulf Björklund (kd), Caroline Hagström (kd) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 13. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ519 yrkande 6 samt avslår motionerna 2001/02:MJ279, 2001/02:MJ299 yrkande 2 och 2001/02:MJ466 yrkande 8.

Ställningstagande

Hantering av organiskt avfall är i dag ett stort problem för de flesta svenska kommuner. För majoriteten av kommunerna är det ekonomiskt mest gynnsamt att bränna avfallet osorterat. Problemet med avfallsverkens slam är mindre, men problemet är ändå mycket stort, eftersom slammet i nuläget

slutligen måste deponeras. Slammet är rikt på fosfor och borde därför återföras till jorden för att ingå i kretsloppet. Problemet är att tungmetaller, t.ex. kadmium, anrikas i slammet. Läkemedelsrester som kan ha biologiska effekter i naturen, liksom flamskyddsmedel och andra miljögifter finns också i slammet. Problemet med slam har inneburit att Arla nekar att ta emot mjölk från gårdar med slamgödslat bete. Spannmål från slamgödslade åkrar betingar lägre ersättning (pris). Få bönder använder därför slammet. Kristdemokraterna anser att slamkontrollerna bör inkludera fler ämnen och kemikalier för att slamgödsel skall kunna anses vara en del i framställningen av säkra livsmedel.

Om fyra år (2005) får enligt riksdagens beslut inget slam eller organiskt avfall deponeras. År 2010 skall dessutom 75 % av fosfor i slammet återföras till jordbruket enligt riksdagsbeslut. Eftersom fosfor är en mycket begränsad resurs är det angeläget att fosfor i slammet på något sätt kan återvända till kretsloppet. Om den antagna lagen om förbud mot deponering skall fungera, måste realistiska alternativ finnas. Vi kräver att regeringen tillsätter en utredning som, i samförstånd med bönderna, klargör möjligheterna att använda slamgödseln. Detta bör ges regeringen till känna.

14. Slam i kretsloppet m.m. (punkt 21)

av Maria Wetterstrand (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 21 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 14. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:MJ279 och 2001/02:MJ466 yrkande 8 samt avslår motionerna 2001/02:MJ299 yrkande 2 och 2001/02:MJ519 yrkande 6.

Ställningstagande

Den internationellt uppmärksammade rapporten ”Ovanliga element i avloppsslam, stallgödsel, handelsgödsel, nederbörd samt jord och gröda” av Jan Eriksson (2001), som har getts ut av Naturvårdsverket, innebär enligt min uppfattning att slamspridningen på våra åkrar omedelbart bör upphöra. Internationellt ökar nu medvetenheten om farorna, och regeringen i Schweiz har just i dagarna fattat ett sådant beslut.

För att minska utsläppen av kväve och fosfor från kommunala reningsverk är det viktigt att uppmuntra och möjliggöra en lokal och stegvis omställning till ett slutet närsaltkretslopp. Detta bör ges regeringen till känna.

15. Fosforkonvention (punkt 22)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 15. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ337 yrkande 31.

Ställningstagande

Av olika växtnäringssämnen intar fosfor en nyckelposition såväl i odlingen som i kretsloppet stad–land vad gäller hushållning med ändliga naturresurser. En fosforanvändning där fosfor förs med livsmedel till städerna och sedan går till spillo genom att den släpps ut med avloppsvattnen eller läggs på avfallsdeponi är självfallet inte uthållig. Det är nödvändigt med en sund och god hushållning med fosfor.

Fosforproblematiken är inte ett nationellt problem utan i högsta grad ett internationellt sådant. Det behövs en internationell fosforkonvention för att uppmärksamma fosfor som en kritisk resurs. Mot bakgrund av att Naturvårdsverkets uppdrag inte föregrips på något sätt genom att Sverige tar initiativ till en internationell konvention bör ett sådant initiativ tas snarast. Detta bör ges regeringen till känna.

16. Grönbok om fosforhushållning (punkt 23)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 16. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ337 yrkande 32.

Ställningstagande

Fosforproblematiken är inte ett nationellt problem utan i högsta grad ett internationellt sådant. Förslaget om en grönbok om fosforhushållning inom EU står inte i motsats till Naturvårdsverkets uppdrag. Det är nödvändigt med en sund och god hushållning med fosfor, och EU har stora möjligheter att arbeta långsiktigt med denna fråga. Således bör regeringen initiera frågan om en grönbok om fosforhushållning. Detta bör ges regeringen till känna.

17. Biobränslens kvalitet (punkt 24)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 24 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 17. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ260 yrkande 3.

Ställningstagande

De flesta människor torde vara tilltalade av att man talar om kretsloppet med biologisk energiproduktion. Det finns dock problem, t.ex. genom import av energiflis från kontinenten. Denna träflis eller energiflis behöver inga särskilda kontroller eller deklARATIONER. Det som borde vara rent träflis är inte sällan osorterat träavfall med alla typer av behandlat virke, såväl tryckimpregnerat som kreosotimpregnerat, i en blandning. Aska från sådan flis innehåller höga halter av tungmetaller och föroreningar, vilket gör att den egentligen borde deponeras. Flera värmeverk i landet har eldat med sådan flis utan att vare sig känna ansvar för eller ta reda på om man rent av begår miljöbrott.

Det torde vara angeläget att flis som innehåller höga halter av föroreningar inte skall få eldas i våra värmeverk. Det påstås t.o.m. att många försäljare av orent flis exporterar till Sverige därför att de i de kontinentala länderna hade råkat ut för höga deponeringsavgifter för ”skräpet”, vilket där betraktas som miljöfarligt avfall. Det är olämpligt att sådan flis dyker upp som billig råvara i svenska värmeverk. Denna form av miljöstörning borde regeringen omedelbart granska. Detta bör ges regeringen till känna.

18. Producentansvar och källsortering m.m. (punkt 25)

av Maria Wetterstrand (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 25 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 18. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ442 och avslår motionerna 2001/02:MJ6 yrkande 3, 2001/02:MJ224, 2001/02:MJ287 yrkande 1, 2001/02:MJ307, 2001/02:MJ310, 2001/02:MJ337 yrkande 33, 2001/02: MJ359, 2001/02:MJ519 yrkande 13 samt 2001/02:MJ521 yrkandena 16–18.

Ställningstagande

Sveriges källsorteringssystem är i dag i behov av enklare sortering av förpackningar. Att ta ansvar för insamlingssystem och information till konsumenten är producentens skyldighet. Enligt 5 § förordningen (1997:185) om producentansvar för förpackningar skall konsumenten sortera ut förpackningar från hushållsavfall och lämna dem till återvinning, men det är producenten

som skall informera konsumenten om var, när och hur detta skall ske. Producenten måste enligt lag göra konsumenten medveten om vad som är hushållsavfall och vad som är förpackning. Det borde inte vara konsumentens huvudbry att forska sig till vilken förpackning som skall slängas var.

Ett enkelt sätt att underlätta för den miljömedvetne vore att märka förpackningarna med symboler som även skulle finnas på de olika återvinningscontainrarna. På så sätt kan konsumenten i ett tidigt skede i affären använda sin konsumentmakt och favorisera de varor som kommer från producenter som tar sitt ansvar för återvinningen på allvar, medan ovilliga producenter drabbas av en konkurrensnackdel helt i linje med miljöbalkens mål i 1 kap. 1 § och visionen om ett kretsloppssamhälle.

I 15 kap. 7 § miljöbalken framgår att regeringen får föreskriva bl.a. märkning, lämnande av uppgifter om material, insamlande och återvinningsgrad. Vi föreslår att detta tillämpas ordagrant, eftersom systemet i dag enbart baseras på konsumentens goda vilja. Detta bör ges regeringen till känna.

19. Producentansvar och källsortering m.m. (punkt 25)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 19. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ337 yrkande 33 samt avslår motionerna 2001/02:MJ6 yrkande 3, 2001/02:MJ224, 2001/02: MJ287 yrkande 1, 2001/02:MJ307, 2001/02:MJ310, 2001/02:MJ359, 2001/02:MJ442, 2001/02:MJ519 yrkande 13 samt 2001/02:MJ521 yrkandena 16–18.

Ställningstagande

Det svenska retursystemet för PET-flaskor och aluminiumburkar utsätts varje år för stora påfrestningar genom omfattande import av flaskor och burkar som man inte har betalat förpackningsavgift för. I längden hotar detta hela tilltron till retursystemet då människor tar med sig burkar och flaskor till pant men inte får ut något av det. Den olagliga importen av PET-flaskor och aluminiumburkar kostar också Svensk Returpack AB, som sköter insamlingen, stora summor då många förpackningar, främst flaskor, slinker med i systemet utan att man har betalat den avgift som skall betalas. Krafttag måste tas för att komma åt dem som olagligt importerar PET-flaskor och aluminiumburkar och därmed inte betalar någon förpackningsavgift. Detta bör ges regeringen till känna.

20. Producentansvar och källsortering m.m. (punkt 25)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 25 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 20. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:MJ6 yrkande 3 och 2001/02:MJ521 yrkandena 16–18 samt avslår motionerna 2001/02: MJ224, 2001/02:MJ287 yrkande 1, 2001/02:MJ307, 2001/02:MJ310, 2001/02:MJ337 yrkande 33, 2001/02:MJ359, 2001/02:MJ442 och 2001/02: MJ519 yrkande 13.

Ställningstagande

Avfallsförbränning utgör en av de största källorna till dioxinbildning. Det finns all anledning att verka för andra hållbarare och miljövänligare alternativ för avfallshantering än förbränning. För att stimulera till avfallsminimering, materialåtervinning och biologiska metoder bör förbränningen av avfall beskattas. Folkpartiet föreslår därför en viktbaserad skatt på förbränning på samma nivå som dagens deponiskatt.

Vi i Folkpartiet vill betona vikten av att allmänhetens positiva inställning till källsortering värnas och att hushållen ges incitament för en fortsatt källsortering. Utöver fasta återvinningscentraler bör ambulerande uppsamlingsmöjligheter finnas för att ge närhet mellan invånarna och avfallssorteringen. Vi vill också passa på att betona vikten av att med hjälp av olika ekonomiska styrmedel minska den totala volymen material som flödar runt i kretsloppet. Producentansvaret bör vidare utökas till att omfatta fler produkter, t.ex. plaster.

Det individuella ansvaret för olika producenter skall, enligt Folkpartiets mening, så långt som möjligt stimuleras. Ett sätt att åstadkomma detta är att införa kretslopps försäkringar för en rad produkter exempelvis bilar, datorer, elektroniska produkter och vitvaror. En kretslopps försäkring tecknas av den enskilde producenten med ett försäkringsbolag som tar ansvaret för att produkten återvinns enligt gällande lagar och regleringar. Den premie som försäkringsbolaget kräver för detta kommer att återspegla bl.a. hur återvinningsbar bilen är. Varje bil belastas med den verkliga kostnaden för återvinningen. Därmed får också den enskilde producenten incitament att tillverka bilar med hög återvinningsgrad. Detta bör ges regeringen till känna.

21. Strategi för kretsloppsanpassning (punkt 28)

av Kjell-Erik Karlsson (v) och Willy Söderdahl (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 28 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 21. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ299 yrkande 1.

Ställningstagande

Det finns fortfarande områden där omställningen till kretslopp från linjära system går trögt trots decenniernas diskussion och trots att verksamheten har betydande effekt på både miljö- och naturresursfrågor.

Hanteringen av näringsämnen sker inte på ett genomtänkt och konstruktivt sätt. Förlusterna är stora och utvecklingen är inte uppmuntrande. Det har saknats mål, och därmed uppföljning och utvärdering av berörda processer. Stora lokala och regionala skillnader föreligger. Utifrån de nya nationella miljömålen, där kretsloppsanpassning är en ledstjärna, bör staten utarbeta en nationell strategi för hanteringen av flödet av näringsämnen. Detta bör ges regeringen till känna.

22. Deponiförbudet (punkt 31)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 31 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 22. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ337 yrkande 23.

Ställningstagande

Från och med år 2005 införs ett förbud mot att deponera organiskt avfall. Ett förbud mot att deponera brännbart avfall träder i kraft 2002. För att stimulera kommunerna att börja arbeta med lösningar på dessa problem infördes den 1 januari 2000 en deponiskatt om 250 kr/ton. Skatten och deponiförbudet är ett sätt att använda marknadsekonomi för att hitta nya lösningar samtidigt som det skall uppmuntra kommuner att försöka reducera mängden avfall. Mycket talar dock för att skatten är för låg för att ha den stimulerande effekt som är meningen. Likaså räknar många kommuner med att få dispenser från deponiförbudet av organiskt avfall. Kombinationen av låg skatt och tro på att kommunen skall få dispens gör att nya tekniska lösningar har svårt att konkurrera i de kalkyler kommunerna genomför.

Det behövs ett par åtgärder för att sätta fart på teknikutvecklingen och för att minska mängden avfall till deponi. Det bör slås fast att dispenser från förbudet att deponera organiskt avfall inte kommer att beviljas såtillvida kommunerna inte uppfyllt vissa krav. Dessa krav kan vara att en lösning

håller på att genomföras. Regeringen bör skyndsamt arbeta fram dessa krav och samtidigt slå fast att dispenser från deponiförbudet inte kommer att beviljas om kommunerna inte påbörjat arbetet med lösningar. Detta bör ges regeringen till känna.

23. Transport av miljöfarligt avfall (punkt 33)

av Ingvar Eriksson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Anne-Katrine Dunker (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 33 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 23. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02: MJ203.

Ställningstagande

När det gäller miljöbalken finns det många bestämmelser som med rätta kan kritiseras för att uppmåna till lagtrots. Ett exempel på detta är bestämmelsen om att företagare skall ha tillstånd för att transportera bort miljöfarligt avfall. Ta den lille bonden som exempel. Han kan utan tillstånd ta sin traktor och hämta hem ett par oljefat, han kan ta personbilen och köra hem ett nytt batteri till traktorn och fylla sin släpvagn med målarfärg till ladugården samtidigt som han också köpt med sig två nya lysrör till mjölkrummet. När han sedan bytt lysrören måste han ha tillstånd för att forsla de gamla till destruktionsanläggningen. När han målat ladugården måste han ha tillstånd för att köra bort de tomma färgburkarna. Detsamma gäller för hans uttjänta batteri och för spilloljan han samlat upp när han bytt olja i traktorn. Inte nog med att han behöver tillstånd för varje avfallssort. Om bonden fyller sin släpvagn med allt miljöfarligt avfall han har och kör bort det till destruktion samtidigt så behöver han i detta exempel fyra tillstånd. Om denne bonde haft en bror som inte var företagare men som innehade samma miljöfarliga avfall, skulle denne inte ha behövt något tillstånd för att köra avfallet till destruktion.

Det är viktigt att miljöfarligt avfall hanteras så säkert och bra som möjligt, men lagen bör inte ha större tillit till privatpersoner än till företagare. Det borde väl i stället vara mängden avfall i relation till farligheten som är avgörande. Detta bör ges regeringen till känna.

24. Flyttning av fordon (punkt 35)

av Ulf Björklund (kd), Caroline Hagström (kd), Eskil Erlandsson (c) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 35 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 24. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02: MJ211 yrkande 1 och 2001/02: MJ313 samt avslår motion 2001/02: MJ386.

Ställningstagande

Lagregler medför att det är mycket svårt att på ett över huvud taget lagligt sätt flytta på övergivna bilar. En bil som placerats på privat eller offentligt ägd mark kan bara flyttas om fordonet utgör en trafikfara. Det finns emellertid otaliga exempel på övergivna bilar som blivit stående längs våra vägar. För en privat markägare startar en byråkratisk karusell om man vill få en bil bortforslad. Ofta slutar det med att markägaren förstår att det lagligt sett är omöjligt. Regelsystemet borde ändras så att polisen kunde fatta beslut om tillstånd till bortforsling, och även beslut om verkställighet av bortforslingstillståndet, senast en vecka efter det att den övergivna bilen påträffas.

Kostnaden för skrotning var i genomsnitt 4 000 kr per bil under år 2000 i en kommun. De höjda skrotningspremierna uppgår till 1 700 kr för bil av årsmodell 1984 eller äldre, 1 200 kr för bil av årsmodell 1985–1993 och till 700 kronor för bil av årsmodell 1994 eller senare. Trots de höjda skrotningspremierna innebär varje bilvrak således en betydande nettokostnad för kommunen. Regeringen bör ges i uppdrag att utveckla ett bättre system som inte bara stimulerar till bilskrotning utan som också befriar kommunerna från dessa kostnader. Detta bör ges regeringen till känna.

25. Skrotningspremien (punkt 36)

av Ulf Björklund (kd), Caroline Hagström (kd) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 36 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 25. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02: MJ423 yrkande 8 samt avslår motionerna 2001/02: MJ211 yrkande 2 och 2001/02: MJ259.

Ställningstagande

Kristdemokraterna vill på grund av den höga åldern på den svenska fordonsparken föreslå en kraftigt höjd skrotningspremie för bilar äldre än 1989 års modell. Enligt den utredning som gjordes om skrotningspremien i betänkande Bilan, miljön och säkerheten (SOU 1997:126) torde en kraftig höjning,

även under en begränsad period, innebära att många gamla bilar med dåliga säkerhets- och miljöegenskaper försvinner ur trafik ganska snabbt. Vårt förslag är att höja skrotningspremien till 3 000 kr för bilar äldre än 1989 års modell under en period av fem år. För att inte hämma nybilsförsäljningen bör inte hela summan läggas på nybilspriset enligt dagens princip. Eftersom man begränsar perioden med höjd premie, bör detta kunna vara möjligt. Regeringen bör ges i uppdrag att höja skrotningspremien enligt ovanstående modell. Detta bör ges regeringen till känna.

26. Skrotningspremien (punkt 36)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 36 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 26. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:MJ211 yrkande 2 och 2001/02:MJ259 samt avslår motion 2001/02:MJ423 yrkande 8.

Ställningstagande

I Sverige lämnas många skrotbilar på olika platser runt om i naturen. Det är få som bryr sig om att den gamla bilen står och skrotar och rostar sönder ute i naturen. Anledningen till det är att skrotningspremien är alltför låg. Det innebär att kommunerna ibland driver kampanjer för att samla upp skrotbilarna, vilket kan bli en betungande utgiftspost i kommunernas budget. Genom att erbjuda avsevärt högre skrotningspremie för våra gamla bilar ökar motivationen att lämna in bilen till skrotning i stället för att lämna den i naturen eller överge densamma på en privat eller offentlig plats.

Sveriges regering bör se över möjligheterna till att öka skrotningspremien till en nivå som innebär att medborgarna i vårt land lämnar sina gamla bilar till en bilskrot i stället för att lämna dem att skräpa ned samt förorena vår natur. Detta bör ges regeringen till känna.

27. Skrotningspremie för tvåtaktsmotorer (punkt 37)

av Ulf Björklund (kd), Caroline Hagström (kd) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 37 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 27. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:MJ423 yrkande 9 och 2001/02:MJ519 yrkande 2.

Ställningstagande

Miljöskadliga utsläpp till luft och vatten sker inte enbart från vägtrafiken. En inte obetydlig utsläppskälla som inte ofta beaktats är äldre båtmotorer, arbetsmaskiner, stationära motorer, gräsklippare, motorsågar och andra arbetsredskap. Det finns ca 600 000 fordon och 1 800 000 redskap, vilka ofta saknar rening, vilket innebär att detta är ett viktigt område där åtgärder måste vidtas. Enligt Naturvårdsverket kommer 20 % av landets utsläpp av kväveoxider från dieseldrivna arbetsmaskiner. En orenad, äldre gräsklippare släpper under en timmes användning ut lika mycket miljöskadliga avgaser som en modern bil gör under 4 000 kilometers körning. Vi anser att en skrotningspremie för äldre båtmotorer och gräsklippare skulle vara en effektiv miljöförbättrande åtgärd som på kort tid skulle löna sig. Skatten måste också sänkas på alkylatbensin (s.k. grön bensin) för motorsågar och trädgårdsredskap. Detta bör ges regeringen till känna.

28. Miljösituationen i och kring Östersjön (punkt 39)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 39 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 28. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ6 yrkande 5.

Ställningstagande

Vi är 85 miljoner människor som bor kring Östersjön, och samtidigt som de omvälvande förändringarna i Östeuropa ger möjlighet att förbättra miljösituationen skapas nya miljöproblem i de växande ekonomiernas kölvatten. Några av de mest akuta och allvarliga problemen, algblomning, miljögifter och övergödning, visar att balansen är rubbad. När det gäller utsläpp från jordbruk och industrier är dessa lika höga i dag som för tio år sedan. Om vi skall kunna rädda Östersjön måste jordbruket minska sina utsläpp. Stödsystemet för jordbruket måste ändras. Det långsiktiga arbetet med att förbättra Östersjöregionen måste ha som syfte att förbättra naturmiljön, kulturmiljön och de sociala förhållandena runt Östersjön. Sekretariatet för Östersjörådet skall koordinera och initiera insatser för att uppfylla Agenda 21. Detta bör ges regeringen till känna.

29. Miljölots på fartyg i Östersjön (punkt 40)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 40 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 29. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ6 yrkande 6.

Ställningstagande

Folkpartiet vill införa ett krav som innebär att alla fartyg som trafikerar Östersjön skall ha miljölots. Införandet av miljölots är en del i arbetet med att minska utsläppen av olja och miljögifter. För att det skall vara möjligt krävs att alla länder vid Östersjön har mottagningshamnar för förorenat vatten. Även i Skagerrak, Kattegatt, Vänern, Vättern och Mälaren kräver vi olika åtgärder och sanktioner för att internationella konventioner verkligen skall efterlevas. Detta bör ges regeringen till känna.

30. Fredning av Skagerrak och Kattegatt (punkt 43)

av Maria Wetterstrand (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 43 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 30. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ467 yrkande 5.

Ställningstagande

Skagerrak och Kattegatt måste fredas från borrhningar efter olja och gas. Det har sedan 1994 varit aktuellt från och till med provborringar i de två kusthaven. Norska och dansk-amerikanska intressenter har planerat exploatering men har hittills inte tillåtits provborra eller starta någon verksamhet. Skulle detta ske – och man finner gas eller olja, vilket är troligt – så är det sedan i stort sett omöjligt att hindra en exploatering med allt vad en sådan skulle innebära av utsläpp och kemikaliespridning. Risken att bottnarna ödeläggs och att det redan hårt pressade ekosystemet kollapsar är då stor. Med tanke på att Skagerrak och Kattegatt utgör själva mynningen till Östersjön kommer i så fall detta innanhav också att drabbas. Miljöpartiet har under flera år hävdat att dessa hav måste fredas mot varje form av borrhning efter olja och gas. En sådan överenskommelse bör snarast initieras med berörda grannländer. Detta bör ges regeringen till känna.

31. Avgift på utsläpp av förorenat vatten (punkt 45)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 45 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 31. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ521) yrkande 7.

Ställningstagande

Färskvatten är med vissa lokala undantag ingen bristvara i Sverige, men avloppssystemen vållar miljöproblem trots långtgående rening. En avgift på utsläpp av förorenat vatten bör införas för alla källor av betydelse. På så sätt skulle färskvattenanvändningen minska och ett mer resurshushållande avloppssystem skapas. En del av det material som omsätts i samhället används inte som varor utan tillhandahåller snarare tjänster. Exempel på detta är vatten som kylmedium eller transportmedium för avlopp. I den mån användningen orsakar dålig resurshushållning eller orsakar miljöproblem bör införandet av ekonomiska styrmedel övervägas. Detta bör ges regeringen till känna.

32. Åtgärder för att förbättra folkhälsan (punkt 46)

av Kjell-Erik Karlsson (v) och Willy Söderdahl (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 46 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 32. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ39 yrkande 3.

Ställningstagande

En central del av begreppet hållbar utveckling är en socialt hållbar utveckling, och vi kan i Sverige i dag se flera brister på detta område. Det finns tydliga skillnader i hälsa mellan olika sociala grupper och mellan kvinnor och män. Stora socioekonomiska skillnader påverkar den totala populationens hälsa negativt.

En god folkhälsa bygger i högre grad på en väl utbyggd välfärd för alla än på avancerad sjukvård. Den generella välfärden i form av sunda bostäder, utbildning, bra kost, arbete och hygien är en viktig grund för en god folkhälsa.

Ohälsan i arbetslivet i dag handlar framför allt om negativ stress och utbrändhet. Det syns i dag i form av kraftigt stigande sjukfrånvaro. Den ökande sjukfrånvaron kan inte vara ett uttryck för en hållbar utveckling utan är en varningssignal för att utvecklingen är den motsatta. Vi anser därför att målet för en förbättrad folkhälsa måste vara att utjämna de ekonomiska skillnaderna i samhället och motverka segregation. Detta bör ges regeringen till känna.

33. En rättvis global livsmedelsförsörjning (punkt 47)

av Kjell-Erik Karlsson (v), Maria Wetterstrand (mp) och Willy Söderdahl (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 47 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 33. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ39 yrkande 7.

Ställningstagande

Många människor får inte de livsmedel de behöver. Det grundläggande försörjningsproblemet i dag är i första hand att livsmedlen fördelas orättvist, inte att det finns för lite livsmedel. På grund av konflikter, brist på demokrati och jämställdhet mellan könen samt en orättfärdig ekonomisk ordning fördelas inte maten dit där den behövs. Vidare är utarmningen av åkerjorden och minskningen av brukningsbar jordbruksmark ett allvarligt hot även mot den globala livsmedelsförsörjningen på sikt, och trenden med minskande jordbruksmark måste brytas om vi skall kunna föda en växande befolkning.

Vi i den rika delen av världen skall inte leva gott på billig livsmedelsimport från länder där människor inte har nog med mat för dagen. Vi bör sträva efter att den export som sker från u-länder till i-länder i första hand är förädlade produkter och inte råvaror, för att på så sätt underlätta en utveckling i de livsmedelsexporterande u-länderna. I dag är förhållandet det motsatta. Vi importerar i första hand råvarugrödor från u-länder och exporterar sedan våra förädlade produkter till dem. Vi har ett ansvar för att förändra vår livsmedelskonsumtion och produktion för att bidra till en rättvis global livsmedelsförsörjning. Detta skall ges regeringen till känna.

34. Barnperspektiv i miljöarbetet (punkt 48)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 48 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 34. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ337 yrkande 8.

Ställningstagande

Omfattande kunskap finns om människans hälsa och vilka faktorer, inklusive miljöfaktorer, som påverkar hälsan. Dock är mallen vuxna män. Specifik forskning om barn och miljö är ännu i sin linda, trots att det är känt att barn i allmänhet är mer känsliga för föroreningar än vuxna. Den växande, ännu utvecklade, kroppen är känslig och sårbar. Hållbar utveckling handlar om respekt för kommande generationers behov och möjligheter till utveckling. Därför måste barn och ungdomar bli synliga och respekteras.

Det är viktigt att låta barn och ungdomar komma till tals, i såväl den privata sfären som i mer officiella sammanhang. Strategin bör vara att få in ett barnfokus i miljöarbetet på alla nivåer. Barnperspektivet bör exempelvis föras in i arbetet med Agenda 21 i alla våra kommuner. Beslutsfattare behöver förstå hur barn drabbas till sin hälsa, att barn är särskilt utsatta och de behöver förstå barns tysta oro nu och inför framtiden. Ett tydligt barnperspektiv bör finnas med i allt miljöarbete. Detta bör ges regeringen till känna.

35. Hållbar sysselsättning (punkt 49)

av Kjell-Erik Karlsson (v) och Willy Söderdahl (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 49 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 35. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ39 yrkande 4.

Ställningstagande

En förutsättning för hållbar utveckling i alla dess dimensioner är att alla får möjlighet till adekvat sysselsättning och lärande under den yrkesaktiva delen av livet. Människor som är tillfreds med sitt yrkesliv och sina studiemöjligheter fungerar bäst både som individer och i grupp.

I en svensk strategi måste det ingå stimulans till en långsiktig personalpolitik i form av praktikplatser, kompetensutveckling, verksamhetsrelaterad utbildning, rehabilitering, anpassade arbetsplatser, inflytande över arbetsinnehåll och arbetstid samt andra arbetsvillkor. En kortsiktig arbetsmarknad ger stora förluster för såväl individ och företag som samhälle. Skrivelsen berör inte på djupet de sysselsättningsproblem som svenskar med invandrabakgrund har. Denna grupp har mycket svårt att få fotfäste på den reguljära arbetsmarknaden.

För att stödja en hållbar sysselsättningsutveckling bör sektorer och näringar identifieras där miljö- och hälsopåverkan är försumbar.

Vi blir äldre i allt större utsträckning. Det är en positiv utveckling men medför samtidigt utmaningar när det gäller bl.a. äldreomsorgen. Det är positivt att kunna ge fler äldre möjlighet att stanna kvar längre i arbetslivet om de vill och kan. I dag är det många som inte orkar och kan stanna kvar i arbetslivet tills den vanliga pensionsåldern träder in. Det bör därför vara ett första steg att skapa en arbetsmiljö som ger individen möjlighet att stanna kvar i arbete. Detta bör ges regeringen till känna.

36. Ekologisk skuld (punkt 51)

av Kjell-Erik Karlsson (v), Maria Wetterstrand (mp) och Willy Söderdahl (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 51 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 36. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ39 yrkande 1.

Ställningstagande

Att vi lever i en förhållandevis god miljö i den rika delen av världen beror delvis på att en trägen kamp av arbetar- och miljörelser har förbättrat miljön – både på arbetsplatserna och utanför dem. Men vår relativt goda miljö beror

delvis också på att mycket miljöförstörande produktion nu för tiden sker i fattigare länder i syd. Vår ekonomiska tillväxt sker bl.a. tack vare att vi har kunnat konsumera så mycket naturresurser från länderna i syd, och vi importerar mer och mer för varje år. Detta leder till att vi i den rika delen av världen sakta men säkert har arbetat upp, och fortsätter att arbeta upp, en ekologisk skuld. Det är en skuld till kommande generationer, liksom till fattigare länder och folkgrupper i syd, för alla de naturresurser vi i praktiken bestulit dem på genom vår överkonsumtion. Dessa klyftor skär dock inte enbart mellan länder, utan också genom varje land. En liten rik elit äger och kontrollerar den betydande delen av världens resurser.

Det har tidigare gjorts försök att beräkna Sveriges miljöskuld (Arne Jerne-
löf, SOU 1992:58, Miljömålskommittén SOU 2000:52) men de försöken har i huvudsak konstaterat att det bara går att beräkna ett minimivärde eftersom det fattas forskning och kunskap på området.

Det är viktigt att den ekologiska skulden erkänns och att vi tar konsekvenserna av denna i frågor som rör exempelvis finansiering för utveckling och anpassning av våra produktions- och konsumtionsmönster. Detta bör ges regeringen till känna.

37. Funktionstänkande (punkt 54)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 54 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 37. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:MJ7 yrkande 1 och 2001/02:MJ337 yrkandena 9 och 20.

Ställningstagande

Det är nödvändigt att tänka i funktioner. Det är inte produkten i sig som skall efterfrågas utan det är den funktion som produkten tillhandahåller som skall efterfrågas. Som kund efterfrågar man inte busstrafik utan funktionen transport från punkt A till punkt B. Ett annat exempel är att man som kund inte efterfrågar en spis utan funktionen matlagning. Listan på exempel över att människor egentligen efterfrågar funktioner, inte produkter, kan göras lång. Funktionstänkandet gör att nya, och vad som i dag ses som okonventionella, lösningar kommer att utvecklas.

Information och utbildning kring funktioner är av största vikt. I dagsläget saknas dock en strategi för hur ett ökat funktionstänkande kan implementeras i det svenska samhället. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag på en strategi för ett ökat funktionstänkande.

En viktig del av den miljödrivna utvecklingen är att på ett effektivt sätt tillhandahålla funktioner. Miljöpolitiken måste formas med funktionstänkandet som en av grundpelarna.

För att nå en hållbar utveckling i Europa och EU måste den inre marknaden utvecklas i miljövänligare riktning. Det första steget i detta arbete är att miljö- och kretsloppsanpassa varu- och produktflödena. Försättningen måste vara att stärka funktionstänkandet på EU-nivå. Dessa frågor måste vara prioriterade och drivas av Sverige. Regeringen bör inom EU lyfta fram frågan om ökat funktionstänkande. Detta bör ges regeringen till känna.

38. Rättvist miljöutrymme m.m. (punkt 55)

av Kjell-Erik Karlsson (v), Maria Wetterstrand (mp) och Willy Söderdahl (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 55 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 38. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:MJ39 yrkande 2 och 2001/02:MJ40 yrkande 10.

Ställningstagande

Jorden har en ekologisk bärkraft som vi inte kan överskrida. Det gör att miljöfrågan i grunden är en fråga om fördelning av knappa resurser. Vi vill se en solidarisk fördelning av världens rikedomar så att alla kan njuta av en god välfärd. Det arbetet handlar om att se till att vi fördelar världens rikedomar på ett rättvist sätt – att vi lever inom vårt rättvisa miljöutrymme. Eftersom vi har ett givet miljöutrymme så måste vi ha någon fördelningsmekanism för att avgöra vem som har rätt att använda sig av de resurser som står till buds. Vårt rättvisa miljöutrymme är den mängd naturresurser som vi kan konsumera på ett hållbart vis, utan att tvinga andra människor att nöja sig med en mindre mängd resurser.

En viktig FN-aktör på miljöområdet är Kommissionen för hållbar utveckling (CSD) som skapades i samband med världsmiljökonferensen i Rio de Janeiro år 1992. Den fungerar som ett forum där regeringar och NGO:er bevakar införlivandet av Agenda 21, utbyter information om vad som fungerar och inte fungerar samt diskuterar bristen på finansiering för innovativa tekniklösningar. CSD har uppmanat regeringar att förändra dagens ohållbara produktions- och konsumtionsmönster och att föra in gröna nyckeltal i sina nationalräkenskaper. Vi stöder detta förslag och uppmanar regeringen att föra in gröna nyckeltal i sina nationalräkenskaper. Sverige bör ta initiativ till en global diskussion om rättvist miljöutrymme, faktor 10 och gröna nyckeltal. Detta bör ges regeringen till känna.

39. Faktortänkande (punkt 56)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 56 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 39. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02: MJ337 yrkande 10.

Ställningstagande

När uttrycken faktor 4 och faktor 10 (vilket innebär att man får ut samma nytta ur 10 % av insatsen) först introducerades var det många som rynkade på näsan och menade att det var orealistiska mål att sträva efter. I dag finns företag som nu inriktar sig på faktor 100, alltså att uppnå samma nytta men med bara 1 % av den tidigare insatsen. Precis som ett företag inte i längden kan tära på sin kapitalreserv kan inte heller mänskligheten fortsätta att tära på jordens kapitalreserv i samma takt som nu.

De förnybara resurserna utgör grunden för den miljödrivna utvecklingen; de ändliga gör det inte. Teknikutveckling måste uppmuntras och användas på ett sådant sätt att belastningen på miljön minskar. Faktor 10 är ett viktigt första steg i den miljödrivna utvecklingen och tjänar som ett viktigt mål och instrument för att nå ett ekologiskt hållbart samhälle. Samhället måste uppmuntra arbetet med faktortänkandet genom att forma de ekonomiska systemen så att tärning på ändliga resurser och utsläpp inte lönar sig. Detta bör ges regeringen till känna.

40. Strategi för miljöexport (punkt 57)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 57 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 40. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02: MJ7 yrkande 9.

Ställningstagande

Miljöexportutredningen har i betänkande (SOU 1998:118) Sustainable Sweden – a success story utformat en samlad strategi för svensk miljöexport. Regeringen pekade i fjolårets skrivelse på att marknaden för renodlad miljöteknik ansågs uppgå till 4 000 miljarder kronor år 2000 med en tillväxtpotential på 5–20 % per år. Den förväntade storleken på miljöteknikmarknaden år 2010 beräknades då uppgå till cirka 6 000 miljarder kronor. Regeringen har inte nämnt hur Sverige skall arbeta för att gå från att vara nettoimportör av miljöteknik till att bli en ledande aktör på miljöteknikmarknaden. Regeringen bör därför skyndsamt återkomma till riksdagen med förslag på en samlad

strategi för miljöexport i linje med vad som tidigare presenterats av Miljöexportutredningen. Detta bör ges regeringen till känna.

41. Ekonomisk tillväxt, Statens ansvar för miljön och Ny miljövänlig teknik (punkterna 58, 59 och 60)

av Ingvar Eriksson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Anne-Katrine Dunker (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkterna 58, 59 och 60 borde ha följande lydelse:

58. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 41. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ209 yrkandena 2-4.

59. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 41. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ209 yrkande 5.

60. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 41. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ209 yrkande 8.

Ställningstagande

De marknadsekonomiskt inriktade industriländerna har lyckats allt bättre när det gäller att kombinera den ekonomiska tillväxten med miljöhänsyn. Att producera miljövänligt har blivit ett viktigt konkurrensmedel. Alltför många företag har dessutom upptäckt att miljöanpassning inte bara är ett sätt att anpassa sig till utvecklingen, utan också ett sätt att förbättra lönsamheten. Man talar i dag om affärsdriven miljöutveckling. Företagen söker intensivt efter möjliga miljöförbättringar i syfte att sänka sina kostnader för avfall, spill, rening och resursförbrukning och för att vinna nya försäljningsargument inför konsumenterna. Företagens miljöarbete syns utåt genom miljöredovisningar, marknadsföring och förändringar av produkterna. Den enskilda människans ansvar måste således vara utgångspunkten för miljöpolitiken. En stark äganderätt är en av de allra viktigaste principerna för att skapa en god miljö.

Staten skall ta ansvar för de uppgifter ingen annan kan utföra och inte splittra resurserna på sådant som lika gärna kan skötas av medborgarna och företagen. Det finns miljöproblem som inte kan lösas utan statens medverkan. I dessa fall bör staten erbjuda de verktyg som står till statens förfogande; lagstiftning, ekonomiska styrmedel och överlåtelsebara utsläppstillstånd.

Statens uppgifter bör renodlas så att de framför allt handlar om att få miljöarbetet att fungera så effektivt som möjligt. I detta ligger att staten inte skall ägna sig åt att detaljstyra på vilket sätt ett miljömål skall uppnås inom t.ex. återvinningsområdet. Detta skall i stället avgöras inom respektive näring. Staten har däremot en viktig uppgift när det gäller att övervaka att marknadsaktörer och konsumenter har tillgång till objektiv, korrekt och saklig miljöinformation.

Forskning och utveckling av ny miljövänlig teknik är en nyckelfaktor för att skadliga utsläpp skall kunna minskas och för att ytterligare förbättra miljösituationen i framtiden. Förutom statliga satsningar på grundläggande forskning och utveckling är det viktigt att staten underlättar introduktion och tillämpning av ny miljövänlig teknik. Exempelvis behöver miljöklassningssystemet av bilar ses över med syfte att stimulera införandet av modern teknik. Detta bör ges regeringen till känna.

42. Miljöfarliga ämnen (punkt 61)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 61 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 42. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:U301 yrkande 45.

Ställningstagande

Folkpartiet anser att EU bör kunna spela en fundamental roll i miljöskyddsfrågor rörande varor. EU har varit pådrivande för att förbättra avgasreglerna i alla medlemsländer. EU måste även driva på i arbetet med att se till att varor inte är miljöfarliga, eftersom den gränslösa marknaden begränsar möjligheten till nationella särregler. Det gäller inte minst regler och förbud i fråga om miljöfarliga ämnen, som till exempel kadmium, kvicksilver och vissa flamskyddsmedel. I det vakuum som uppstått på den internationella arenan efter det att Kyotoavtalet förkastats, anser vi liberaler att det är av större vikt än någonsin att EU tar ett såväl globalt som lokalt initiativ på miljöområdet. Detta bör ges regeringen till känna.

43. Hållbar utveckling i alla regioner (punkt 62)

av Kjell-Erik Karlsson (v) och Willy Söderdahl (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 62 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 43. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ39 yrkande 5 samt avslår motion 2001/02:MJ337 yrkande 22.

Ställningstagande

En jämn regional utveckling är nödvändig för en hållbar utveckling. En samlad regionalpolitisk strategi som tar hänsyn till problem i alla slags regioner måste ligga till grund för fortsatta regionalpolitiska åtgärder. Ett viktigt inslag i regionalpolitiken är att ta hänsyn till de grupper som i dag inte lyckas ta del av välfärden fullt ut, t.ex. långtidsarbetslösa, fattigpensionärer och personer med invandrabakgrund. Det är av väsentlig betydelse att den regionala plane-

ringen ges möjlighet att på ett effektivt sätt samordna bostadsförsörjning, transporter, energisystem m.m. över större geografiska områden, dvs. över kommungränserna. I takt med samhällets ökade komplexitet och samorganisation ökar betydelsen av regional planering. Detta bör ges regeringen till känna.

44. Hållbar utveckling i alla regioner (punkt 62)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 62 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 44. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02: MJ337 yrkande 22 samt avslår motion 2001/02: MJ39 yrkande 5.

Ställningstagande

Den pågående klyvningen av landet ger upphov till en rad miljöproblem. I de områden dit befolkningen koncentreras, främst storstäderna, uppkommer problem i form av bl.a. trafikkaos med ökade utsläpp, buller, trängsel och exploatering av grönområden. Andra områden blir av med grundläggande service, vilket leder till längre ressträckor och ökade utsläpp. Detta tillsammans ökar trycket på naturen. Att hindra klyvningen har således en klar koppling till människors livsmiljö och människans påverkan på naturen. I grunden handlar det om vilket samhälle vi vill ha. Ett samhälle där miljöproblem inte uppstår eller har mindre omfattning eller ett samhälle där vi hela tiden får städa upp efter en utveckling som skapar miljöproblem. En balanserad tillväxt i hela landet är en förutsättning för att kunna skapa ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart samhälle. Detta bör ges regeringen till känna.

45. Certifieringssystem (punkt 63)

av Maria Wetterstrand (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 63 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 45. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02: MJ40 yrkande 12.

Ställningstagande

Sverige tillhör ett av de länder i världen där skogsnäringen intar en viktig position, och det skulle därför vara naturligt att Sverige agerar internationellt mot skogsavverkning som inte tar hänsyn till en långsiktig ekologisk utveckling. Miljöpartiet anser att Sverige bör ta en ledande roll internationellt för att stoppa den pågående globala skogsskövlingen.

Forest Stewardship Council (FSC) är en oberoende, internationell medlemsorganisation som har sitt säte i Oaxaca, Mexiko. FSC skall uppmanas till miljöanpassat, samhällsnyttigt och ekonomiskt livskraftigt bruk av världens skogar. FSC verkar för ett frivilligt ackrediteringsprogram för organisationer och företag som certifierar skogsbruk. Sverige bör under Johannesburgkonferensen verka för att FSC:s certifieringssystem förankras i den internationella skogskonventionen. Detta bör ges regeringen till känna.

46. Hållbart samhällsbyggande (punkt 64)

av Kjell-Erik Karlsson (v) och Willy Söderdahl (v).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 64 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 46. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ39 yrkande 6.

Ställningstagande

Omställningen av energisektorn är grundläggande för en hållbar utveckling. Energisektorn skall bidra till både att energiförsörjningen tryggas och att klimatmålet och övriga miljömål nås. Energisektorn är inte hållbar i dag utan måste ställas om för att bli en del av det hållbara samhällsbyggandet. Den viktigaste delen i en strategi för att ställa om energisektorn är att höja energi-effektiviteten och energiparandet.

Ett hållbart samhällsbyggande utgår från ett planeringsperspektiv som sammanväger ekologiska, sociala och ekonomiska aspekter med markanvändnings- och bebyggelsefrågor. Den omfattande vägtrafiken är ett hinder för en hållbar utveckling. En strategi för hållbar utveckling inom kommunikationssektorn måste innehålla flera komponenter. Politiken måste leda till ett totalt minskat fysiskt transportbehov och transportererna bör styras över till ett mer miljöanpassat transportslag såsom spårtrafik och sjöfart. Det är nödvändigt att transportererna effektiviseras med avseende på både energiåtgång och logistik. De fossila drivmedlen måste också börja fasas ut och ersättas av förnybara drivmedel.

Riksdagen bör ge regeringen till känna vad i motionen framförs om ett hållbart samhällsbyggande vad gäller trafik-, energi- och bebyggelsefrågor. Detta bör ges regeringen till känna.

47. Energipolitiken (punkt 65)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 65 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 47. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ6 yrkande 4.

Ställningstagande

Målet med energipolitiken är att minska miljö- och strålningseffekterna av vår energianvändning så mycket som möjligt. Detta eftersträvar vi genom att styra utvecklingen mot förnybara energikällor samt genom energihushållning och energieffektivisering minska energiförbrukningen. Vi anser att en rationell energipolitik bäst främjas genom en fri energiproduktion. Staten skall uppställa krav beträffande hälsa, säkerhet och miljö och kontrollera att kraven uppfylls samt främja forskning och utveckling som syftar till att ersätta fossilbaserad energiproduktion.

Staten bör däremot inte förbjuda någon specifik teknik för energiproduktion om den uppfyller miljö- och säkerhetskrav. Den politiska styrningen av energiproduktionen måste förändras. Valet av energiproduktion skall inte träffas genom politiska beslut. Konsumentstyrning och marknadsekonomi skall råda inom de ramar miljökraven sätter. Det innebär att alla typer av produktionsanläggningar för energi skall tillåtas, förutsatt att de uppfyller generella krav på hälsa, miljö och säkerhet. Detta bör ges regeringen till känna.

48. Förnybara energibränslen (punkt 66)

av Harald Nordlund (fp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 66 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 48. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02: MJ260 yrkande 4.

Ställningstagande

Metoder för att kretsloppsanpassa tekniken är fortfarande alltför svagt utvecklade på bioenergiområdet. Det känns angeläget att utvecklingen ytterligare stimuleras genom att man ser över forskningsanslag och de långsiktigt samhällsekonomiska och miljöpolitiska plussidor som sådan verksamhet kan ge. Även investeringsbidragen till anläggningar som bygger på förnybara energikällor bör genomlysas. De investeringsbidrag som nu ges för att t.ex. bygga bort elberoende borde också kunna vidgas till anläggningar som har garanterat ren råvara i bränslet eller där förnybar energi tillföres. Detta bör ges regeringen till känna.

49. Miljöanpassat transportsystem (punkt 68)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 68 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 49. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ7 yrkande 4.

Ställningstagande

Det är nödvändigt att miljöanpassa transportsystemet för att nå en hållbar utveckling. Både transportslag och bränslen har en avgörande roll. Dagens transportsystem är inte hållbart. Dagens transportsystem, järnväg undantaget, baseras huvudsakligen på fossila bränslen som vid förbränning åstadkommer skador på människor och miljö. Det är därför viktigt att skapa ett ”grönare” transportsystem. Användningen av fossila bränslen måste minska och på sikt helt fasas ut. En anpassning av transportsystemet i hållbar riktning kräver åtgärder på både kort och lång sikt. Omställningen måste ske på ett sådant sätt att det är möjligt att bo och verka på landsbygden, i småorter och större städer. Kollektivtrafiken måste förbättras i alla delar av landet och mer gods måste flyttas från lastbil till järnväg och sjöfart där så är möjligt. Detta bör ges regeringen till känna.

50. Nollemissionsfordon (punkt 70)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 70 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 50. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ7 yrkande 6.

Ställningstagande

I arbetet med att skapa ett grönt transportsystem är det nödvändigt med en större grad av funktionstänkande. Vad som är intressant för den enskilde är enkelt och billigt kunna ta sig från punkten A till punkten B. Vad som är mindre intressant för den enskilde är typen av drivmedel i fordonet förutsatt att priset inte är oöverkomligt. Regeringen har goda förutsättningar att påbörja arbetet med att bygga ett grönt transportsystem genom att göra det skattemässigt gynnsamt att välja alternativa bränslen till transporter. Detta bör ske genom att även i framtiden skattebefria biobränsle som drivmedel och uttala ett mål om att minst 10 % av de nyförsålda fordonen år 2005 skall vara så kallade nollemissionsfordon. Detta bör ges regeringen till känna.

51. Internationellt miljösamarbete m.m. (punkt 72)

av Ingvar Eriksson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Anne-Katrine Dunker (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 72 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 51. Därmed bifaller riksdagen 2001/02: MJ209 yrkande 10 samt avslår motion 2001/02: MJ40 yrkande 2.

Ställningstagande

Många av dagens miljöproblem har ändrat karaktär i jämförelse med gårdagens. Från att i stor utsträckning handla om att komma till rätta med punktutsläpp gäller det i dag till stor del att ytterligare öka resurseffektiviteten i samhället. Det handlar om att utnyttja hela marknadsekonomins drivkrafter för att få fram produkter och en produktion som gör att den totala miljöbelastningen kommer ner till en nivå som naturen långsiktigt tål. För att lyckas med detta kommer det även fortsättningsvis att behövas en effektiv lagstiftning och ekonomiska styrmedel. Det nya som krävs är att fullt ut använda marknaden och de marknadsekonomiska verktygen i miljöarbetet. Detta är tillsammans med ett omfattande internationellt samarbete en förutsättning för att på ett effektivt sätt komma till rätta med dagens och morgondagens miljöproblem. Detta bör ges regeringen till känna.

52. Internationellt miljösamarbete m.m. (punkt 72)

av Maria Wetterstrand (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 72 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 52. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02: MJ40 yrkande 2 samt avslår motion 2001/02: MJ209 yrkande 10.

Ställningstagande

Vi delar regeringens uppfattning att ansvaret för att uppnå en hållbar utveckling i huvudsak ligger på varje nation. Lösningarna kan därvid se olika ut mellan olika länder. Men det är också uppenbart att många frågor måste lösas internationellt. Enskilda länders agerande kan i dessa fall vara mycket betydelsefullt, såväl i roll av föregångare och vägvisare som i roll av pådrivare och idéväckare. Vi menar att Sverige skall ta på sig alla dessa roller.

Johannesburgkonferensen kommer att spela en avgörande roll för jordens framtid. På Johannesburgkonferensen finns det ett enastående tillfälle att utveckla ett nytt globalt förbund för hållbar utveckling och biologisk mångfald.

Vi anser att FN-organens rättsliga och administrativa kompetenser måste förstärkas för att kunna garantera ett globalt styrelseskick för hållbar utveckling. Detta bör ges regeringen till känna.

53. Rent vatten (punkt 73)

av Maria Wetterstrand (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 73 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 53. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:MJ40 yrkan- dena 13–15.

Ställningstagande

Rent vatten, vårt viktigaste livsmedel, är redan i dag en bristvara på många håll i världen. Enligt FN saknar redan i dag en miljard människor tillgång till rent dricksvatten. Redan i dag dör upp till 15 000 människor varje dag på grund av vattenbrist eller förorenat vatten. Beräkningar visar att tre miljarder människor eller två tredjedelar av jordens befolkning kommer att bo i områden med vattenbrist år 2025.

Orsakerna till att de användbara vattenresurserna minskar dramatiskt är bl.a. ineffektiv användning, utsläpp av orenat avloppsvatten och ökat befolkningstryck. Därmed ökar också risken för konflikter om vattenresurserna, och vattenfrågan betraktas redan på många håll som en del av säkerhetspolitiken. FN försöker skapa globala regler för vattenhantering och har för det ändamålet skapat en konvention. Denna har dock endast undertecknats av 16 länder och ratificerats av 9 medlemsländer.

Som en utväg från den rådande vattenkrisen menar många regeringar att vatten kan transporteras från det ena området till det andra. Detta öppnar också för en privatisering av vattendistributionssystemen och en expansion för mer förpackningar och kan knappast betraktas som en hållbar väg.

Den marina miljön är hotad av okontrollerat fiske, av föroreningar och av direkt fysisk förstörelse. Mangroveskogar och korallrev hör till de särskilt hotade kustmiljöerna. Detta bör ges regeringen till känna.

54. Stöd till åtgärder i andra Östersjöländer m.m. och Nordisk miljöunion (punkterna 74 och 75)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkterna 74, 75 och 76 borde ha följande lydelse:

74. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 54. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ7 yrkande 7 samt avslår motion 2001/02:MJ466 yrkande 9.

75. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 54. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:MJ7 yrkande 8 och 2001/02:U302 yrkande 4.

Ställningstagande

I det direkta närområdet finns det stora potentialer att till en låg kostnad göra investeringar som minskar utsläppen av såväl växthusgaser som av andra miljöskadliga ämnen. Många av länderna i närområdet befinner sig i ekonomiskt och socialt utsatta situationer som gör att utsläpp av miljöskadliga ämnen i atmosfären inte kommer högt upp på agendan. Sverige har ett ansvar att ge bistånd till dessa länder för att minska de miljöskadliga utsläppen i vårt närområde.

Genom att bilda en nordisk miljöunion skulle man ge miljöfrågorna en större tyngd och bidra till ett än bättre samarbete inom miljöområdet. Att ett samarbete på miljöområdet mellan de nordiska länderna inrymmer en stor potential råder det ingen tvekan om. Genom att bilda en nordisk miljöunion skulle man ge miljöfrågorna en större tyngd och bidra till ett än bättre samarbete inom miljöområdet. Dessutom skulle de nordiska EU-länderna visa på att den flexibla integrationen i Europaunionen inte enbart behöver begränsas till frågor som rör ekonomi eller handel. Det faktum att alla nordiska länder inte är med i EU skulle föra en nordisk miljöunion till ett än intressantare projekt. Den nordiska miljöunionen skulle kunna fungera som ett föredöme för ett utökat samarbete mellan länder inom och utom EU. Regeringen bör under 2002 ta initiativ till bildandet av en nordisk miljöunion. Detta bör ges regeringen till känna.

55. Överstatlighet på miljöområdet (punkt 76)

av Ingvar Eriksson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Anne-Katrine Duncker (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 76 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reser-

vation 55. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:U303 yrkande 14 samt avslår motion 2001/02:MJ337 yrkande 21.

Ställningstagande

Miljön utgör ett område där ökat överstatlighet är nödvändig. EU ger medlemsstaterna både en möjlighet och en viktig roll för att motverka miljöförureningar över gränserna. Det är viktigt att medlemsländerna kan ta hänsyn till specifikt känsliga förhållanden och besluta om egna strängare miljöregler än de gemensamma minimireglerna. EU:s miljögaranti innebär att medlemsländerna får införa strängare regler. Sverige bör därför verka för en ökad harmonisering av miljöreglerna i EU inom den gemensamma miljöpolitiken. Detta bör ges regeringen till känna.

56. Överstatlighet på miljöområdet (punkt 76)

av Eskil Erlandsson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 76 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 56. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ337 yrkande 21 samt avslår motion 2001/02:U303 yrkande 14.

Ställningstagande

Miljön utgör ett tydligt område där ökad överstatlighet är nödvändig. Detta gäller naturligtvis även på miljöskatteområdet. Sverige måste våga erkänna detta. Den ökade överstatligheten på miljöområdet är speciellt viktig om EU skall kunna agera som en stark kraft på den internationella miljöscenen. Samtidigt som det behövs en ökad överstatlighet på miljöområdet är det viktigt att slå fast att enskilda länder måste kunna gå längre om det finns klara motiv för detta. Detta bör ges regeringen till känna.

57. Miljö- och hälsokrav i internationella handelsrelationer (punkt 77)

av Maria Wetterstrand (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 77 borde ha följande lydelse: Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 57. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2001/02:MJ518 yrkande 7.

Ställningstagande

Miljö- och hälsokrav måste kunna ställas i internationella handelsrelationer, både inom EU och inom WTO. Ett land måste kunna säga nej till varor som inte lever upp till de krav man ställer på den inhemska produktionen. Lagen om offentlig upphandling måste ändras så att upphandlarna kan kräva att livsmedel är närproducerade. Detta bör ges regeringen till känna.

58. Tillämpning av gemenskapslagstiftningen (punkt 78)

av Maria Wetterstrand (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 78 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 58. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:U348 yrkande 5.

Ställningstagande

Det finns brister i EU:s miljöarbete. Tillämpningen av befintlig lagstiftning varierar i hög grad och är i vissa fall obefintlig. Trycket från befolkningen inom EU att ta tag i miljöfrågorna har ökat. Efterlevnaden av gemenskapslagstiftningen på miljöområdet är en av de frågor kommissionär Margot Wallström efterlyser i det sjätte miljöhandlingsprogrammet. Något av EU-länderna har haft problem med tillämpningen av befintlig gemenskapslagstiftning på miljöområdet. Där har bl.a. utbyggnaden av infrastrukturprojekt, semesteranläggningar m.m. skett i vissa regioner utan att miljökonsekvensbedömningar gjorts, i Natura 2000-områden och ofta t.o.m. utan kommunala tillstånd. Detta bör ges regeringen till känna.

**59. Miljöklausuler i handelsavtal, Den globala miljöfonden,
Konventionen om biologisk mångfald, Den globala
förvaltningen, Produkter från fattiga länder och Enskilda
organisationer (punkterna 81, 82, 83, 84, 85 och 86)**

av Maria Wetterstrand (mp).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkterna 81, 82, 83, 84, 85 och 86 borde ha följande lydelse:

81. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 59. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ40 yrkandena 4–6.

82. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 59. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ40 yrkande 7.

83. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 59. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ40 yrkande 11.

84. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 59. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ40 yrkandena 8 och 9.

85. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 59. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ40 yrkande 16.

86. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 59. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ40 yrkande 17.

Ställningstagande

Miljöpartiet vill att Sverige skall bli ett ekologiskt modelland som vågar vara steget före och som på så sätt medverkar till att skjuta fram positionerna i det internationella miljöarbetet. Vi vill att Sverige skall ta initiativ till att föra in miljöklausuler i internationella handelsavtal.

Miljöpartiet anser att internationella miljööverenskommelser skall tas in i WTO:s regler och ges status som handelsundantag. För att internationella miljööverenskommelser skall fungera effektivare krävs också bättre finansiella förutsättningar, till exempel att investeringar som krävs görs tillgängliga för de fattiga länderna. Internationella avtal och konventioner är viktiga och bör utvecklas genom att man till ett undertecknande kopplar kontrollmekanismer och bindande beslut.

En innovation i det globala miljöstyret är GEF (Global Environment Facility) som skapades 1991 för att finansiera investeringar i syfte att skydda de gemensamma globala tillgångarna såsom atmosfären, den biologiska mångfalden och internationella vattenvägar. Det som gör GEF effektivt är att det är en brygga mellan FN, IMF och Världsbanken. GEF involverar också NGO:er, FN:s miljöprogram (UNEP), den privata företagssektorn samt regionala banker (t.ex. Latinamerikanska utvecklingsbanken). Miljöpartiet välkomnar GEF som en innovativ form av global miljöstyrning och anser att regeringen borde verka för att implementera GEF som global miljöstyrning. Men samtidigt får detta inte innebära att släppa trycket på Världsbanken och FN att fullt ut integrera miljöperspektivet i sin generella utlåning och verksamhet.

Konventionen om biologisk mångfald (CBD) antogs under Riokonferensen 1992 och har hitintills undertecknats av 170 stater. Dess syfte är att säkra förutsättningarna för en fortsatt rik biologisk mångfald på jorden. CBD tar fasta på att de lokala samhällen som genom årtusenden utvecklat de genetiska resurserna och vidmakthåller kunskapen om dessa är oumbärliga för deras bevarande. Länderna som undertecknat CBD förbinder sig att säkerställa att lagstiftning som berör uppfinningar inom bioteknik garanterar en rättvis fördelning av förbättringar och vinster från de produkter som utvecklas på basis av biodiversitet, särskilt med hänsyn till länderna i syd. Ingen lagstiftning kring intellektuell äganderätt får införas som står i konflikt med bevarande och uthållig användning av genetiska resurser. Miljöpartiet anser att svenska regeringen i enlighet med dess uttalade ambitioner om att främja en uthållig utveckling klargör sin position i konflikten mellan avsikterna med CBD och TRIPS-avtalet. Konventionen om biologisk mångfald skall väga tyngst. Vi

anser att internationella handelsavtal skall underställas FN-konventionen om biologisk mångfald.

FN:s miljöprogram (UNEP) skapades redan vid FN:s miljökonferens i Stockholm 1972. I stället för att skapa en helt ny global miljöorganisation som underorganisation inom FN:s ram valde då regeringarna att kanalisera miljöåtgärder via UNEP genom FN-systemet (också genom FN:s olika specialiserade underorganisationer såsom FAO och WHO). Eftersom UNEP inte skulle driva projekt självt valde regeringarna att endast ha ett litet sekretariat. UNEP inrättade en miljöfond, men regeringarna visade sig inte särskilt entusiastiska med att bidra med resurser. UNEP är mycket mindre än de flesta andra FN-program och dess resurser är obetydliga om man jämför med till exempel Världsbankens eller Internationella valutafondens. Miljöpartiet anser att regeringen borde verka för en fördubbling av UNEP:s årliga budget.

UNEP bör uppgraderas till en världsmiljöorganisation, WEO (World Environment Organization). Nu liksom när UNEP grundades är argumentet emot att om man skapar en starkare miljöorganisation att det skulle minska trycket på andra FN-organ att integrera miljöfrågorna i sin verksamhet. WEO skulle, förutom de uppgifter som UNEP har i dag, tjäna som ett paraply för de olika sekretariaten som inrättats till följd av internationella miljööverenskommelser. WEO skulle också aktivt följa implementeringen av nationella miljölagar. Genom att samla sekretariaten under ett tak kan man också öka möjligheterna för NGO:er att delta och bevaka genomförandet av internationella miljööverenskommelser. Miljöpartiet anser att UNEP borde uppgraderas till en världsmiljöorganisation (WEO) och att det är både nödvändigt och önskvärt att WEO inrättas på Johannesburgkonferensen.

Miljöpartiet anser att marknaderna i de rika länderna tullmässigt måste öppnas för de fattiga ländernas produkter, inklusive jordbruks- och textilprodukter. De fattiga länderna bör få upprätthålla ett visst skydd för framväxande och ännu svaga näringsgrenar. Biståndet är viktigt som ett av fattigdomsbekämpningsinstrumenten. Sverige bör sätta kraft bakom fattigdomsperspektivet genom att ge detta högsta prioritet och ökade resurser, i policyformulering såväl som i implementering.

De svenska folkliga organisationerna bör kanalisera hälften av det svenska biståndet. En samhällsstruktur byggd på demokratisk grund är en nödvändig komponent för en effektiv fattigdomsbekämpning styrd av de fattigas egna prioriteringar och kontrollerad av dem. Det civila samhällets folkliga organisationer spelar en mycket viktig roll i demokratiseringsprocessen. De underlättar också den nödvändiga satsningen på småskalighet och mångfald som ger en bred bas för inkomstgenererande arbete, fattigdomsbekämpning och uthållig utveckling. Miljöpartiet anser att dessa folkliga organisationer i de fattiga länderna borde utgöra en särskild målgrupp för Sveriges biståndsverksamhet.

Detta bör ges regeringen till känna.

60. Miljöbalken (punkt 87)

av Ingvar Eriksson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Anne-Katrine Dunker (m).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag under punkt 87 borde ha följande lydelse:
Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som framförs i reservation 60. Därmed bifaller riksdagen motion 2001/02:MJ209 yrkande 9.

Ställningstagande

Miljöbalken behöver förändras så att den kan bli ett effektivt verktyg i miljöarbetet. Den nuvarande utformningen av balken har lett till att tillsynsmyndigheterna har blivit dränkta i småärenden. De har därmed mycket svårt att klara de verkligt viktiga uppgifterna. Miljöbalken måste snarast förändras så att de viktigaste uppgifterna ur miljösynpunkt prioriteras. Systemet med miljöstraffavgifter har sparat ur. Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilda yttranden

Utskottets beredning av ärendet har föranlett följande särskilda yttranden. I rubriken anges inom parentes vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Ansvar och kompetens för efterbehandling av förorenade områden (punkt 12)

av Ulf Björklund (kd), Caroline Hagström (kd) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

Det sjätte delmålet under miljömålet Giftfri miljö innebär att förorenade områden skall vara identifierade senast år 2005, och att sanering och efterbehandling då skall ha påbörjats för minst 100 av de mest prioriterade områdena. Minst 50 av dem skall vara åtgärdade. Samtidigt konstaterade regeringen i sin skrivelse om tillståndet i kommunerna att arbetet med sanering och efterbehandling av förorenade områden fortskred mycket långsammare än regeringen tänkt sig.

De flesta kommuner har ingen erfarenhet av sanering och efterbehandling av förorenade områden. I många fall har kommuner känt sig handfallna och inte vetat vart de skall vända sig för åtgärd. Länsstyrelse eller annat organ bör påtaga sig en betydligt aktivare roll i processen.

2. Skyddszoner utmed vattendrag (punkt 19)

av Ingvar Eriksson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Anne-Katrine Dunker (m).

Utskottet anger i betänkandet att det inom ramen för miljö- och landsbygdsprogrammet lämnas ersättning för flera åtgärder som skall minska näringsläckaget, t.ex. vallodling, anläggande av kantzoner och fånggrödor. Jordbruksverket säger dock i sin översyn av miljö- och landsbygdsprogrammet att det s.k. skördekravet som tillkommit kan verka hämmande på anslutningen till den nya ersättningsformen. Vidare anføres i betänkandet att dessa nya ersättningar lämnas främst längs den svenska kusten, där klimatet är mildt och nederbördsrikt.

Vi anser att detta innebär en klar begränsning jämfört med vad som nu gäller för den s.k. REKO-ersättningen som regeringen för närvarande avvecklar. Detta är olyckligt då just denna ersättningsform tidigare haft en successivt ökande anslutning – inte minst i de områden där behovet varit och är som störst. Vi kommer nogsamt följa den vidare utvecklingen.

3. Producentansvar och källsortering m.m. (punkt 25)

av Kjell-Erik Karlsson (v) och Willy Söderdahl (v).

För närvarande pågår en mycket stark utbyggnad av förbränningskapaciteten i den svenska avfallshanteringen. Det finns farhågor för att detta skall öka utsläppen av dioxiner. Det är angeläget att åtgärder vidtas med anledning av den pågående utbyggnaden av sopförbränningsanläggningar, vilka vi ser som icke förenliga med vår ratificering av Stockholmskonventionen. Avfallsförbränning utgör en av de största källorna till dioxinbildning. Bland annat därför bör vi verka för att utveckla andra mer hållbara och miljövänligare alternativ för avfallshanteringen. För att stimulera till avfallsminimering, materialåtervinning samt biologiska metoder behövs en skatt på avfallsförbränningen.

Vi anser att inga nya avfallsförbränningsanläggningar bör byggas förrän en utredning har gjorts av dels miljökonsekvenserna av den samlade utbyggnaden, dels huruvida utbyggnaden och därmed vidhängande åtgärder är förenliga med Stockholmskonventionen. Vidare bör det handlingsprogram som skall tas fram av Naturvårdsverket för att begränsa oavsiktligt utsläppande av POP-ämnen avvaktas.

Mot bakgrund av resultaten av de pågående utredningarna om avfallspolitiken bör regeringen skyndsamt återkomma till riksdagen med en samlad bedömning av vilka åtgärder som är nödvändiga för att den framtida avfallshanteringen skall bli ekologiskt hållbar.

Det uppdrag som Naturvårdsverket fått om den miljöorienterade produktpolitiken som skall redovisas den 31 juli 2002, gör att vi nu inväntar deras resultat och just nu avstår från att reservera oss.

4. Producentansvar och källsortering m.m. (punkt 25)

av Ulf Björklund (kd), Caroline Hagström (kd) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

Kristdemokraterna har också tidigare påtalat problemet med opantbara burkar, i huvudsak importerade stålburkar. Endast inhemska aluminiumburkar omfattas av det svenska pantsystemet. Svenska Returpack AB hanterar insamling och återvinning av dessa burkar. Övriga burkar insamlas via Svenska Metallkretsen AB.

Oftast kan man som kund inte med öga eller hand avgöra, om dryckesburken är av stål eller aluminium. Om det visar sig vara en opantbar stålburk finns risken att man som kund gör sig av med burken i soporna eller naturen. Kristdemokraterna har därför påtalat vikten av att kunden ändå kan lämna burken i affären.

Återvinningsstationerna bör vara lätt tillgängliga, väl fungerande och väl skötta. Kristdemokraterna utgår från att även problemet med opantbara burkar ingår i översynen av producentansvaret.

5. Sjön Molnbyggen

av Ulf Björklund (kd), Caroline Hagström (kd), Harald Nordlund (fp) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

Det är positivt att Naturvårdsverkets rapport "Hur mår fisken i sjön Molnbyggen", enligt vad utskottet understryker i betänkandet, är avsedd att kunna användas vid likartade situationer i landet. Trots det utredningsarbete som kommunen och Naturvårdsverket m.fl. har lagt ner i och omkring sjön Molnbyggen, är orsaken till skadorna på fisken i sjön Molnbyggen inte klarlagd. Ett problem är den stora bristen på kunskap om hälso- och miljöeffekter hos olika ämnen. Det finns oändligt många organiska ämnen och reaktioner på dessa som vi i dag har ingen eller ringa kunskap om.

Om Naturvårdsverket saknar resurser bör sådana tillskjutas så att det påbörjade arbetet för att lösa gåtan var ursprunget till problemen i Molnbyggen finns kan fortsätta och slutföras. Detta skulle då kunna vara ett pilotprojekt för fördjupade studier för ökad kunskap på området, något som skulle vara till stort värde inte bara för berörda människor kring sjön och i kommunen utan för hela landet och det gemensamma miljöarbetet inom EU.

6. Avgift för sopdeponi (punkt 32)

av Ulf Björklund (kd), Caroline Hagström (kd) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

Många ideella hjälporganisationer har som en stor och viktig del i sin verksamhet att samla in och återförsälja föremål och kläder. Antalet second-handbutiker har ökat och fyller en viktig funktion både ur miljösynpunkt (genom återanvändning) och ur mänsklig synpunkt.

Organisationerna får dock in en betydande mängd föremål och kläder, som inte är återanvändbara. En del måste gå till deponi. Vissa kommuner har efter förhandling låtit organisationerna slippa deponavgift för sådant avfall, men många tvingas betala. Detta innebär t.ex. att Myrorna årligen drabbas av 2 miljoner kronor i deponavgift. Kristdemokraterna anser det vara en självklarhet att ideella hjälporganisationer inte skall behöva betala deponavgift med insamlade medel. Regeringen bör snarast lösa denna fråga.

7. Grön skatteväxling (punkt 52)

av Ulf Björklund (kd), Caroline Hagström (kd) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

I Sverige har miljöskatterna som andel av BNP minskat med 8 %, medan skatterna på arbete ökat med 13 % mellan år 1993 och år 2000. Jämfört med andra EU-länder har Sverige en låg andel miljöskatter. En förklaring är att det generellt höga skattetrycket i Sverige gör det svårt att höja andelen miljöskatter. Av det skälet är det också svårt att ändra förhållandet mellan kostnad för arbete resp. för miljöbelastande utsläpp.

Syftet med ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken är att skapa ekonomiska incitament att agera miljövänligt. Samtidigt konkurrerar Sverige på en

världsmarknad. Ökad miljörelatering av skattesystemet måste genomföras utan att svenska företag slås ut på ett sådant sätt att produktionen flyttar till andra länder med lägre miljöambitioner. För att klara denna balansgång måste vi i Sverige både sänka det totala skattetrycket och öka miljöskatternas andel av ekonomin.

Regeringen vill inte ha en gemensam minimiskatt inom EU på koldioxid. I stället skall vi i Sverige ha höga koldioxidskatter, medan våra grannländer inte har någon sådan skatt alls. Om svenska företagare drivs ur landet leder det till minskad sysselsättning, ökade transportavstånd och onödig miljöförstöring.

8. Energipolitiken (punkt 65)

av Ingvar Eriksson (m), Per-Samuel Nisser (m) och Anne-Katrine Dunker (m).

Vi anser att energipolitikens mål skall vara att främja en säker och konkurrenskraftig el- och energiförsörjning i hela Sverige. All energiproduktion skall klara högt ställda miljö- och säkerhetskrav i enlighet med den generella miljöpolitiken. Genom att tillämpa generella miljö- och säkerhetskrav för energiproduktionen behövs inte den detaljreglering som den socialdemokratiska regeringen så gärna vill ägna sig åt. Historien visar om och om igen att politiker, hur skickliga de än må vara, inte klarar att planekonomiskt detaljstyra olika marknader med ett gott resultat. För att en marknad skall kunna fungera på ett bra sätt behövs konkurrens och för bästa resultat skall konkurrensen vara så fri som möjligt. På energimarknaden är det påtagligt att iveren att detaljstyra, särbeskatta och subventionera har lett till mindre konkurrens och därmed till att marknaden fungerar sämre än den annars skulle göra. Effekterna av den förda politiken är bland annat högre el- och energipriser för elkonsumenterna, avsevärt högre utgifter över statsbudgeten och generellt sett ett sämre utnyttjande av samhällets resurser.

Vi anser att en förändring av hela energiskattesystemet är nödvändig. De särskilda produktionsskatterna och subventionerna, som utan ordentliga miljöskäl försämrar energimarknadens funktionssätt, bör tas bort. Som en del i den generella miljöpolitiken är det dock befogat med sådana avgifter som är direkt kopplade till skadliga miljöutsläpp. När det gäller exempelvis skatten på utsläpp av koldioxid bör den på sikt ersättas med ett internationellt system för handel med utsläppsrätter, inledningsvis på EU-nivå.

En vägledande princip för energiskatterna bör vara att enbart rent miljöstyrande skatter som har direkt koppling till utsläpp av skadliga ämnen bör tas ut i produktionsledet. De rent fiskala skatterna bör tas ut i konsumentledet. Med denna princip som grund blir de fiskala skatterna konkurrensneutrala, vilket skärper konkurrensen mellan energislagen.

9. Energipolitiken (punkt 65)

av Ulf Björklund (kd), Caroline Hagström (kd) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

Tillgång till energi är en förutsättning för utveckling, tillväxt och välbefinnande. De flesta energislag har emellertid negativa effekter på miljön. Energipolitik kan därför inte ses isolerat från ekonomi och miljö.

Sveriges energiförsörjning skall tryggas genom en långsiktig och medveten energipolitik med fasta spelregler, där inhemska förnybara energikällor och bränslen utgör en växande bas. Den svenska kärnkraften skall fasas ut ur energisystemet i takt med att den kan ersättas med förnybar energi. Investeringar i biobränslebaserad kraftvärme, vindkraftverk, solenergi och småskalig vattenkraft bör stödjas.

Sverige behöver ett nytt energiskattesystem där skatter och miljöavgifter utformas med hänsyn till förhållanden i omvärlden för att inte näringslivets konkurrenskraft skall begränsas och välfärd och sysselsättning drabbas. Systemet skall vara långsiktigt och utformas så att vi minimerar miljöbelastningen och säkerställer tillgången till billig energi framställd under trygga och säkra förhållanden.

Kristdemokraterna är för en fri energimarknad som leder till ökad konkurrens och därmed till lägre priser. Uppföljningar av avregleringarna behöver göras. Den övervakande myndigheten bör ges bättre verktyg för att kunna vidta åtgärder mot de företag som inte följer gällande lagar och förordningar.

De kortsiktiga åtgärderna inom det energipolitiska programmet upphör efter år 2000. Resultaten av åtgärderna varierar och samtliga uppställda mål kommer inte att kunna nås. Elförbrukningen fortsätter att öka, trots programmet. Sverige är en del av den nordiska elmarknaden och handel med el sker även med Tyskland och Polen. Den totala svenska elproduktionen varierar mellan åren. År 2000 blev nettoimporten 4,7 TWh, vilket kan jämföras med 1999 års nettoexport av 7,6 TWh.

10. Utkast till strategi för hållbar utveckling (punkt 80)

av Ulf Björklund (kd), Caroline Hagström (kd) och Ester Lindstedt-Staaf (kd).

Snart har det gått tio år sedan FN-konferensen om hållbar utveckling i Rio. Utvecklingen sedan dess har i stort sett bekräftat farhågorna om en annalkande ekologisk kollaps i världen. I Rio var man överens om att jordens fattigaste länder måste få den rika världens hjälp med att åstadkomma en mer hållbar utveckling (och undvika våra misstag). Dessvärre har det löftet inte infriats – snarare har biståndsnivåerna sjunkit under en period. Biståndet har heller inte förändrats tillräckligt. EU-länderna har fortsatt att ständigt skjuta frågor om hållbar utveckling utanför Europa på framtiden. Även i den strategi för hållbar utveckling som antogs i Göteborg saknas ett globalt perspektiv. Nu är det hög tid att hållbar utveckling görs till ett övergripande mål i EU:s utvecklingssamarbete. Detta arbete har inletts med reformer av unionsbiståndet.

I framtiden bör EU:s biståndsinsatser prioritera grön teknologi inom t.ex. jordbruk, fiske, energi och transporter. Icke hållbara teknologier bör undvikas i biståndsinsatser.

Fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling kan och skall gå hand i hand. Att främja s.k. tekniksprång i utvecklingsländerna är alltså nödvändigt. Med tanke på de enorma kostnader som är förenade med detta, krävs dock nya och innovativa lösningar. En konstruktiv sådan skulle vara ett avtal mellan i- och u-länder om ett brett finansiellt stöd för investeringar i ur miljösynpunkt bästa möjliga teknik på områden som energi, transporter, IT, jord- och skogsbruk, kemikalier, avfallshantering och vattenhushållning.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelserna

I skrivelse 2001/02:172 Nationell strategi för hållbar utveckling redovisar regeringen (Miljödepartementet) en nationell strategi för hållbar utveckling. Hållbar utveckling är det övergripande målet för regeringens politik. Målet gäller för alla politikområden. Strategin omfattar alla dimensioner av hållbar utveckling: ekologiska, sociala – inklusive kulturella – och ekonomiska. Den speglar bärande värderingar och centrala hållbarhetsfrågor inom olika politikområden. Strategin utgör en sammanfattning av mål, åtgärder och strategier som återspeglas i den förda politiken.

I skrivelse 2001/02:50 Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling lämnar regeringen (Miljödepartementet) en redovisning av hur arbetet med strategier och åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling fortskrider i Sverige, inom EU och internationellt.

Följdmotioner

Hållbara Sverige – uppföljning av åtgärder för en ekologiskt hållbar utveckling

2001/02:MJ6 av Harald Nordlund och Lennart Kollmats (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att låta Biologisk mångfald bli ett 16:e miljömål.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en fortsatt grön skatteväxling.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införandet av en skatt på avfallsbränning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om energipolitiken.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökade insatser för att förbättra miljösituationen i och kring Östersjön.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen vad i motionen anförs om miljölots på fartyg som trafikerar Östersjön.

2001/02:MJ7 av Eskil Erlandsson m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på en strategi för ett ökat funktionstänkande.

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att miljöcertifiera departement och myndigheter.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att biobränsle inte skall beläggas med energiskatter.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att kollektivtrafiken måste förbättras i alla delar av landet och att mer gods måste flyttas från lastbil till järnvägar och sjöfart.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör ta initiativ till att den tunga svavelrika bunkeroljan fasas ut som drivmedel inom sjöfarten.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att minst 10 % av de nyförsålda fordonen år 2005 skall vara nollemissionsfordon.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige har ett ansvar gentemot länderna i vårt närområde att genom bistånd minska deras miljöskadliga utsläpp.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen under år 2002 bör ta initiativ till bildandet av en Nordisk miljöunion.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen skyndsamt bör återkomma med förslag på en samlad strategi för miljöexport i linje med vad som tidigare presenterats av Miljöexportutredningen.

2001/02: MJ8 av Ester Lindstedt-Staaf m.fl. (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kommunernas kompetens för att kunna uppnå delmålet om efterbehandling av förorenade områden.

Nationell strategi för hållbar utveckling

2001/02: MJ38 av Marietta de Pourbaix-Lundin (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att starkare fokusera på ekologisk hållbarhet som en förutsättning för övrig hållbarhet i samhället.

2001/02: MJ39 av Gudrun Schyman m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige har en ekologisk skuld både gentemot omvärlden och kommande generationer.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en strategi för rättvist miljöutrymme.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utjämna de ekonomiska skillnaderna i samhället och motverka segregation för att förbättra folkhälsan.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hållbar sysselsättning.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om hållbar utveckling i alla regioner.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett hållbart samhällsbyggande.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förändra vår livsmedelskonsumtion och -produktion för att bidra till en rättvis global livsmedelsförsörjning.

2001/02:MJ40 av Matz Hammarström m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att alla olösta frågor från Riokonferensen 1992 måste överföras till bindande resolutioner senast under Johannesburgkonferensen 2002.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall verka för att FN-organens rättsliga och administrativa kompetenser förstärks för att kunna garantera ett globalt styrelseskick för hållbar utveckling.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att begreppet hållbar utveckling måste ges en tydligare innebörd.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall ta initiativ till att föra in miljöklausuler i internationella handelsavtal.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör utveckla strategier för implementering, finansiering och uppföljning av internationella miljöavtal på global och lokal nivå.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall verka för att internationella miljööverenskommelser skall tas in i WTO:s regler och ges status som handelsundantag.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall verka för att implementera GEF som global miljöstyrning.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall verka för att UNEP:s årliga budget fördubblas.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall verka för att UNEP uppgraderas till att bli en världsmiljöorganisation (WEO) och att det är både nödvändigt och önskvärt att WEO inrättas på Johannesburgkonferensen.

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör föra in gröna nyckeltal i sina nationalräkenskaper och bör ta initiativ till en global diskussion om rättvist miljöutrymme, faktor tio och gröna nyckeltal.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall verka för att internationella handelsavtal skall underställas FN-konventionen om biologisk mångfald.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall verka för att FSC:s certifieringssystem förankras i den internationella skogskonventionen.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige skall särskilt uppmärksamma tillgång till rent vatten som det mest akuta miljöproblemet.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige på Johannesburgkonferensen skall agera för att tillgång till rent vatten förblir en mänsklig rättighet.
15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige på Johannesburgkonferensen skall agera mot en fortsatt privatisering av jordens vattentillgångar.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör arbeta för att marknaderna i de rika länderna öppnas för de fattiga ländernas produkter, inklusive jordbruks- och textilprodukter.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att folkliga organisationer i de fattiga länderna borde utgöra en särskild målgrupp för Sveriges biståndsverksamhet.

Motioner från allmänna motionstiden

2001/02: MJ203 av Jeppe Johnsson och Maud Ekendahl (m):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om tillstånd för transport av miljöfarligt avfall.

2001/02: MJ209 av Bo Lundgren m.fl. (m):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det finns anledning till optimism och framtidstro också på miljöområdet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ekonomisk tillväxt och utveckling är en grundförutsättning för att uppnå en god miljösituation.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om den fria marknaden som drivkraft i miljöarbetet.

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att den enskilda människans ansvar skall vara utgångspunkten för miljöpolitiken.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att staten skall ta ansvar för de miljöuppgifter som ingen annan kan utföra och inte splittra resurserna på sådant som lika gärna kan skötas av medborgarna och företagen.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att samhällsekonomiska och sociala aspekter skall vägas in i miljöarbetet och i arbetet mot en hållbar utveckling.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att forskning och utveckling av ny miljövänlig teknik är en nyckelfaktor i miljöarbetet.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att förändra miljöbalken så att den kan bli ett effektivt verktyg i miljöarbetet.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det internationella miljösamarbetet blir allt viktigare.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att fortsätta bekämpa försurning och övergödning.

2001/02: MJ211 av Eskil Erlandsson och Lena Ek (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om nya regler för bortforsling av övergivna bilar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över möjligheten att höja skrotningpremien på bilar.

2001/02: MJ224 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att producenter av aluminiumburkar genom producentansvaret åläggs att återta deformerade burkar.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att ett parallellt returburkssystem upprättas för aluminiumburkar utan svenskt ursprung.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att producentansvaret även skall gälla återtagande av aluminiumburkar, som blivit oräknade på grund av att returburksautomat saknas.

2001/02: MJ232 av Barbro Feltzing (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att uttjänta lädervaror, som är garvade enligt krommetoden, skall klassas som miljöfarligt avfall.

2001/02:MJ259 av Birgitta Sellén och Sofia Jonsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att se över möjligheten att höja skrotningspremien på bilar.

2001/02:MJ260 av Elver Jonsson (fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att gynna verksamheter som motverkar den samlade miljöförstörelsen.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att biobränslen har hög och ren kvalitet och inte är besmittade av impregnering med för miljön skadliga ämnen.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stimulans av investering och bruk av förnyelsebara energi-bränslen skall utmytna i ett aktivt miljöprogram.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att s.k. grön skatteväxling håller de reala kvalitetskraven genom en aktiv kontroll över bränslenas kvalitet och garanti att de är obesmittade av miljöfarliga inslag.

2001/02:MJ279 av Per Lager m.fl. (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ett omedelbart och totalt stopp för slamspridning på de svenska åkrarna.

2001/02:MJ285 av Bengt Silfverstrand (s):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder för att genom informations- och opinionsbildningsinsatser verka för en bättre utomhusmiljö.

2001/02:MJ287 av Kenneth Lantz och Gunnel Wallin (kd, c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om borttagande av onödiga byråkratiska regler.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om forskning inom sophantering och avfallsdeponier.

2001/02:MJ299 av Jonas Ringqvist m.fl. (v):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att regeringen bör utarbeta en strategi för kretsloppsanpassning av näringsämnen.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening att information kring slamhantering bör vara så offentlig som möjligt.

2001/02:MJ307 av Bertil Persson (m):

Riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning om ett fungerande källsorteringssystem anpassat även för handikappade och äldre.

2001/02:MJ310 av Ragnwi Marcelind (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda omfattningen av opantbara burkar som slängs på våra soptippar och konsekvensen för miljön även på lång sikt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utreda omfattningen av svartimport och momsiffel vid burkhandel från utlandet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att möjliggöra för konsumenten att ha återvinningsställen tillgängliga vid de vardagliga inköpsställena.

2001/02:MJ313 av Inger Strömbom (kd):

Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ett bättre system som inte bara stimulerar till bilskrötning, utan som också befriar kommunerna från de kostnader som redogörs för i motionen.

2001/02:MJ326 av Kenneth Johansson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lokalisering av animaliskt avfall till Smedjebackens kommun.

2001/02:MJ337 av Agne Hansson m.fl. (c):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att stärka det civila samhället för att nå hållbar utveckling.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett tydligare barnperspektiv i miljöarbetet.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att miljöpolitiken måste formas med funktionstänkandet som en av grundpelarna.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att samhället måste uppmuntra arbetet med faktortänkandet genom att forma de ekonomiska systemen så att tärande på ändliga resurser och utsläpp inte lönar sig.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige inom EU bör lyfta fram frågan om ökat funktionstänkande.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ökad överstatlighet på miljöområdet inom EU.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att en balanserad tillväxt i hela landet är en förutsättning för att kunna skapa ett ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart samhälle.

23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att slå fast att dispenser från deponiförbudet inte kommer att beviljas om kommunerna inte påbörjat arbetet med lösningar.
31. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör ta initiativ till en internationell fosforkonvention för att uppmärksamma fosfor som en kritisk resurs.
32. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör ta initiativ till att EU utarbetar en grönbok om fosforhushållning.
33. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om krafttag mot de som olagligt importerar PET-flaskor och aluminiumburkar.

2001/02: MJ346 av Anders Ygeman (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av åtgärder för att öka andelen miljövänliga bildäck.

2001/02: MJ348 av Hillevi Larsson (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av en gemensam EU-standard för returförpackningar.

2001/02: MJ356 av Gudrun Lindvall (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om MTBE som tillsats i bensin i Sverige.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om MTBE som tillsats i bensin inom EU.

2001/02: MJ359 av Lars Wegendal och Carina Adolfsson Elgestam (s)

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att skärpa målen för insamling/återvinning av förpackningar.

2001/02: MJ364 av Carina Hägg (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om ett nationellt ansvar vid kartläggning och sanering av förorenade områden.

2001/02: MJ373 av Annelie Enochson och Åke Carnerö (kd):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att upprätta ett handlingsprogram för västerhavets miljö.

2001/02: MJ375 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om minskade utsläpp av kväve från trafik och jordbruk.

2001/02:MJ377 av Barbro Feltzing (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förenklad miljöprovning skapas för tillfälligt tillstånd att rena förorenad jord på plats.

2001/02:MJ382 av Ulf Björklund m.fl. (kd, m, fp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att rekommendera Naturvårdverket att utse sjön Molnbyggen i Leksands kommun till ett pilotprojekt för studier av avfallsdeponiers påverkan på den omkringliggande miljön.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om lakvattentransport via avloppsreningsverket och ut i Österviken i Siljan.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om miljökvalitetsmålet "giftfri miljö" och en fördjupad studie kring kemiska ämnens påverkan på miljö och djurliv.

2001/02:MJ386 av Agneta Lundberg och Göran Norlander (s):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om avyttring av skrotbilar.

2001/02:MJ393 av Sofia Jonsson (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att staten bör ta sitt fulla ansvar för återställning och skydd i Kvarntorpsområdet i Kumla.

2001/02:MJ423 av Lars Gustafsson m.fl. (kd):

8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att höja skrotningspremien för bilar utan katalysator.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att införa skrotningspremie för äldre gräsklippare och utombordsmotorer.

2001/02:MJ442 av Ingegerd Saarinen och Gudrun Lindvall (mp):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om enklare sätt att källsortera förpackningar.

2001/02:MJ466 av Gudrun Lindvall m.fl. (mp):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av övergång till ett jordbrukssystem utan konstgödsel och med metoder som motverkar kväveläckage.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att djurhållning med hög djurtäthet i läckagebenägna områden måste begränsas.

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ekonomiska styrmedel för att minska användningen av handelsgödsel.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om skyddszoner utefter vattendrag.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att anlägga våtmarker i jordbrukslandskapet.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av att möjliggöra en lokal och stegvis omställning till slutna närsaltskretslopp.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd till åtgärder i andra Östersjöländer.

2001/02: MJ467 av Per Lager m.fl. (mp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om behovet av en nordisk överenskommelse om ”fredning” av Skagerrak och Kattegatt vad gäller borrhningar efter gas och olja.

2001/02: MJ476 av Tuve Skånberg (kd):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om högre takt i implementeringen av Helsingforskommissionens uppställda mål.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om stöd för rysk implementering av Helsingforskommissionens uppställda mål.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder mot kustnära övergödning.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om riktlinjer för länsstyrelserna för att skapa förutsättningar för odlingsfria zoner längs vattendrag.

2001/02: MJ507 av Rigmor Stenmark (c):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en förnyad kampanj så att Agenda 21-arbetet intensifieras i rikets alla kommuner.

2001/02: MJ518 av Matz Hammarström m.fl. (mp):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om miljö- och hälsokrav i internationella handelsrelationer.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om Agenda 21-arbete.

2001/02: MJ519 av Alf Svensson m.fl. (kd):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om införande av en skrotningspremie för gamla tvåtaktsmotorer.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att nyttiggöra slam i kretsloppet.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att ideella hjälporganisationer inte skall behöva betala avgift för sopdeponi.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om åtgärder mot utsläpp och miljögifter i vatten.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att regeringen bör tillsätta en utredning i syfte att införa hushållsnära insamling av batterier.

2001/02: MJ521 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en avgift på utsläpp av förorenat vatten.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om vikten av att allmänhetens positiva inställning till källsortering värnas och att hushållen ges ekonomiska incitament för en fortsatt källsortering.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att utöka producentansvaret till att omfatta fler produkter.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om kretslopps försäkringar.

2001/02: Bo244 av Annelie Enochson m.fl. (kd):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att marksaneringsmedel garanteras långsiktigt för att kunna användas till att exploatera förorenad mark för bostäder.

2001/02: K426 av Alf Svensson m.fl. (kd):

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att driva de förslag som kommissionen i sitt presenterade utkast till strategi för hållbar utveckling presenterade.

2001/02: So621 av Marianne Andersson och Gunnel Wallin (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om en helhetssyn på miljö och hälsa och sambandet mellan tungmetaller, kemikalier, strålning och sjukdomstillstånd som utbrändhet, elöverkänslighet och kronisk trötthet.

2001/02:U301 av Lars Leijonborg m.fl. (fp):

45. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om regler och förbud i fråga om miljöfarliga ämnen.

2001/02:U302 av Agne Hansson m.fl. (c):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om bildandet av en nordisk miljöunion.

2001/02:U303 av Bo Lundgren m.fl. (m):

14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör verka för en ökad harmonisering av miljöreglerna i EU.

2001/02:U348 av Yvonne Ruwaida m.fl. (mp):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att regeringen bör verka för att uppnå en bättre tillämpning av gällande gemenskapslagstiftning på miljöområdet.

16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att vara en aktiv part i framtagandet av indikatorer inför utvärderingen av strategin för hållbar utveckling.

17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som i motionen anförs om att påverka det dokument som skall ligga till grund för EU:s gemensamma röst vid Rio +10-mötet i Johannesburg.